

DANMARKS STATISTIK
—
STATISTISKE MEDDELELSER
4. RÆKKE 114. BIND 5. HÆFTE
COMMUNICATIONS STATISTIQUES 4me SÉRIE TOME 114 5me LIVRAISON

HUSASSISTENTERNE 1941

DOMESTIQUES 1941

UDGIVET AF DET STATISTISKE DEPARTEMENT
PUBLIÉ PAR LE DÉPARTEMENT DE STATISTIQUE

13 JUNI 1942

KØBENHAVN
BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI A/S
1942

Indholdsfortegnelse.

	Pag.
Forord.....	3
1. Indledende Bemærkninger.....	5
2. Materialets Omfang og Karakter...	7
3. Arten af de Husstande, der holder fremmed, huslig Medhjælp.....	17
4. Husassistenternes Fødested og Faderens Erhverv.....	25
5. Skiftedage; Formidlingen af Pladsskifte; Ansættelsesvilkaar.....	33
6. Husassistenternes Alder og Anciennitet m. v.....	41
a. Aldersfordelingen.....	41
b. Ansættelsestid i det huslige Fag.	46
c. Ansættelsestid i den enkelte Plads	49
7. Husassistenternes Uddannelse.....	54
8. Husassistenternes Arbejdsvilkaar...	57
a. Arbejdsområdet.....	60
b. Boligforhold.....	68
c. Arbejdstid.....	73
d. Frihed.....	90
e. Ferie.....	100
9. Husassistenternes Lønforhold.....	105
10. Husmødrenes Erhvervsarbejde uden for Hjemmet.....	118
11. Husassistenternes og Husmødrenes Ytringer om Fagets Forhold.....	120
Bilag:	
1. De benyttede Spørgeskemaer.....	124
2. Fortegnelse over Tabellerne.....	130

Table des matières.

Avant-propos.
1. Introduction.
2. Étendue et nature des matériaux.
3. Nature des ménages qui occupent les domestiques.
4. Lieu de naissance des domestiques et profession du père.
5. Termes de changement de condition, placement, conditions d'engagement.
6. Age et ancienneté des domestiques.
a. Répartition par âge.
b. Durée de l'occupation au travail domestique.
c. Durée de l'occupation dans la place actuelle.
7. Instruction professionnelle des domestiques.
8. Conditions de travail des domestiques.
a. Nature du travail.
b. Conditions de logement.
c. Durée du travail quotidien.
d. Loisirs.
e. Congé.
9. Salaires des domestiques.
10. Travail professionnelle des maîtresses de maison hors de la maison.
11. Observations sur les conditions de la domesticité, faites par les domestiques et les maîtresses de maison.
1. Les questionnaires employés.
2. Liste des tableaux avec traduction en français.

Forord.

Grundlaget for nærværende Redegørelse om Husassistenternes Arbejdsvilkaar i 1941 er de fra Husmødre og Husassistenter modtagne Besvarelser af Spørgeskemaer, udsendt af Departementet i Juli—August 1941.

Man har dog ikke indskrænket sig til en statistisk Bearbejdelse af de saaledes indsamlede Spørgeskemaer, men har suppleret Fremstillingen med andet foreliggende Materiale vedrørende Husassistenternes Forhold. Der foreligger ikke nogen tidligere tilsvarende Undersøgelse, og Departementet har derfor ikke kunnet belyse de Aarsager, der nu kan have medført eller muligvis vil medføre Bortvandring fra eller hæmmet Tilgang til det huslige Erhverv, ligesom en saadan Undersøgelse maatte forudsætte en almindelig Redegørelse for Forholdene i de øvrige Erhverv, der anvender kvindelig Arbejdskraft.

Departementet udtaler sin Tak til de Kvindeorganisationer, der har bistaaet ved Udarbejdelsen af Spørgeskemaerne og paa anden Maade, saa vel som til alle Husmødre og Husassistenter, der ved at besvare Spørgeskemaet har bidraget til Undersøgelsens Gennemførelse.

Det statistiske Departement i April 1942.

EINAR COHN.

Henry Stjernqvist.

1. Indledende Bemærkninger.

I Begyndelsen af Juni 1941 henvendte en Række Kvindeorganisationer sig til Regeringen med Anmodning om, at der maatte blive foretaget en Undersøgelse af de Aarsager, der kan have medført eller muligvis vil medføre Bortvandring fra eller hæmmet Tilgang til det huslige Erhverv, idet der særlig blev lagt Vægt paa, at der foretoges en statistisk Undersøgelse af de Forhold, hvorunder det huslige Erhvervs Udøvere virker. De Organisationer, der stod bag Henvendelsen, var følgende: De danske Husmoderforeninger, Københavns Husmoderforening, Husassistenternes Forbund, Husassistenternes Forbunds Københavnskreds, Danske Kvinders Erhvervsraad, Danske Kvinders Nationalraad, Dansk Kvindesamfund og Kvindeudvalget for Landsforeningen til Arbejdsløshedens Bekæmpelse.

Som Følge af denne Henvendelse anmodede Arbejds- og Socialministeriet Departementet om at foretage en Undersøgelse af Husassistenternes Arbejdsvilkaar, og til Planlægning og Forberedelse af Undersøgelsen blev der iværksat et Samarbejde mellem Arbejds- og Socialministeriet, de nævnte Kvindeorganisationer og Departementet.

Det besluttedes at søge et statistisk Materiale tilvejebragt ved Udsendelse af Spørgeskemaer til et større Antal Husstande, og for at faa Spørgsmaalene belyst fra begge de interesserede Parters Side udsendtes Skemaer baade til Husmødre og Husassistenter i Lighed med den Fremgangsmaade, der har været anvendt ved tilsvarende Undersøgelser i Norge (1937) og i Sverige (1934 og 1938).

Den nærmere Udformning af Spørgeskemaerne blev ligeledes foretaget i Samarbejde med Arbejds- og Socialministeriet og Kvindeorganisationerne, og man søgte ved Udformning af Spørgsmaalene at faa Oplysning ikke blot om Husassistenternes Arbejdsvilkaar (Løn, Arbejdstid, Ferie og Fritid m. v.), men ogsaa Oplysninger om Husassistenternes Alder, Fødested, det Antal forskellige Pladser, de har haft, o. lign. Spørgsmaal, der kunde kaste Lys over Forholdene paa Arbejdsmarkedet for huslig Hjælp. For Husmødre og Husassistenter i Landbrugshjem udarbejdedes et Spørgeskema med særlig Hensyntagen til de Forhold, der gør sig gældende i Landbruget. Udarbejdelsen af dette Spørgeskema skete i Forstaaelse med De samvirkende danske Husholdningsforeninger.

De 4 forskellige Spørgeskemaer, der saaledes udsendtes til Husmødre og Husassistenter i henholdsvis By- og Landbrugshjem, er gengivet paa Side 124—129.

Man enedes endvidere om at begrænse Undersøgelsen til kun at omfatte egentlige Husassistenter med Heldagsplads i private Hjem. Udenfor Undersøgelsen falder saaledes Husbestyrerinder, der fører Husholdning i Hjem, hvor der ikke er nogen Husmoder, endvidere Halvdagshjælp og hjemmeværende Døtre. Kvinder, der er beskæftiget ved Rengøring, Madlavning og lignende husligt Arbejde i Hospitaler, Kaserner, Hoteller etc., omfattes heller ikke af Undersøgelsen.

Oprindeligt var det planlagt at udsende Spørgeskemaerne til Husstande, hvor Husmoderen eller Husassistenten er Medlem af en af de interesserede Organisationer, efter Adresselister, der skulde stilles til Raadighed af Organisationerne, og det var da Tanken at supplere dette Adressemateriale med Adresser udtaget fra de i Departementet beroende Skattelister for saaledes at tilvejebringe et mere alsidigt sammensat Kontrolmateriale.

Da man fra Arbejds- og Socialministeriets Side ønskede Undersøgelsen gennemført meget hurtigt, viste det sig imidlertid ikke muligt indenfor saa kort Frist at fremskaffe mere end nogle faa Hundrede Adresser fra Organisationerne, og man maatte derfor ved Udvælgelsen af de Husstande, til hvilke der er udsendt Spørgeskema, i Hovedsagen

benytte Skattelisterne, af hvilke det med nogenlunde Sikkerhed kan fastslaas, hvilke Husstande der har Husassistent. Antallet af Besvarelser er herved formentlig blevet noget mindre, end det vilde have været, dersom man havde udsendt samtlige Spørgeskemaer til Medlemmer af Organisationerne, der maa antages at være særlig interesserede i Husassistentspørgsmaalet og derfor mere tilbøjelige til at besvare Spørgeskemaet. Paa den anden Side er det sikkert, at den Kreds af Husstande, der er udtaget af Skattelisterne, er mere repræsentativ for samtlige Husstande, saaledes at man har undgaaet den Ensidighed med Hensyn til de undersøgte Husstandes Standard, der uundgaaeligt maatte hæfte ved et Materiale tilvejebragt gennem Organisationerne alene.

I Skattelisterne er Husassistenten kun i de Tilfælde, hvor hun bor i Pladsen, opført sammen med den Familie, hun arbejder hos. Det kan derfor ikke paa Grundlag af Skattelisterne fastslaas, hvilke Familier der har Husassistent, som bor i sit eget Hjem eller bor i lejet Værelse. For dog ogsaa at faa saadanne Husassistenter repræsenteret i Materialet har man sendt Spørgeskema til et Antal Kvinder, der i Skattelisterne er opført som Husassistenter, og som bor i deres Hjem eller i lejet Værelse. Disse Spørgeskemaer er imidlertid kun i meget ringe Omfang blevet besvaret, hvilket formentlig skyldes, at en væsentlig Del af de paagældende Kvinder arbejder som Halvdagshjælp eller er beskæftiget ved Rengøringsarbejde el. lign. udenfor private Hjem og saaledes falder udenfor denne Undersøgelses Rammer.

2. Materialets Omfang og Karakter.

Der udsendtes i alt 42 025 Spørgeskemaer fordelt nogenlunde ligeligt paa Hovedstaden (d. v. s. København, Frederiksberg og Gentofte), Provinsbyerne og Sognekommunerne. For Sognekommunernes Vedkommende er der kun udsendt Spørgeskemaer til Landbrugshjem. Af de udsendte Spørgeskemaer blev ca. 3 000 returneret til Departementet, dels fordi Adressaten var død eller flyttet, dels fordi vedkommende Husstand for Tiden ikke havde Husassistent. Af de herefter

resterende ca. 39 000 Spørgeskemaer er ca. 11 000 eller omkring 28 pCt. blevet besvaret, saaledes som det nærmere fremgaar af nedenstaaende Tabel.

Tabel 1. Antal udsendte og indkomne Spørgeskemaer.

	Antal udsendte Spørgeskemaer	Heraf efter Lister fra Kvindesorganisationer m. v.	Indkomne Besvarelser		Heraf bearbejdet
			Antal	1 pCt. af udsendte Skemaer	
Hovedstaden:					
Husmødre	6 406	144	2 256	35,2	2 088
Husass., der bor hos Arbejdsgiveren	6 424	144	2 187	34,0	} 2 066
Husass., der ikke bor hos Arbejdsgiveren	904	—	112	12,4	
Provinsbyerne:					
Husmødre	6 223	309	1 765	28,4	1 649
Husass., der bor hos Arbejdsgiveren	6 270	309	1 978	31,5	} 1 951
Husass., der ikke bor hos Arbejdsgiveren	1 045	—	124	11,9	
Sognekommunerne: (Landbrugshjem)					
Husmødre	5 893	—	1 143	19,4	1 085
Husassistenter	5 862	—	1 230	21,0	1 213
I alt:					
Husmødre	18 522	453	5 164	27,9	4 822
Husass., der bor hos Arbejdsgiveren	18 556	453	5 395	29,1	} 5 230
Husass., der ikke bor hos Arbejdsgiveren	1 949	—	236	12,1	

Det vil ses, at der er indgaaet forholdsvis flest Besvarelser fra Byerne, og blandt disse særlig fra Hovedstaden, hvor 35,2 pCt. af Husmødrene og 34 pCt. af Husassistenter, der bor hos Arbejdsgiveren, har indsendt Besvarelse. I Provinsbyerne har der blandt Husassistenterne været en noget større Tilbøjelighed til at udfylde Spørgeskemaet end blandt Husmødrene. Af de Spørgeskemaer, der er sendt

til Landbrugshjem, er en væsentlig mindre Del, nemlig ca. 20 pCt., blevet besvaret.

Som man kunde vente ved et saa omfattende Spørgeskema, har adskillige Husmødre og Husassistenter ladet enkelte af de stillede Spørgsmaal ubesvaret, ofte aabenbart fordi de ikke saa sig i Stand til at give et udtømmende og dog kortfattet Svar. Det gælder i særlig Grad Spørgsmaal vedrørende Fritiden. Paa den anden Side er det, som det ses af Tabel 1, kun et forholdsvis ringe Antal Besvarelser — nemlig godt 700 — der helt har maattet udskilles som ubrugelige, enten paa Grund af mangelfuld Udfyldelse af Spørgeskemaet, eller fordi de paagældende var Husbestyrerinder, ansat i Restauration, Formiddagshjælp eller af andre Grunde faldt uden for Undersøgelsens Rammer.

Det foreliggende Materiale omfatter herefter 5 230 Besvarelser fra Husassistenter og 4 822 Besvarelser fra Husmødre, i alt 10 052. Da det i de fleste Tilfælde er saaledes, at der foreligger Besvarelse fra baade Husmoder og Husassistent i samme Husstand, er det samlede Antal af forskellige Husassistenter, hvis Forhold er belyst ved Undersøgelsen, dog adskilligt mindre end det sidstnævnte Tal. I nedestaaende Oversigt er det gjort op, i hvilket Omfang de indkomne Besvarelser fra Husassistenter og Husmødre stammer fra samme Husstand:

Antal Besvarelser	Hoved- staden	Provins- byerne	Sognekommunerne (Landbrugshjem)	I alt
fra Husmoderen alene.....	636	415	237	1 288
- Husassistenten alene.....	614	717	365	1 696
- begge Parter.....	1 452	1 234	848	3 534
Antal forskellige Husassistenter.	2 702	2 366	1 450	6 518

Det fremgaar heraf, at af de 6 500 Husassistenter, hvis Forhold er belyst gennem Undersøgelsen, foreligger der kun for godt 3 500 Husassistenters Vedkommende Besvarelse fra baade Husmoderen og Husassistenten.

Naar der i det følgende bliver gjort Rede for Arbejdstid, Løn,

Ferie o. s. v. paa Grundlag af henholdsvis Husassistenters og Husmødres Oplysninger, maa dette Forhold have for Øje, idet man allerede paa Grund heraf ikke kan vente fuld Overensstemmelse mellem de Resultater, der fremkommer paa Grundlag af de to Parters Besvarelser. Man kunde vente, at de Husstande, for hvilke der kun foreligger Oplysninger fra Husmoderens Side, gennemgaaende har bedre Forhold end de gennemsnitligt gældende, og omvendt for de Husstande, hvorfra kun Husassistenten har svaret. For at fastslaa, hvilken Rolle dette Forhold kan spille for Paalideligheden af Undersøgelsens Resultater som Helhed, har man paa enkelte Punkter — nemlig med Hensyn til Friheden og Lønnen — foretaget en særskilt Opgørelse for de Husassistenter, fra hvilke der kun foreligger Oplysninger fra den ene Part. Denne Undersøgelse har — som den nærmere Redegørelse i det følgende vil vise — givet til Resultat, at den Omstændighed, at de indkomne Besvarelser fra Husassistenter og Husmødre kun delvis stammer fra samme Husstande, ikke kan antages at have medført nogen væsentlig Skævhed i Materialet.

Til Belysning af det foreliggende Materiales Omfang i Forhold til det samlede Antal af Husassistenter har man søgt at opgøre Antallet af Husassistenter i hele Landet paa Grundlag af de Oplysninger, der kan uddrages af Folketællingen 1930, Indkomststatistikken, Boligtællingen 1940 og Tælling af Landbrugets Arbejdskraft. Afgrænsningen af Begrebet Husassistent i disse Tællinger svarer imidlertid ikke ganske til den Kreds af Husassistenter, som nærværende Undersøgelse tager Sigte paa. Saaledes inkluderer Folketællingens Opgørelse over Kvinder beskæftiget ved husligt Arbejde i private Hjem ogsaa voksne, hjemmeværende Døtre; Indkomststatistikens Tal for Kvinder, der har Husarbejde som Erhverv, omfatter baade Husassistenter og Husbestyrerinder, medens det paa den anden Side maa antages, at en Del af de helt unge Husassistenter, der arbejder for fremmede, ikke er medtaget paa Skattelisterne, der danner Grundlag for Indkomststatistikken. Endelig gælder det om Boligtællingens Opgørelse af Antal Husassistenter, at den kun omfatter Husassistenter, der bor hos

Arbejdsgiveren. For saa vidt angaar Husassistenter i Landbrugshjem har man benyttet de samlede Tal for fast, fremmed, kvindelig Medhjælp uden egen Husstand, der fremgaar af Tællingen af Landbrugsgets Arbejdskraft i Sommeren 1941. Det samlede Antal af Husassistenter, saaledes som det skønmæssigt kan beregnes paa Grundlag af de nævnte Kilder, er anført i første Kolonne i Tabel 1 a.

Tabel 1 a. Antal Husassistenter og Antal Besvarelser.

	Samlet Antal Hus- assistenter	Indkomne og bear- bejdede Besvarelser fra Husassistenter	
		Antal	i pCt. af samlet Antal
København	9 200	725	7,9
Frederiksberg	4 150	552	13,3
Gentofte	5 350	789	14,7
Hovedstaden i alt...	18 700	2 066	11,0
Provinsbyer m. over 20 000 Indb.	8 700	603	6,9
— - 10—20 000 — 	7 100	712	10,0
— - u. 10 000 — 	7 300	636	8,7
Provinsbyer i alt...	23 100	1 951	8,4
Landbrugshjem:			
Sjælland	7 900	293	3,7
Bornholm	750	12	1,6
Lolland-Falster	2 400	96	4,0
Fyn og omliggende Øer	5 750	138	2,4
Det østlige Jylland	8 900	242	2,7
— nordlige —	8 300	131	1,6
— vestlige —	9 750	205	2,1
— sydlige —	3 750	96	2,6
Landbrugshjem i alt...	47 500	1 213	2,6
Sognekommuner (bortset fra Landbrugs- hjem)	50 000	»	»
Hele Landet...	139 300	5 230	3,8

Det fremgaar af Tabellen, at Frederiksberg og Gentofte er forholdsvis stærkest repræsenteret i Materialet, idet der foreligger Besvarelser fra henholdsvis 13,3 pCt. og 14,7 pCt. af alle Husassistenter, der er beskæftiget i disse Kommuner, mod ca. 8 pCt. for København og Provinsbyerne. Ved Bedømmelsen af dette Tal for Provinsbyerne maa det erindres, at der ikke er udsendt Spørgeskemaer til Husstande i Stationsbyer, Forstæder og lignende Bebyggelser i Provinsen udenfor Købstæderne. Maaler man det indkomne Materiale i Forhold til det samlede Antal Husassistenter saavel i Provinsbyerne som i Stationsbyer og Forstæder m. v., faar man derfor en væsentligt mindre Procent, nemlig 2,7 pCt. eller omtrent det samme som for Landbrugshjemmenes Vedkommende. For hele Landet under eet faar man, som det ogsaa fremgaar af Tabellen, at de fra Husassistenterne indkomne Besvarelser omfatter knapt 4 pCt. af Husassistenterne. Hertil kan dog lægges de 1288 Besvarelser, der er indkommet fra Husmødre, hvis Husassistent ikke har svaret, saaledes at i alt op mod 5 pCt. af samtlige Husassistenter indgaar i Undersøgelsen.

Det Omfang, Undersøgelsen saaledes har, er adskilligt mindre end den tilsvarende norske Undersøgelse, men noget større end de svenske Undersøgelser. Den norske Undersøgelse, der foretoges i 1937, og som kun omfattede Husassistenter i Byerne, hviler paa i alt 38 500 Besvarelser, idet det var gjort til en Pligt for baade Husmødre og Husassistenter at besvare de udsendte Spørgeskemaer. De svenske Undersøgelser, der foretoges 1934 (for Husassistenter udenfor Landbruget) og 1938 (for Husassistenter i Landbrugshjem), byggede derimod ligesom nærværende Undersøgelse paa frivillig Medvirken af Husmødre og Husassistenter. I omstaaende Oversigt er vist de Antal Besvarelser, der indgik i disse svenske Undersøgelser, og til Sammenligning er de tilsvarende Tal for nærværende Undersøgelse anført. Det fremgaar, at den danske Undersøgelse hviler paa et bredere Grundlag end den svenske, særlig naar Forskellen i Folketal tages i Betragtning.

I Tabel 2 er dernæst foretaget en Sammenstilling af de fra andre Kilder tilgængelige Oplysninger om Husassistenternes Aldersfordeling paa den ene Side og paa den anden Side den Aldersfordeling, der fremgaar af Husassistenternes Besvarelser. Man vil bemærke, at baade i Hovedstaden og Provinsbyerne omfatter den ældste Aldersklasse efter Indkomststatistiken en langst større Del af Husassistenterne end efter nærværende Undersøgelse. Dette har sin Forklaring deri, at Indkomststatistikens Erhvervsgruppe »Husassistenter o. l.« som foran nævnt omfatter alle Personer, der er beskæftiget ved husligt Arbejde i private Hjem, herunder ogsaa Husbestyrerinder, der er holdt udenfor nærværende Undersøgelse. Naar den yngste Aldersgruppe (under 18 Aar) for Provinsbyernes Vedkommende omfatter 5,7 pCt. af Husassistenterne ifølge Indkomststatistiken mod 11,7 pCt. ifølge nærværende Undersøgelse, kan dette formentlig forklares derved, at en ikke ubetydelig Del af de ganske unge Husassistenter, uagtet de har Plads hos fremmede, ikke er optaget i Skattemisterne og derfor ikke indgaar i Indkomststatistikens Tal. Naar disse Forhold tages i Betragtning, kan man formentlig slutte, at det foreliggende Materiale med Hensyn til Husassistenternes Aldersfordeling med ret god Tilnærmelse svarer til den faktiske Aldersfordeling for samtlige egentlige Husassistenter. Hvad angaar Husassistenter i Landbrugshjem, viser Sammenligningen med Landbrugstællingens Resultater (der ikke omfatter Husbestyrerinder) en særdeles god Overensstemmelse. (Jfr. dog Bemærkningerne Side 46).

Til Belysning af det Spørgsmaal, om Materialet kan anses for at være repræsentativt med Hensyn til Erhvervsfordelingen for de Husstande, der omfattes af Undersøgelsen, er i Tabel 3 først angivet Erhvervsfordelingen for de Husstande i Hovedstaden og Provinsbyerne, til hvilke Spørgeskemaer er udsendt. Da man ved Udvalget af disse Husstande har stræbt efter at faa de forskellige Indtægtsgrupper og lokale Omraader ligeligt repræsenteret, kan Tallene antages at give et tilstrækkelig sikkert Billede af Erhvervsfordelingen for samtlige Husstande, der har Husassistent. Til Sammenligning er

dernæst anført Erhvervsfordelingen for det indkomne Materiale, som den fremgaar dels af Husassistenternes, dels af Husmødrenes Besvarelser. Det vil ses, at Materialet har omtrent samme Erhvervsfordeling som samtlige Husstande, der har Husassistent. Dog er Gruppen »liberale Erhverv«, særlig for Provinsbyernes Vedkommende, noget stærkere repræsenteret, end hvad der svarer til Fordelingen for samtlige Husstande.

Tabel 3. Erhvervsfordeling for Husstande med Husassistent.

	Hovedstaden			Provinsbyerne		
	Samtlige Husstande, hvortil Spørgeskema er udsendt	Erhvervsfordeling for Husassistenternes Arbejdsgivere		Samtlige Husstande, hvortil Spørgeskema er udsendt	Erhvervsfordeling for Husassistenternes Arbejdsgivere	
		ifølge Husassistent. Besvarelser	ifølge Husmødrenes Besvarelser		ifølge Husassistent. Besvarelser	ifølge Husmødrenes Besvarelser
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Selvstændige Erhvervsdriv..	34,7	37,4	36,3	45,4	46,6	44,0
Funktionærer, Tjenestemænd						
o. lign.	25,7	23,1	22,4	22,6	19,8	21,0
Liberales Erhverv.....	21,2	23,2	22,8	16,8	23,2	23,6
Personer ude af Erhverv...	17,9	13,0	17,5	11,1	6,9	9,2
Andet og uoplyst Erhverv .	0,5	3,3	1,0	4,1	3,5	2,2
I alt...	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

For Husassistenter indenfor Landbruget har man opgjort Fordelingen efter Gaardens Størrelse, dels paa Grundlag af Husassistenternes, dels paa Grundlag af Husmødrenes Oplysninger, og i Tabel 4 er disse Tal meddelt tillige med den Fordeling, der fremgaar af Landbrugstællingen 1934, der indeholder Oplysninger om Antallet af Husassistenter paa Gaarde af forskellig Størrelse. Det vil ses, at Husassistenter, der arbejder i mindre Landbrugshjem (med et Landbrugsareal paa indtil 10 ha), praktisk taget ikke er repræsenteret i det foreliggende Materiale, uagtet disse Brug ifølge Landbrugstællingen 1934 har ca. 14 pCt. af samtlige Husassistenter indenfor

Tabel 4. Husassistenter i Landbrugshjem fordelt efter Gaardens Størrelse.

	Samtlige Husassistenter ifølge Landbrugstællingen 1934	Husassistenter, der omfattes af nærværende Undersøgelse	
		Ifølge Husassistenternes Besvarelser	Ifølge Husmødrenes Besvarelser
	pCt.	pCt.	pCt.
Gaardens Størrelse:			
indtil 10 ha	13,9	0,1	0,1
11— 30 -	45,1	43,3	40,0
31— 60 -	28,1	43,2	43,5
61—120 -	7,8	7,7	10,2
121—240 -	3,2	4,0	4,2
over 240 -	1,9	1,7	2,0
I alt...	100,0	100,0	100,0

Landbruget. Dette skyldes i første Række, at man ved Udvælgelsen af de Husstande, hvortil Spørgeskemaer udsendtes, ikke med samme Sikkerhed som for Byernes Vedkommende kunde fastslaa paa Grundlag af Skattelisterne, hvilke Husstande der havde Husassistent. Man har derfor ved Udvælgelsen maattet bygge paa et Skøn, idet der kun er udsendt Spørgeskema til Landbrugsejendomme over en vis Størrelse. Selvom saaledes Materialets Fordeling efter Brugsstørrelse ikke ganske svarer til den faktiske Fordeling, der gælder for samtlige Husassistenter indenfor Landbruget, er der dog Grund til at antage, at denne Skævhed ikke i væsentlig Grad indskrænker Paalideligheden af de Resultater, der i det følgende skal gøres Rede for.

Endelig er det i efterfølgende Oversigt vist, hvorledes de Husstande, der har Husassistent, fordeler sig paa Husstande med henholdsvis 1 og 2 eller flere Heldagshusassistenter, dels ifølge Boligtællingen 1940, dels ifølge nærværende Undersøgelse. Medens der er god Overensstemmelse for Hovedstadens Vedkommende, synes Husstande med 2 eller flere Husassistenter at være noget for svagt repræsenteret i Materialet for Provinsbyerne.

	Hovedstaden		Provinsbyerne	
	Ifølge Boligtællingen 1940	Ifølge nærv. Undersøgelse (Husmødrenes Besvarelser)	Ifølge Boligtællingen 1940	Ifølge nærv. Undersøgelse (Husmødrenes Besvarelser)
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Familier med 1 Heldagshusassist.	89,9	88,6	85,9	90,1
Familier med 2 eller flere Heldagshusassistenter	10,1	11,4	14,1	9,9
I alt Familier med Husassistent..	100,0	100,0	100,0	100,0

Sammenfattende kan det siges, at en Sammenstilling af Materialet med de statistiske Oplysninger om Husassistenternes Forhold, der ad anden Vej kan fremskaffes, tyder paa, at Materialet ikke er behæftet med nogen væsentlig Ensidighed.

3. Arten af de Husstande, der holder fremmed, huslig Medhjælp.

Hovedformaalet med nærværende Undersøgelse er som foran nævnt at belyse Husassistenternes Arbejdsvilkaar. En egentlig Behandling af det Spørgsmaal, om og i hvilket Omfang der foreligger en Mangel paa Husassistenter, falder derfor uden for Undersøgelsens Rammer. Men Spørgeskemaerne indeholder dog en Række Oplysninger, der i Forbindelse med anden foreliggende Statistik kan være vejledende baade for Bedømmelse af, fra hvilken Art af Husstande Efterspørgselen efter huslig Medhjælp særlig udgaar, og fra hvilke lokale Omraader og hvilke Erhvervsgrupper Tilgangen af Husassistenter sker, ligesom der kan udledes en Del Oplysninger om de sæsonmæssige Svingninger i Udbudet og Efterspørgselen.

Inden man gaar over til en Redegørelse for Undersøgelsens Hovedresultater m. H. t. Husassistenternes Arbejdsforhold m.v., skal der derfor i dette Afsnit gøres nogle Bemærkninger om de Forhold, der ligger til Grund for Efterspørgselen efter huslig Medhjælp, og

Tabel 5. Antal Lejligheder med Husassistent, der bor hos Arbejdsgiveren, fordelt efter Lejlighedens Størrelse.

	Antal Lejligheder i alt	Heraf med				
		1 Husassistent		2 ell. flere Husassistenter		
		Antal Lejligheder ¹⁾	i pCt. af samtlige Lejligheder	Antal Lejligheder ¹⁾	i pCt. af samtlige Lejligheder	Antal Husassistenter
Hovedstaden:						
Lejligheder med:						
1—2 Værelser	156661	781	0,5	20	—	50
3 Værelser	75323	1100	1,5	48	0,1	128
4 —	49239	2263	4,6	64	0,1	148
5 — og derover .	35058	9679	27,6	1410	4,0	3284
I alt...	316281	13823	4,4	1542	0,5	3610
Nemlig {						
København....	252572	6668	2,6	763	0,3	1839
Frederiksberg ..	39903	3329	8,3	256	0,6	575
Gentofte	23806	3826	16,1	523	2,2	1196
Provinsbyerne:						
Lejligheder med:						
1—2 Værelser	122228	984	0,8	48	—	113
3 Værelser	93557	2178	2,3	152	0,2	356
4 —	38525	2752	7,1	229	0,6	533
5 — og derover .	32222	8541	26,5	1962	6,1	5505
I alt...	286532	14455	5,0	2391	0,8	6507
Forstæder og 68 Stationsbyer:						
Lejligheder med:						
1—2 Værelser	31979	247	0,8	10	—	21
3 Værelser	33696	815	2,4	43	0,1	100
4 —	16864	1155	6,8	77	0,5	174
5 — og derover .	15844	3877	24,5	945	6,0	2476
I alt...	98383	6094	6,2	1075	1,1	2771
Tilsammen:						
Lejligheder med:						
1—2 Værelser	310868	2012	0,7	78	—	184
3 Værelser	202576	4093	2,0	243	0,1	584
4 —	104628	6170	5,9	370	0,4	855
5 — og derover .	83124	22097	26,6	4317	5,2	11265
I alt...	701196	34372	4,9	5008	0,7	12888

¹⁾ Husassistenter i 1-Værelses Lejligheder er ikke medregnet.

i de to følgende Afsnit vil henholdsvis Udbudsforholdene og de sæsonmæssige Variationer m.v. paa Arbejdsmarkedet for Husassistenter blive behandlet.

I Tabel 5 er meddelt nogle foreløbige Tal fra den Boligstatistik for 1940, som er under Udarbejdelse. Tabellen viser det samlede Antal af Lejligheder samt Antallet af Lejligheder med henholdsvis een og flere Husassistenter, med Fordeling efter Lejlighedens Størrelse. Det fremgaar heraf, at af Hovedstadens godt 300 000 Lejligheder havde godt 15 000 eller ca. 5 pCt. een eller flere Husassistenter, men Forholdene var vidt forskellige for de 3 Hovedstadskommuner, idet der i Københavns Kommune kun holdtes Husassistent i ca. 3 pCt. af Lejlighederne, medens det tilsvarende Tal for Frederiksberg var 9 pCt. og for Gentofte endog 18 pCt. I Provinsbyer og Stationsbyer holdtes Husassistent i 6—7 pCt. af Lejlighederne. Det ses endvidere, at det store Flertal af de Familier, der holder Husassistent, bor i Lejligheder

Tabel 6. Husstande med Husassistent fordelt efter Lejlighedens Størrelse og Antallet af Husassistenter i Husstanden.

	Antal Husstande med				Procentvis Fordeling			
	Indtil 5 Vær.	6—8 Vær.	over 8 Vær.	I alt	Indtil 5 Vær.	6—8 Vær.	over 8 Vær.	I alt
Hovedstaden:								
1 Heldagshusassistent . . .	483	986	87	1556	97,6	86,6	36,6	83,1
1 Heldags- og 1 Halvdags- husassistent	7	66	29	102	1,4	5,8	12,2	5,5
2 Heldagshusassistenter . . .	5	83	94	182	1,0	7,8	39,5	9,7
Mere Hjælp end 2 Heldags- husassistenter	»	4	28	32	»	0,3	11,7	1,7
I alt . . .	495	1139	238	1872	100,0	100,0	100,0	100,0
Provinsbyerne:								
1 Heldagshusassistent . . .	422	703	118	1243	95,5	86,3	52,0	83,8
1 Heldags- og 1 Halvdags- husassistent	13	51	30	94	2,9	6,3	13,2	6,3
2 Heldagshusassistenter . . .	6	57	76	139	1,4	7,0	33,5	9,4
Mere Hjælp end 2 Heldags- husassistenter	1	3	3	7	0,2	0,4	1,3	0,5
I alt . . .	442	814	227	1483	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabel 7. Landbrugshjem med fremmed, huslig Hjælp.

	Antal Landbrug med				Procentvis Fordeling			
	under 30 ha	31— 50 ha	over 50 ha	I alt	under 30 ha	31— 50 ha	over 50 ha	I alt
					pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
1 Heldagshusassistent . . .	387	314	120	821	95,6	89,5	60,6	86,1
1 Heldags- og 1 Halvdags- husassistent	13	9	7	29	3,2	2,6	3,5	3,0
2 Heldagshusassistenter . . .	5	24	44	73	1,2	6,8	22,2	7,6
Mere end 2 Heldagshusass. .	»	4	27	31	»	1,1	13,7	3,8
I alt . . .	405	351	198	954	100,0	100,0	100,0	100,0

med 5 Værelser og derover. Dette gælder særlig i Hovedstaden, medens i Provinsbyer og Stationsbyer forholdsvis flere Familier med mindre Lejlighed holder Husassistent. Det maa erindres, at Tabellen kun viser Antallet af Familier, der har Husassistent, som bor i Lejligheden. Tallene kan saaledes ikke tages som Udtryk for, hvor mange Familier der i det hele taget beskæftiger fremmed, huslig Medhjælp, idet et stort Antal Familier holder en Formiddagspige, Konehjælp el. lign. Det maa ogsaa erindres, at nogle Familier har Heldagshusassistent, som bor i sit Hjem eller selv lejer Værelse. Disse Husassistenter er ikke medregnet i Tabel 5, og det i denne Tabel anførte samlede Antal Husassistenter er derfor noget mindre end de tilsvarende Tal i Tabel 1 a.

Til yderligere Belysning af Arten af de Husstande, der har Husassistent, er i Tabel 6 paa Grundlag af Husmødrenes Besvarelser af Spørgeskemaet anført Antallet af Husstande efter Omfanget af den fremmede, huslige Medhjælp, som anvendes. Herefter havde baade i Hovedstaden og i Provinsbyerne godt 80 pCt. af Husstandene een Husassistent, 5 à 6 pCt. af Husstandene havde tillige en Halvdags-hjælp, og 9 à 10 pCt. havde to Heldagshusassistenter. Det ses endvidere, at mere end een Heldagshusassistent kun ganske sjældent forekommer i Lejligheder med mindre end 6 Værelser. Ser man alene paa de meget store Lejligheder med mere end 8 Værelser, vil det be-

mærkes, at disse gennemgaaende har mere huslig Medhjælp i Hovedstaden end i Provinsbyerne. Blandt saadanne Lejligheder havde i Hovedstaden 11,7 pCt. 3 eller flere Husassistenter mod kun 1,3 pCt. i Provinsbyerne. Det er foran nævnt, at Husstande med mere end een Heldagshusassistent maa antages at være noget for svagt repræsenteret i Materialet for Provinsbyerne.

For Landbrugshjemmenes Vedkommende er i Tabel 7 foretaget en Opdeling efter Størrelsen af Landbrugsarealet (Husmødrenes Besvarelser). Det vil ses, at de Landbrugsejendomme, der har Husassistent, som Helhed beskæftiger fremmed, huslig Medhjælp i omtrent

Tabel 8. Husstandenes Erhvervsfordeling.

	Hovedstaden		Provinsbyerne	
	Samtlige Forsørgere ifl. Indkomststatistiken 19 ⁰⁰ / ₀₁	Husassistenternes Arbejdsgivere (ifl. Husmødr. Besvar.)	Samtlige Forsørgere ifl. Indkomststatistiken 19 ⁰⁰ / ₀₁	Husassistenternes Arbejdsgivere (ifl. Husmødr. Besvar.)
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Direktører o. l.	0,7	12,7	0,4	9,9
Fabrikanter	0,8	4,1	0,5	4,2
Haandværksmestre	4,5	3,1	8,2	7,6
Grosserere o. l.	1,3	11,1	0,2	2,7
Andre Handlende m. v.	5,5	5,3	8,2	19,6
I alt selvstændige Erhvervsdrivende ...	12,8	36,3	17,5	44,0
Funktionærer	10,9	3,5	7,6	3,1
Arbejdere	38,5	—	38,6	0,2
Tjenestemænd o. l.	12,2	19,0	9,4	18,0
Læger	0,4	5,5	0,4	10,4
Sagførere	0,2	3,8	0,2	4,0
Andre liberale Erhverv	4,0	13,5	1,9	9,1
I alt liberale Erhverv ...	4,6	22,8	2,5	23,5
Personer ude af Erhverv	17,3	17,5	18,5	9,2
Andet og uangivet	3,7	0,9	5,9	2,0
I alt ...	100,0	100,0	100,0	100,0

samme Omfang som Husstande i Byerne, idet i Landbrugshjem ca. 14 pCt. af Husstandene havde mere end een Husassistent mod ca. 16 pCt. i Byerne. Her maa det dog erindres, at der i Landbrugshjem oftere end i Byhjemmene vil være voksne, hjemmeværende Døtre, der deltager i det huslige Arbejde, men paa den anden Side vil Husassistenterne paa Landet i et ikke ringe Omfang deltage i det erhvervs-mæssige Arbejde.

I Tabel 8 og 9 er dernæst anført den procentvise Fordeling efter Familieoverhovedets Stilling og Indtægt, saaledes som den fremgaar af Husmødrenes Besvarelser, og til Sammenligning er anført den tilsvarende Fordeling for samtlige Forsørgere efter Indkomststatistiken. Det vil ses, at selvstændige Næringsdrivende og liberale Erhverv, der kun udgør ca. $\frac{1}{5}$ af samtlige Forsørgere, udgør ca. $\frac{2}{3}$ af de Husstande, der har Husassistent. Arbejderhjem forekommer praktisk taget ikke blandt de Husstande, der har Husassistent, idet Undersøgelsen som foran nævnt ikke omfatter Husbestyrerinder.

Fordelingen efter Indtægt viser, som man kunde vente, at der i Provinsbyerne er forholdsvis flere Familier med Husassistent i de

Tabel 9. Husstandenes Indtægtsfordeling.

	Indtægtsfordeling for samtlige Forsørgere		Indtægtsfordeling for Familieoverhovedet i Husstande, hvorfra Besvarelse foreligger ¹⁾			
	Hovedstaden	Provinsbyerne	Hovedstaden	Provinsbyerne		
Indtægt for Skatteaaret 1940/41²⁾:	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.		
under 5 000 Kr.	77,2	89,3	3,8	12,9		
5— 8 000 Kr.	} 17,6	} 8,2	{ 13,3	{ 22,4		
8—10 000 -					12,7	14,6
10—20 000 -					39,8	32,9
20—50 000 -	1,3	0,6	23,8	14,9		
over 50 000 Kr.	0,3	0,1	6,6	2,3		
I alt ...	100,0	100,0	100,0	100,0		

¹⁾ Omfatter kun Husstande med Enepliger.

²⁾ Efter Fradrag for Skatter m. v.

lavere Indtægtsgrupper end i Hovedstaden. Dette hænger formentlig bl. a. sammen med, at i Provinsbyerne forholdsvis mange Familier bor i eget Hus og derfor har større Behov for huslig Hjælp, ligesom det ogsaa kan have nogen Betydning, at Lønnen for husligt Arbejde er lavere i Provinsbyerne end i Hovedstaden. Det bemærkes, at Tabellen kun omfatter Familier med Enepiger. De højere Indtægtsgrupper er derfor lidt svagere repræsenteret, end hvad der svarer til de faktiske Forhold.

Antallet af Husassistenter synes at have været ret stærkt faldende gennem de senere Aar, særlig efter 1935. I Tabel 10 er anført dels Indekstal for det samlede Antal af Husassistenter, dels Antallet af Husassistenter pr. Lejlighed i Byerne ifølge Boligtællingerne 1930, 1935 og 1940. Det vil ses, at Antallet af Husassistenter i 1940 var 24 pCt. mindre end i 1930, og betragter man det gennemsnitlige Antal af Husassistenter pr. 100 Lejligheder, udgjorde Tilbagegangen endog 43 pCt. Tilbagegangen er nogenlunde ensartet for de enkelte Bygrupper, særlig stærk dog for København og Frederiksberg, hvor Antallet af Husassistenter pr. 100 Lejligheder faldt med henholdsvis 59 pCt. og 46 pCt. Som tidligere omtalt omfatter Boligtællingens Tal

Tabel 10. Antallet af Husassistenter i Byer 1930, 1935 og 1940 ifl. Boligtællingerne.

	Indeks for Antal Husassistenter 1930 = 100			Antal Husassistenter pr. 100 Lejligheder		
	1940	1935	1930	1940	1935	1930
København	53,7	84,1	100,0	3,4	6,0	8,8
Frederiksberg	65,2	95,8	100,0	9,8	15,3	18,2
Gentofte	110,9	133,4	100,0	21,1	33,1	35,3
Hovedstaden i alt	66,0	95,1	100,0	5,6	9,0	11,1
Provinsbyerne	78,3	96,9	100,0	7,3	10,3	12,3
Forstæderne og 68 Stationsbyer	99,6	112,9	100,0	9,0	12,7	14,1
I alt	76,1	98,4	100,0	6,8	10,0	12,0

kun Heldagshusassistenter, der bor hos Arbejdsgiveren. Den betydelige Tilbagegang i Antallet af Husassistenter, som Tallene i Tabel 10 viser, kan derfor antagelig delvis forklares ved, at et stadig større Antal Familier bor i mindre, men fuldt moderne Lejligheder, hvor man kan klare sig med Konehjælp eller Formiddagshjælp, ligesom det kunde tænkes, at det gennem de senere Aar er blevet mere almindeligt, at ogsaa Heldagshusassistenter bor i deres eget Hjem eller i lejet Værelse. For at faa et Indtryk af, hvad disse Forhold kan betyde, har man foretaget en Opdeling af Annoncerne under Rubriken „Husgerning tilbydes“ i et Antal Numre af „Berlingske Tidende“ for Aarene 1930, 1935 og 1941. Resultatet af denne Undersøgelse, der for hvert af Aarene omfattede ca. 2500 Annoncer, fremgaar af nedenstaaende Oversigt:

Af 100 Annoncer om Husgerning i Storkøbenhavn angik:	1941	1935	1930
Heldagshusass. med Logi hos Arbejdsgiveren	77	77	79
— med eget Logi.....	7	7	9
Formiddags- og Konehjælp	16	16	12
I alt...	100	100	100

Selv om der kan konstateres nogen Stigning fra 1930 til 1935 i Anvendelsen af Formiddags- og Konehjælp, og selv om Ansættelsen af saadan Hjælp i stigende Omfang sker uden Annoncering (gennem de saakaldte Husgerningskontorer), er Forskydningerne i Annoncernes Fordeling dog saa ubetydelige, at de ikke tilnærmelsesvis kan forklare den Tilbagegang, som ifølge Tabel 10 er sket i Antallet af Husassistenter med Logi hos Arbejdsgiveren. Det kan i denne Forbindelse ogsaa nævnes, at ifølge Indkomststatistiken udgjorde Antallet af Husassistenter (herunder ogsaa Husbestyrerinder) i Hovedstaden ved Udgangen af Aaret 1940 25 200 mod 29 800 Aaret før, saaledes at der alene i Løbet af 1940 har været en Tilbagegang paa godt 15 pCt.

4. Husassistenternes Fødested og Faderens Erhverv.

Til Bedømmelse af Forholdene paa Arbejdsmarkedet for huslig Medhjælp er det af Betydning at faa Klarhed over, fra hvilke geografiske Omraader og fra hvilke Erhvervsgrupper Tilgangen af unge Kvinder til det huslige Erhverv særlig sker. Disse Spørgsmaal skal i det følgende belyses paa Grundlag af Husassistenternes Oplysninger om deres Fødested og om deres Faders Erhverv.

I Tabel 11 gives en Oversigt over Husassistenternes Fordeling efter Fødested og Arbejdssted (Husassistenternes Besvarelser). Det fremgaar, at den ganske overvejende Del af Husassistenterne er født i Sognekommunerne. Af Husassistenter, der arbejder i Hovedstaden, er saaledes 64 pCt. født i Sognekommunerne, 21 pCt. i Provinsbyerne og kun 10 pCt. i Hovedstaden. Af Provinsbyernes Husassistenter var 75 pCt. født i Sognekommunerne og 21 pCt. i Provinsbyerne. Endelig ses det, som man kunde vente, at næsten alle Husassistenter i Landbrugshjem stammer fra Sognekommunerne.

Disse Tal giver saaledes et ret stærkt Indtryk af det ogsaa i Forvejen velkendte Forhold, at der foregaar en omfattende Indvandring af Husassistenter fra Land til By. Ved Betragtning af Tallene maa det dog erindres, at Indvandringen fra Land til By er et almindeligt Fænomen, der ogsaa gælder andre Erhvervs- og Samfundsgrupper. Nogle af de Husassistenter, der er født i Sognekommunerne, men nu arbejder i Byerne, vil derfor allerede i Barneaarene være indvandret til Byen sammen med deres Familie. Tallene i Tabel 11 giver derfor et lidt for grelt Billede, dersom man søger et Udtryk for Husassistenternes Vandring fra Land til By. Det maa ogsaa nævnes, at Tallene ikke kan belyse det Spørgsmaal, om Aarsagen til denne Indvandring særlig maa søges i en forskellig Tilbøjelighed til det huslige Arbejde hos de unge Kvinder paa Landet og i Byerne, eller i det Forhold, at Husmødrene i Byerne i ringe Grad efterspørger ganske unge Husassistenter, der ikke tidligere har haft Plads hos fremmede. Man vil senere ved Omtalen af Husassistenternes Aldersfordeling og Anciennitet i det huslige Fag vende tilbage til disse Spørgsmaal.

Tabel 12. Beregnede Tal for samtlige Husassistenter
Fordeling efter Fødested og Arbejdssted.

Arbejdssted Fødested	Hoved- staden	Provins- byerne	Sogne- kommunerne		I alt	
			uden for Land- bruget	Land- brugs- hjem	Antal	pCt.
Hovedstaden	1 900	400	700	700	3 700	2,7
Provinsbyerne	4 000	5 000	6 400	2 300	17 700	12,7
Sognekommunerne	12 000	17 600	42 800	44 400	116 800	83,8
Udlandet	800	100	100	100	1 100	0,8
I alt {	Antal ...	23 100	50 000	47 500	139 300	100,0
	pCt.	13,4	16,6	35,9	34,1	100,0

I Tabel 12 er anført beregnede Tal for det samlede Antal af Husassistenter i hele Landet fordelt efter Arbejdssted og Fødested. Ved Beregningen er der taget Hensyn til, at Husassistenter i Hovedstaden, Provinsbyerne og Sognekommunerne ikke er lige stærkt repræsenteret i det foreliggende Materiale. Tallene for Husassistenter i Sognekommunerne udenfor Landbruget (herunder Stationsbyer m. v.) er fremkommet ved en skønsmæssig Beregning, hvorved man er gaaet ud fra, at Husassistenter i disse Omraader med Hensyn til Fordelingen efter Fødested indtager en Mellemstilling mellem Husassistenter i Provinsbyer og i Landbrugshjem. Resultatet af disse Beregninger bliver, at ca. 84 pCt. af samtlige Husassistenter er født i Sognekommunerne, 13 pCt. i Provinsbyerne og knapt 3 pCt. i Hovedstaden.

Foruden Oplysning om Husassistenternes Fødested indeholdt Spørgeskemaet ogsaa Oplysning om, hvor Husassistenten havde sin første Plads hos fremmede. I Tabel 13 er disse Oplysninger kombineret med Grupperingen efter Fødested (Husassistenternes Besvarelser). Tallene giver et Indtryk af, at Husassistenterne oftest faar deres første Uddannelse i det huslige Arbejde i deres Hjemstavn og først i en noget ældre Alder søger til Byerne. Blandt de Husassistenter, som arbejder i Hovedstaden, og som er født i Sognekommunerne, havde

Tabel 13. Husassistenterne fordelt efter Fødested og efter Stedet for deres første Ansættelse.

		Nuværende Arbejdssted		
		Hovedstaden	Provinsbyerne	Sognekommunerne (Landbrugshjem)
Fødested	Stedet for første Ansættelse	pCt.	pCt.	pCt.
Hovedstaden	Hovedstaden	7,1	0,2	—
	Provinsbyerne	0,7	0,8	0,2
	Sognekommunerne	1,5	0,8	1,2
	Udlandet og uangivet	0,5	—	—
	I alt	9,8	1,8	1,4
Provinsbyerne	Hovedstaden	2,5	0,8	—
	Provinsbyerne	14,0	18,1	1,1
	Sognekommunerne	3,7	2,4	3,6
	Udlandet og uangivet	0,5	0,5	0,1
	I alt	20,7	21,8	4,8
Sognekommunerne	Hovedstaden	4,0	0,4	0,3
	Provinsbyerne	10,8	16,4	2,8
	Sognekommunerne	47,1	55,7	85,7
	Udlandet og uangivet	1,6	2,0	2,4
	I alt	63,5	74,5	91,2
Udlandet og uangivet Fødested		6,0	2,4	2,6
Tilsammen		100,0	100,0	100,0

saaledes ca. $\frac{3}{4}$ haft deres første Ansættelse paa Landet og ca. $\frac{1}{6}$ i Provinsbyerne, medens kun ca. $\frac{1}{16}$ af disse Husassistenter fik deres første Ansættelse i Hovedstaden. Naar det erindres, at en Del af disse sidstnævnte Husassistenter maa antages at være indflyttet til Hovedstaden i Barneaarene, kan man da slutte, at Indvandringen af Husassistenter til Hovedstaden praktisk taget kun omfatter Kvinder, der har nogen Uddannelse i det huslige Erhverv.

Tabel 11 (Side 26) giver Oplysning ogsaa om Husassistenternes Omflytning mellem Landsdelene. Det fremgaar, at bortset fra Ind-

flytningen fra Land til By finder der ikke nogen nævneværdig Vandrings Sted mellem Landsdelene. Af Husassistenter, der arbejder i Landbrugshjem, var saaledes 80—90 pCt. født i den Landsdel, hvor de har deres nuværende Plads. Det er dog ikke ganske sjældent, at Kvinder, der er født i Jylland, finder Arbejde i Landbrugshjem paa Øerne. Blandt Husassistenter, der arbejder i Landbrugshjem paa Sjælland og Fyn, var saaledes henholdsvis 8,9 pCt. og 16,7 pCt. født i Jylland. Det omvendte Forhold, at Kvinder, der stammer fra Øerne, faar Arbejde i Jylland, forekommer derimod overordentlig sjældent.

Til nærmere Belysning af, i hvilken Grad Landbrugshjemmenes huslige Medhjælp rekrutteres fra den nærmeste Omegn, har man i Tabel 14 paa Grundlag af Husassistenternes Besvarelser opgjort den Procentdel af de i hver Landsdel fødte Husassistenter, der havde dels deres første Plads, dels deres nuværende Plads i henholdsvis det Amt og den Landsdel, hvor de er født. Det ses, at Husassistenterne praktisk taget altid faar deres første Plads indenfor det Amt, hvor

Tabel 14. Husassistenter, der arbejder i Landbrugshjem, fordelt efter Fødested og efter Stedet for deres første Ansættelse.

	Samlet Antal Husassi- stenter	Heraf i Procent			
		Husassistenter, der havde deres første Plads i		Husassistenter, hvis nuværende Plads er i	
		det Amt,	den Landsdel,	det Amt,	den Landsdel,
		hvor de er født		hvor de er født	
Fødested:		pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Sjælland	272	78,8	91,3	73,9	94,3
Bornholm	13	76,9	76,9	84,6	84,6
Lolland-Falster	91	94,5	94,5	95,6	95,6
Fyn og oml. Øer	113	86,7	92,5	70,0	90,0
Det østlige Jylland....	249	74,7	84,3	62,2	79,9
— nordlige —	137	87,6	90,5	82,5	88,3
— vestlige —	224	84,4	88,9	72,9	81,3
— sydlige —	82	81,7	87,8	76,8	90,2
Udlandet og uangivet.	32	—	—	—	—
I alt...	1 213	82,2	89,0	73,8	87,4

de er født, og at de ogsaa senere — for saa vidt de ikke søger ind til Byerne — ganske overvejende forbliver i deres Hjemstavn. Da saaledes Arbejdsmarkedet for huslig Hjælp paa Landet synes at være opdelt i lokale Omraader med ret ringe indbyrdes Forbindelse, kan særlige Forhold, der i en bestemt Egn øger Efterspørgselen efter kvindelig Arbejdskraft til Industri el. lign., midlertidigt medføre forholdsvis store Vanskeligheder med at fremskaffe huslig Arbejdskraft paa den paagældende Egn.

Tabel 15 viser Husassistenternes Fordeling efter Faderens, evt. Moderens, Erhverv (Husassistenternes Besvarelser). Tallene for hele Landet er beregnet paa lignende Maade som foran omtalt ved Fordelingen efter Fødested. Til Sammenligning er anført Erhvervsfordelingen

Tabel 15. Husassistenterne fordelt efter Faderens Erhverv.

Husassistentens Faders Erhverv	Hoved- staden	Provins- byerne	Sogne- kommu- nerne (Land- brugs- hjem)	Hele Landet (bereg- nede Tal)	Erhvervs- fordeling for sam- lige Forsø- gere ifølge Indkomst- statistikken 1944/45
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Gaardejere	16,8	17,8	25,5	21,6	8,4
Husmænd	11,1	11,8	22,2	17,2	8,3
Landarbejdere m. v.	7,2	10,3	22,0	16,0	7,3
Gartneri, Fiskeri m. v.	3,7	2,8	3,0	3,0	1,9
I alt Landbrug m. v.	38,8	42,7	72,7	57,8	25,9
Haandværksmestre	12,0	10,9	4,1	7,5	7,4
Andre selvstændige Erhvervs- drivende	5,5	5,8	2,3	3,9	7,4
I alt selvst. Erhvervsdriv.	17,5	16,5	6,4	11,4	14,8
Funktionærer	3,9	2,7	0,9	1,9	5,8
Arbejdere	14,7	16,7	7,2	11,5	25,1
Tjenestemænd o. l.	7,9	7,7	3,3	5,4	8,0
Liberale Erhverv	1,3	0,4	0,2	0,4	2,4
Personer ude af Erhverv ..	9,2	8,7	3,9	6,3	15,9
Andet og uangivet	6,9	4,6	5,4	5,3	2,1
I alt.	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

for samtlige Forsørgere, som den fremgaar af Indkomststatistikken for Skatteaaret 1940/41. Det ses, at ca. 60 pCt. af Husassistenterne stammer fra Landbruget og de med Landbruget beslægtede Erhverv, og heraf var $\frac{2}{3}$ Døtre af selvstændige Landmænd. Forholdsvis faa af Husassistenterne (11,5 pCt.) stammer fra Arbejderhjem uden for Landbruget. Her maa det dog bemærkes, at Afgrænsningen mellem Arbejdere med Tilknytning til Landbruget og andre Arbejdere ikke har kunnet foretages med fuld Nøjagtighed. Noget lignende gælder maaske Afgrænsningen mellem Arbejdere paa den ene Side og Haandværksmestre paa den anden Side, idet nogle Husassistenter har angivet Faderens Erhverv med en ubestemt Betegnelse som »Snedker«, »Skomager« el. lign. Det er derfor muligt, at en lidt større Del af Husassistenterne er Døtre af Arbejdere indenfor Haandværk og Industri, end Tallene viser.

Det fremgaar endvidere af Tabel 15, at Husassistenter, der stammer fra Landbruget, træffes særlig hyppigt som Husassistenter i Landbrugshjem, medens omvendt de unge Kvinder, der er Døtre af Arbejdere eller selvstændige Haandværkere, forholdsvis hyppigere søger til Byerne. Det kan endvidere nævnes, at Døtre af Gaardejere er forholdsvis stærkere repræsenteret blandt Husassistenter i Byerne end Døtre af Husmænd. Dette hænger formentlig sammen med, at

Tabel 16. Husassistenter i Landbrug af forskellig Størrelse fordelt efter Faderens Erhverv.

Husassistentens Faders Erhverv	Størrelsen af Arbejdsgiverens Ejendom		
	under 30 ha	31—50 ha	51 ha og derover
	pCt.	pCt.	pCt.
Gaardejer	24,3	25,4	36,2
Husmand	27,9	21,7	18,9
Landarbejder m. v.	23,6	26,2	19,4
Arbejder iøvrigt	8,8	7,3	7,1
Andre Erhverv	15,4	19,4	18,4
I alt...	100,0	100,0	100,0

Gaardejernes Døtre oftere faar deres Uddannelse i det huslige Arbejde i deres eget Hjem, saaledes at de søger Stilling hos fremmede i en noget ældre Alder end unge Piger fra Husmandshjem, der ofte vil faa deres første Plads hos fremmede straks efter Konfirmationen. Som Følge heraf vil de unge Piger, der stammer fra Husmandshjem, naar de i 18—20 Aars Alderen søger Plads i Byerne, gennemgaaende have haft flere Aars Ansættelse som Husassistent i Landbrugshjem end Gaardmandsdøtrene.

I Tabel 16 er Husassistenter i Landbrugshjem af forskellig Størrelse fordelt efter Faderens Erhverv. Det ses, at Døtre af Gaardejere træffes hyppigst paa de større Gaarde, medens det omvendte gør sig gældende for Døtre af Husmænd og Landarbejdere.

Oplysninger om Husassistenternes eventuelle tidligere Erhvervsarbejde inden for andre Fag end husligt Arbejde i private Hjem foreligger kun for Husassistenter, der arbejder i Byerne. Man kan dog sikkert gaa ud fra, at praktisk taget ingen af de i Landbrugshjem

Tabel 17. Tidligere Erhvervsarbejde indenfor andre Fag end det huslige. (Enepiger).

	Hoved- staden	Provins- byerne	Til- sammen
Husassistenter der tidligere har haft Ansættelse ved:			
Fabriksarbejde	18	9	27
Haandværksarbejde	33	35	68
Kontorarbejde	27	10	37
Butiksarbejde	143	78	221
Arbejde i Hotel og Restauration	36	35	71
Andet ell. ikke specific. Erhvervsarbejde	128	96	224
I alt . . .	385	263	648
Husassistenter, der ikke har haft andet Erhverv end husligt Arbejde i priv. Hjem . .	1 233	1 278	2 511
Ikke besvaret Spørgsmaalet	72	51	123
I alt . . .	1 690	1 592	3 282

beskæftigede Kvinder har haft andet Erhverv. I Tabel 17 er anført de Husassistenter i henholdsvis Hovedstaden og Provinsbyerne, der har angivet, at de tidligere har været beskæftiget ved andet Erhvervsarbejde. Arbejde i Hoteller, Hospitaler o. l. er i denne Forbindelse betragtet som andet Erhverv end husligt Arbejde. Blandt de Husassistenter, der har besvaret Spørgsmaalet, havde i Hovedstaden 24 pCt. og i Provinsbyerne 17 pCt. haft anden Beskæftigelse. Det maa dog erindres, at Undersøgelsen er foretaget om Sommeren, og de Kvinder, der om Sommeren har Ansættelse paa Hoteller, Restaurationer o. lign. og kun om Vinteren arbejder som Husassistenter i private Hjem, er derfor ikke repræsenteret i Materialet.

Det fremgaar af Tabellen, at det forholdsvis sjældent sker, at Kvinder overgaar fra Fabriks- og Kontorarbejde til husligt Arbejde i private Hjem, hvad enten dette nu skyldes, at Husmødrene er utilbøjelige til at antage Kvinder, der har haft saadant Erhvervsarbejde, eller det skyldes de paagældende Kvinders ringe Tilbøjelighed for det huslige Arbejde eller Utilfredshed med de Betingelser, der bydes.

5. Skiftedage; Formidlingen af Pladsskifte; Ansættelsesvilkaar.

I Tabel 18 er paa Grundlag af Husassistenternes Besvarelser foretaget en procentvis Fordeling efter Tiltrædelsesdatoen for de Husassistenter, der i Løbet af 1939 eller 1940 har tiltraadt den Plads, de havde ved Spørgeskemaets Besvarelse. Det vil ses, at der er en betydelig Ophobning paa de to Skiftedage, 1. Maj og 1. November. I Landbrugshjem sker saaledes mellem 80 og 85 pCt. af alle Pladsskifter paa disse to Datoer; i Provinsbyerne er det tilsvarende Tal ca. 60 pCt. og i Hovedstaden ca. 40 pCt. Af de to Skiftedage er atter 1. November langt den hyppigste, særlig i Landbrugshjem, hvor 60—65 pCt. af Ansættelserne finder Sted pr. 1. November. Foruden 1. Maj og 1. November sker der ogsaa forholdsvis mange Ansættelser i de øvrige Efteraarsmaaneder, særlig pr. 1. September og 1. Oktober.

Tabel 18. Pladsskifter procentvis fordelt efter Tiltrædelsesdatoen.

	Hovedstaden		Provinsbyerne		Sognekommunerne (Landbrugshjem)	
	1940	1939	1940	1939	1940	1939
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
1. Januar	3,9	2,0	2,9	1,7	1,5	1,6
1. Februar	3,4	6,7	1,8	1,1	0,8	—
1. Marts	5,2	5,1	4,7	3,4	0,6	—
1. April	6,8	5,5	4,2	4,5	2,3	0,8
1. Maj	17,0	17,8	26,3	26,1	19,3	17,7
1. Juni	4,3	5,9	4,5	2,3	1,0	0,8
1. Juli	4,6	4,4	2,9	4,0	0,2	1,6
1. August	7,3	5,5	3,3	3,4	1,5	1,6
1. September	7,5	9,5	4,2	6,3	0,8	—
1. Oktober	10,0	11,1	5,6	6,3	5,7	9,7
1. November	23,4	21,8	35,4	34,1	63,3	65,4
1. December	6,6	4,7	4,2	6,3	3,0	0,8
Hele Aaret...	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Til nærmere Belysning af de sæsonmæssige Variationer i Efterspørgselen og Udbudet for huslig Medhjælp er i omstaaende Tabel 19 anført Antallet af Annoncer under Gruppen »Husgerning tilbydes« i tre Hovedstadsblade for hver enkelt Maaned i 1939, 1940 og 1941. Tallene er velvilligt stillet til Raadighed af »Berlingske Tidende«s statistiske Afdeling. Det ses af den anførte procentvise Fordeling, at der i hvert af Aarene var et relativt stort Antal Annoncer i April og Oktober Maaned svarende til de to Skiftedage, men Annoncemængden var dog ogsaa i August og September ret stor, i 1939 endda større end i Oktober. Den forholdsvis store Annoncemængde i August og September kan maaske forklares ved, at en Del Familier afskediger deres Husassistent før Sommeren og først ved Tilbagekomst fra Sommerophold paa Landet antager en ny Husassistent.

Sammenholder man nu disse Tal for Annoncemængden med de i Tabel 18 meddelte Tal for Antallet af Pladsskifter i Hovedstaden, vil man se, at Annoncemængden er adskilligt mere jævnt fordelt over Aarets

Tabel 19. Antal Annoncer i 3 Hovedstadsblade under Gruppen „Husgerning tilbydes“.

	1939		1940		1941	
	Antal	pCt.	Antal	pCt.	Antal	pCt.
Januar	5 600	7,7	5 700	12,1	4 000	7,2
Februar	5 300	7,3	5 100	10,9	3 800	6,9
Marts	7 100	9,7	6 100	13,0	5 400	9,3
April	8 800	12,0	6 700	14,3	6 600	12,0
Maj	6 400	8,3	3 800	8,1	4 000	7,2
Juni	4 700	6,4	2 500	5,3	3 000	5,4
Juli	4 200	5,7	2 100	4,5	3 500	6,3
August	8 900	12,2	3 200	6,3	5 500	10,0
September	7 100	9,7	2 800	6,0	5 100	9,2
Oktober	6 200	8,5	3 700	7,9	6 300	11,4
November	5 000	6,3	2 900	6,2	4 500	8,1
December	3 800	5,2	2 300	4,9	3 600	6,5
I alt...	73 100	100,0	46 900	100,0	55 300	100,0

Maaneder end Antallet af Ansættelser. Medens saaledes 17—18 pCt. af Ansættelserne i Hovedstaden skete pr. 1. Maj, faldt kun ca. 12 pCt. af Annoncerne i April Maaned, og for Skiftedagen 1. November er Forskellen endnu mere udpræget (22—23 pCt. af Ansættelserne pr. 1. November mod 8—10 pCt. af Annoncerne i Oktober). Dette kunde tyde paa, at der ved Skiftedagene i Hovedstaden er et forholdsvis rigeligt Udbud af Kvinder, der søger Plads som Husassistent, saaledes at Pladsskifterne kan formidles ved et forholdsvis mindre Antal Annoncer. Dette var ogsaa at vente, naar man betænker, at i Provinsbyer og Sognekommuner finder en langt større Del af Pladsskifterne Sted pr. 1. Maj og 1. November, end Tilfældet er i Hovedstaden. Som Følge deraf vil nemlig en stor Del af Tilflytningen af Husassistenter til Hovedstaden foregaa omkring de to Skiftedage. Dette Forhold er nærmere belyst i omstaaende Tabel 20, hvor Nettotilflytningen (d. v. s. Antallet af Tilflytningsanmeldelser ÷ Antallet af Fraflytningsanmeldelser) af Husassistenter til de tre Hovedstadskommuner er

anført for hver Maaned i Aarene 1938—41. Disse Tal, der er meddelt af Københavns Kommunes statistiske Kontor, viser, at der er et betydeligt Tilflytningsoverskud i Efteraarsmaanederne (særlig November) og i Januar-Februar, medens der normalt er Fraflytningsoverskud

Tabel 20. Nettotilflytning af Husassistenter til Hovedstadens Kommuner 1938—41.

	1938	1939	1940	1941
Januar	536	161	246	155
Februar		242	208	171
Marts		68	÷ 5	12
April	÷ 239	÷ 334	÷ 175	÷ 51
Maj	211	276	÷ 369	130
Juni	÷ 171	÷ 74	÷ 245	29
Juli	÷ 139	÷ 120	÷ 318	÷ 83
August	263	249	÷ 1	128
September	454	227	147	439
Oktober	402	487	200	447
November	1 531	660	495	592
December	275	376	÷ 52	7
Hele Aaret...	3 123	2 218	131	1976

i Foraars- og Sommermaanederne, bortset fra Maj. Det maa bemærkes, at Fordelingen efter Maaneder i Tabel 20 er foretaget efter Registreringsdatoen, der i Almindelighed ligger 1—2 Uger efter Flytningsdatoen.

I Tabel 21 belyses den Maade, hvorpaa Husassistenterne har erhvervet den Plads, de havde ved Spørgeskemaets Besvarelse. I Byerne opnaas Forbindelse mellem Husassistent og Husmoder i omkring Halvdelen af Tilfældene ved Husmoderens Annonce, og i ca. 40 pCt. af Tilfældene sker Ansættelsen paa Grundlag af forudgaaende Bekendtskab, Anbefaling fra den tidligere Plads el. lign. Offentlig Anvisning, Fæstekontor og Anvisning gennem Arbejdsløshedskasse spiller, som det fremgaar af Tabellen, en ganske underordnet Rolle ved Formidlingen af Husassistenternes Ansættelse. Det samme gælder

Erhvervelse af Plads gennem en af Husassistenten selv indrykket Annonce. I Hovedstaden har dog ca. 6 pCt. af Husassistenterne opgivet at have erhvervet deres Plads paa denne Maade.

Det fremgaar endvidere af Tabel 21, at Fordelingen efter de forskellige Ansættelsesmaader er omtrent ens i Hovedstaden og Provinsbyerne. Derimod foregaar Ansættelsen af huslig Hjælp i Landbrugshjemmene, som man kunde vente, forholdsvis hyppigere paa Grundlag af personligt Bekendtskab o. l. Endelig ses det, at Ansættelse gennem Husmoderens Annonce er forholdsvis hyppigere for Kokkepiger end for Enepiger.

De Vilkaar med Hensyn til Ansættelsestid og Opsigelsesfrist, hvorunder Husassistenterne ansættes, er belyst i Tabel 22. Oplysningerne er meddelt, saaledes som de fremgaar dels af Husassistenternes, dels af Husmødrenes Besvarelser.

De paagældende Spørgsmaal lød paa Spørgeskemaet for Husassistenter saaledes: »Er De ansat for en bestemt Tid? I bekræftende Fald, for hvor lang Tid?« og »Har De aftalt en bestemt Opsigelsesfrist med Husmoderen? I bekræftende Fald: Hvor lang er Opsigelsesfristen?« I Spørgeskemaet for Husmødre var Spørgsmaalene formuleret paa tilsvarende Maade. Det viser sig nu, at Hovedparten baade af Husmødre og af Husassistenter i Byerne har svaret »Nej« baade til Spørgsmaalet, om Husassistenten er ansat for en bestemt Tid, og til Spørgsmaalet, om der er aftalt en bestemt Opsigelsesfrist. I alle disse Tilfælde har de paagældende formentlig villet udtrykke, at de betragter Ansættelsen som sket i Overensstemmelse med Reglerne i Medhjælperloven, der bestemmer, at Ansættelsestiden og Opsigelsesfristen i Tilfælde, hvor Parterne ikke har truffet anden Aftale, skal være forholdsvis 1 Maaned og $\frac{1}{2}$ Maaned.

Gaar man i Overensstemmelse hermed ud fra, at der ikke forekommer kortere Ansættelses- og Opsigelsesfrister end 1 Maaned, resp. $\frac{1}{2}$ Maaned, faar man, som det fremgaar af Tabel 22, til Resultat, at i Hovedstaden er ca. 95 pCt., i Provinsbyerne 75—80 pCt. af Husassistenterne ansat for en Maaned ad Gangen. Omtrent samme

Andel af Husassistenterne har en Opsigelsesfrist paa $\frac{1}{2}$ Maaned, dog er det aabenbart i Byerne ikke helt ualmindeligt, at en Ansættelsestid paa 1 Maaned er forbundet med 1 Maanedes Opsigelse. Længere Ansættelsestid end 1 Maaned forekommer praktisk taget ikke i

Tabel 22. Husassistenterne fordelt efter det Tidsrum, for hvilket de er antaget, og efter Opsigelsesfristens Længde.

Opsigelsesfrist	Husassistenternes Besvarelser						Husmødrenes Besvarelser					
	Ingen Opsigelsesfrist aftalt	$\frac{1}{2}$ Maaned	1 Maaned	3 Mdr. eller mere	Ikke besvaret Spørgsmaalet	Ialt	Ingen Opsigelsesfrist aftalt	$\frac{1}{2}$ Maaned	1 Maaned	3 Mdr. eller mere	Ikke besvaret Spørgsmaalet	Ialt
Ansættelsestid												
Hovedstaden:	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Ikke ansat for bestemt Tid	67	16	8	1	2	94	52	14	10	1	2	79
Ansæt for 1 Md. ad Gangen	1	1	1	»	—	3	4	9	2	»	1	16
— - 3 Mdr. - —	»	»	»	»	»	»	—	»	»	»	»	—
— - 6 — - —	1	—	—	—	—	1	1	—	—	1	—	2
— - 12 — - —	»	»	»	»	»	»	—	»	»	»	»	—
Ikke besvaret	—	—	—	»	2	2	—	1	—	»	2	3
I alt...	69	17	9	1	4	100	57	24	12	2	5	100
Provinsbyerne:												
Ikke ansat for bestemt Tid	58	8	7	2	2	77	43	8	8	2	2	63
Ansæt for 1 Md. ad Gangen	1	2	1	»	—	4	4	7	2	»	—	13
— - 3 Mdr. - —	—	»	—	»	—	—	»	»	—	»	»	—
— - 6 — - —	9	—	2	2	1	14	9	1	4	4	1	19
— - 12 — - —	1	»	»	»	»	1	1	»	»	—	»	1
Ikke besvaret	1	1	—	—	2	4	1	—	1	—	2	4
I alt...	70	11	10	4	5	100	58	16	15	6	5	100
Sognekommunerne: (Landbrugshjem)												
Ikke ansat for bestemt Tid	9	1	—	»	—	10	3	—	—	—	1	4
Ansæt for 1 Md. ad Gangen	2	1	—	»	»	3	4	2	—	»	—	6
— - 3 Mdr. - —	1	»	»	»	—	1	—	»	»	»	—	—
— - 6 — - —	46	1	2	3	2	54	50	1	1	4	3	59
— - 12 — - —	27	—	—	1	1	29	25	»	1	1	1	28
Ikke besvaret	2	—	—	»	1	3	1	»	»	»	2	3
I alt...	87	3	2	4	4	100	83	3	2	5	7	100

Hovedstaden. I Provinsbyerne er efter Husassistenternes Oplysninger 14 pCt., efter Husmødrenes Oplysninger 19 pCt. ansat for 6 Maaneder ad Gangen.

Ansættelsestiden for Husassistenter i Landbrugshjem er i 50—60 pCt. af Tilfældene angivet til 6 Maaneder, og knapt 30 pCt. var ansat for et Aar ad Gangen. Denne Fordeling mellem Helaars-

Ansættelsestid for Husassistenter i Landbrugshjem:	Samtlige Ansættelser		Ansættelser pr.			
	1939	1940	1. Maj		1. November	
	pct.	pct.	pct.	pct.	pct.	pct.
6 Maaneder	41,1	40,0	63,6	73,9	32,1	26,8
12 —	44,4	49,7	13,6	18,5	54,8	64,2
Anden eller ingen Aftale	14,5	10,3	22,8	7,6	13,6	9,0
I alt...	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

og Halvaarsansættelse er dog i ret høj Grad paavirket af det Tidspunkt, hvorpaa Undersøgelsen blev foretaget. Spørgeskemaerne udsendtes i Juli-August 1941, og Materialet omfatter derfor et relativt stort Antal Husassistenter, der har tiltraadt deres sidste Plads d. 1. Maj 1941. Da det nu er saadan, at Ansættelser for et helt Aar oftest sker fra November til November, medens Halvaarsansættelser oftest løber fra Maj til November, kan man gaa ud fra, at Helaarsansættelse i Landbrugshjem i Virkeligheden er noget mere almindeligt, end Tallene i Tabel 22 viser. I ovenstaaende Oversigt har man for Husassistenter, der har tiltraadt deres sidste Plads i 1939 og 1940, angivet Fordelingen efter Ansættelsestid, dels for alle de paagældende Husassistenter, dels særskilt for Husassistenter, der er ansat henholdsvis 1. Maj og 1. November 1939 og 1940. Det fremgaar, at Ansættelse pr. 1. Maj for omkring 70 pCt.s Vedkommende sker for et halvt Aar, mod omkring 15 pCt. for et helt Aar. Af Ansættelser pr. 1. November er derimod kun ca. 30 pCt. halvaarlige, medens ca. 60 pCt. af Ansættelserne gælder for et helt Aar ad Gangen.

Mellem 80 og 90 pCt. af Husassistenterne i Landbrugshjem erklærer, at der ikke er aftalt nogen Opsigelsesfrist, og dette maa sikkert

— i Modsætning til Besvarelserne fra Byhjem — forstaas saaledes, at Ansættelsen ophører ved Ansættelsestidens Udløb, med mindre der udtrykkeligt træffes Aftale om Fornyelse af Fæstemaalet. En særlig Aftale om Opsigelsesfrist forekommer dog for ca. 10 pCt. af Husassistenterne.

6. Husassistenternes Alder og Anciennitet m. v.

a. Aldersfordelingen.

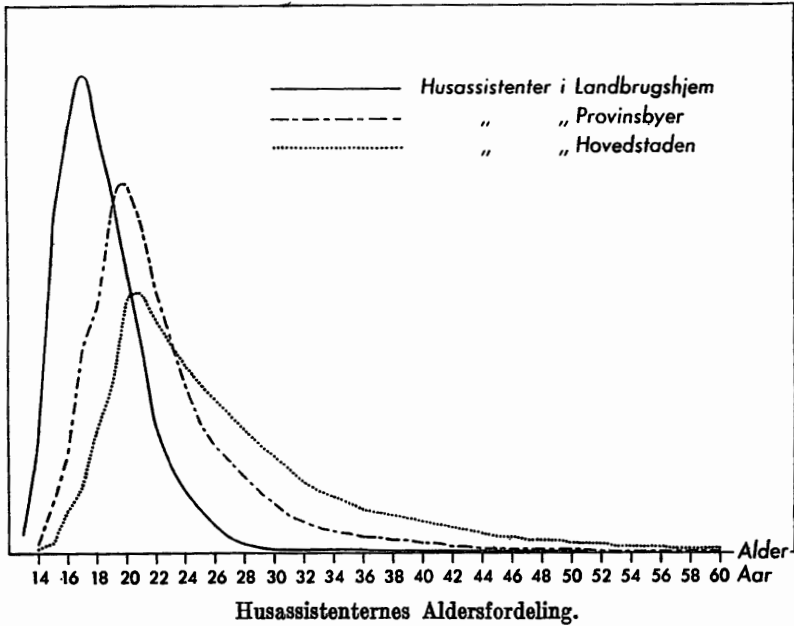
I Tabel 23 er givet en Oversigt over Husassistenternes Fordeling paa Aldersgrupper. Oplysningerne er meddelt særskilt for Husassistenter i Hovedstaden, i Provinsbyer af forskellig Størrelse og i Landbrugshjem.

Det vil ses, at der er en meget væsentlig Forskel paa Aldersfordelingen i By og paa Land. Gennemsnitsalderen for samtlige Husassistenter er i Hovedstaden godt 27 Aar mod 23 Aar i Provinsbyerne og i Landbrugshjemmene endog kun 19 Aar. Dette følger af det Forhold, som flere Gange er nævnt i det foregaaende, at Husassistenterne i Hovedsagen stammer fra Sognekommunerne og har deres første Pladser i Landbrugshjemmene. For Provinsbyernes Vedkommende er der ikke stor Forskel paa Aldersfordelingen i store og smaa Byer; dog viser de største Provinsbyer (med over 20 000 Indbyggere) en noget højere Gennemsnitsalder end de mindre Byer.

Et mere anskueligt Billede af Forholdene faar man ved at betragte Kurverne i Figuren Side 43, der viser Aldersfordelingen for Husassistenter i henholdsvis Hovedstaden, Provinsbyerne og Landbrugshjem. Kurverne viser den Procentdel af Husassistenterne, der har de paa Grundlinjen angivne Aldre. Det fremgaar af Figuren, at ikke blot er Gennemsnitsalderen forskellig i de tre betragtede Omraader, men der er ogsaa en karakteristisk Forskel paa Fordelingen omkring disse Gennemsnit. For Husassistenter i Landbrugshjem er der en særlig stærk Ophobning omkring Gennemsnitsalderen (19,1 Aar), idet ca. 85 pCt. af disse Husassistenter er 21 Aar eller derunder, og egentlige Husassistenter over 25 Aar forekommer praktisk taget ikke i Landbrugs-

Tabel 23. Husassistenterne fordelt efter Alder og Stilling.

	Antal Be- sva- rel- ser	Heraf i pCt. i Alderen:										I alt	Gen- nem- snit- lig Alder
		Un- der 16 Aar	16— 17 Aar	18— 19 Aar	20— 24 Aar	25— 29 Aar	30— 34 Aar	35— 39 Aar	40— 49 Aar	50 Aar og der- over	Uop- lyst Alder		
Hovedstaden:													Aar
Enepiger	1690	0,4	3,4	9,9	38,4	22,6	10,5	6,3	5,8	2,2	0,5	100,0	26,9
Kokkepiger	177	»	»	4,0	20,9	24,8	20,9	13,6	11,8	4,0	»	100,0	31,4
Stuepiger	126	»	8,7	13,5	32,5	24,6	11,9	3,2	4,8	0,8	»	100,0	25,6
Andre og uoplyst	73	5,5	5,5	6,9	41,1	20,5	5,5	2,7	8,2	2,7	1,4	100,0	26,1
I alt...	2066	0,5	3,5	9,6	36,6	22,8	11,3	6,6	6,3	2,3	0,5	100,0	27,2
Provinsbyer m. over 20 000 Indb.:													
Enepiger	493	2,0	5,5	16,2	46,7	18,1	6,3	3,0	1,8	0,2	0,2	100,0	23,6
Kokkepiger	57	»	»	10,5	38,6	29,8	8,8	8,8	3,5	»	»	100,0	26,1
Stuepiger	33	3,0	9,1	27,3	57,6	3,0	»	»	»	»	»	100,0	20,8
Andre og uoplyst	20	»	15,0	25,0	20,0	10,0	10,0	10,0	»	»	»	100,0	25,7
I alt...	603	1,8	5,5	16,6	45,6	18,1	6,3	3,6	2,1	0,2	0,2	100,0	23,8
Provinsbyer med 10—20 000 Indb.:													
Enepiger	596	2,2	10,6	20,0	45,1	13,4	5,2	2,2	0,8	0,3	0,2	100,0	22,6
Kokkepiger	66	»	»	1,5	53,0	34,8	4,6	4,6	»	»	1,5	100,0	24,9
Stuepiger	34	»	11,8	26,5	38,2	11,8	5,9	2,9	2,9	»	»	100,0	23,0
Andre og uoplyst	16	12,5	18,8	»	43,7	18,8	6,2	»	»	»	»	100,0	21,9
I alt...	712	2,1	9,8	18,1	45,5	15,5	5,2	2,4	0,8	0,3	0,3	100,0	22,8
Provinsbyer m. under 10 000 Indb.:													
Enepiger	503	1,6	13,1	23,7	42,3	9,5	5,2	1,6	2,2	0,6	0,2	100,0	22,6
Kokkepiger	66	»	3,0	10,6	51,5	18,2	7,6	6,1	»	3,0	»	100,0	25,6
Stuepiger	47	2,1	27,7	34,0	27,7	4,3	»	2,1	»	2,1	»	100,0	21,0
Andre og uoplyst	20	5,0	35,0	20,0	25,0	»	10,0	»	»	5,0	»	100,0	22,6
I alt...	636	1,6	13,8	22,9	41,7	9,8	5,2	2,0	1,7	1,1	0,2	100,0	22,8
Provinsbyer i alt:													
Enepiger	1592	1,9	9,8	20,0	44,7	13,6	5,5	2,3	1,6	0,4	0,2	100,0	22,9
Kokkepiger	189	»	1,1	7,4	48,1	27,5	6,9	6,3	1,1	1,1	0,5	100,0	25,5
Stuepiger	114	1,8	17,5	29,8	39,4	6,1	1,8	1,8	0,9	0,9	»	100,0	21,5
Andre og uoplyst	56	5,4	23,2	16,0	28,6	8,9	8,9	3,6	3,6	1,8	»	100,0	23,5
I alt...	1951	1,9	9,8	19,2	44,3	14,4	5,5	2,7	1,5	0,5	0,2	100,0	23,1
Sognekommunerne: (Landbrugshjem)													
Enepiger	1004	16,3	30,0	26,3	22,8	2,5	0,4	0,1	0,1	0,4	1,1	100,0	18,8
Kokkepiger	90	»	15,6	22,2	51,1	10,0	»	»	1,1	»	»	100,0	21,4
Stuepiger	56	10,7	37,5	21,4	21,4	5,4	1,8	»	»	»	1,8	100,0	19,1
Andre og uoplyst	63	15,9	27,0	22,2	20,6	6,3	1,6	»	»	1,6	4,8	100,0	19,8
I alt...	1213	14,8	29,1	25,6	24,7	3,4	0,5	0,1	0,2	0,4	1,2	100,0	19,1

hjem, idet de Kvinder, for hvem Husgerningen ikke blot er et Gennemgangserhverv, men bliver en egentlig Livsstilling, næsten altid vil søge til Byerne — og særlig til Hovedstaden — med mindre de faar Plads som Husbestyrerinder i Landbrugshjem. Toppunktet i Kurven for Husassistenter i Landbrugshjem (den hyppigste eller typiske Alder) ligger ved 17 Aar, hvilken Alder 15,5 pCt. af Husassistenterne havde. Kurven for Husassistenter i Provsbyerne har et noget mere jævnt Forløb. Den hyppigst forekommende Alder er her 20 Aar (12 pCt. af Husassistenterne), og Kurvens Fald fra dette Toppunkt er mindre stejlt end for Landbrugets Husassistenter. Endelig har Kurven for Hovedstaden et endnu mindre stejlt Forløb, og der er her en særlig udpræget »Skævhed« i Aldersfordelingen, saaledes at der bliver en betydelig Forskel mellem den hyppigst forekommende Alder (21 Aar) og Gennemsnitsalderen (27,2 Aar).

Af Tabel 23 fremgaar endvidere Aldersfordelingen særskilt for de forskellige Kategorier af Husassistenter, Enepiger, Kokkepiger og Stuepiger. Det ses, at Kokkepigerne er adskilligt ældre end Enepigerne,

og disse er atter lidt ældre end Stuepigerne. Forholdet mellem Gennemsnitsalderen for de forskellige Arter af Husassistenter er omtrent ens i de forskellige geografiske Omraader; dog er der i Hovedstaden en særlig stor Forskel paa Kokkepigers og Enepigens Alder, og Stuepigerne i Landbrugshjem er en Smule ældre end Enepigerne. Dette sidste hænger formentlig sammen med, at de Landbrugshjem, der beskæftiger egentlige Stuepiger, ofte vil være udpræget herskabelige Hjem, hvor der kræves en forholdsvis høj Alder og Uddannelse af Stuepigen.

Endvidere vil man se, at Kokkepigerne, særlig i Hovedstaden, fordeler sig mere jævnt over Aldersgrupperne mellem 20 og 40 Aar, end Tilfældet er for de øvrige Arter af Husassistenter. Af Hovedstadens Kokkepiger faldt saaledes henholdsvis 21, 25 og 21 pCt. indenfor Aldersgrupperne 20—24, 25—29 og 30—34 Aar.

I Tabel 24 har man foretaget en Beregning af Aldersfordelingen for samtlige Husassistenter. Tallene for Husassistenter i Sognekommunerne udenfor Landbrugshjem er ansat ved en skønsmæssig Bereg-

Tabel 24. Beregnet Aldersfordeling for samtlige Husassistenter.

	Antal Husassistenter i Alderen:							I alt
	Under 18 Aar	18—19 Aar	20—24 Aar	25—29 Aar	30—34 Aar	35—39 Aar	40 Aar og derover	
Hovedstaden.....	800	1800	6900	4300	2100	1200	1600	18700
Provinsbyerne....	2700	4400	10300	3300	1300	600	500	23100
Sognekomm.:								
udenfor Landbr.	14000	11200	17300	4500	1500	700	800	50000
i Landbrugshjem	21100	12300	11900	1600	200	100	300	47500
I alt { Antal...	38600	29700	46400	13700	5100	2600	3200	139300
{ pCt.....	27,7	21,3	33,3	9,8	3,7	1,9	2,3	100,0

ning, idet man paa tilsvarende Maade som ved Fordelingen af Husassistenterne efter Fødested (se foran Side 27) er gaaet ud fra, at Husassistenter i Sognekommunerne udenfor Landbrugshjem med Hensyn

Tabel 25. Husassistenterne fordelt efter den Alder, de havde ved deres første Ansættelse.

	Alder ved første Ansættelse								Gnstl. Alder ved første Ansættelse
	Under 15 Aar	15 Aar	16 Aar	17 Aar	18 Aar	19 Aar	20 Aar og derover	I alt	
Nuværende Arbejdssted:	Antal Husassistenter								Aar
Hovedstaden	705	371	249	169	124	92	177	1887	—
Provinsbyerne	801	458	207	144	87	52	74	1823	—
Sognekommunerne (Landbrugshjem).	606	253	100	51	49	14	18	1091	—
	Procentvis Fordeling								
Hovedstaden	37,4	19,7	13,2	8,9	6,5	4,9	9,4	100,0	16,4
Provinsbyerne	43,9	25,1	11,4	7,9	4,8	2,9	4,0	100,0	15,9
Sognekommunerne (Landbrugshjem).	55,5	23,2	9,2	4,7	4,5	1,3	1,6	100,0	15,4
Hele Landet (bereg- nede Tal)	48,9	23,4	10,5	6,4	4,9	2,4	3,5	100,0	15,7

til Aldersfordelingen indtager en Mellemstilling mellem Husassistenter i Landbrugshjem og i Provinsbyer. Selv om Tallene saaledes er behæftet med nogen Usikkerhed, giver de dog formentlig et nogenlunde korrekt Billede af Forholdene. Efter denne Beregning er 28 pCt. af Husassistenterne under 18 Aar, 49 pCt. under 20 Aar, og ikke mindre end 82 pCt. er under 25 Aar.

Ved at sammenholde Husassistenternes Oplysninger om deres Fødselsaar med Oplysningerne om det Aar, i hvilket de fik deres første Plads hos fremmede, har man kunnet beregne, i hvilke Aldre Husassistenterne begynder at arbejde i Faget. I Tabel 25 er anført det Antal Husassistenter, der har faaet deres første Plads (eventuelt som Formiddagshjælp, Barnepige el. lign.) i de forskellige Aldre. Tallene er meddelt særskilt for Husassistenter, der ved Spørgeskemaets Besvarelse arbejdede i henholdsvis Hovedstaden, Provinsbyerne og

Sognekommunerne. Tallene for hele Landet er delvis skønsmæssigt beregnede.

Den gennemsnitlige Alder ved første Ansættelse er herefter for hele Landet 15,7 Aar. I alt begynder 49 pCt. af Husassistenterne inden det fyldte 15. Aar og 72 pCt. inden det fyldte 16. Aar. Kun 3,5 pCt. af Husassistenterne har faaet deres første Plads i en Alder af 20 Aar eller derover.

Begyndelsesalderen er noget større for Husassistenter, der nu arbejder i Hovedstaden, end for Husassistenter i Provinsbyerne og særlig Sognekommunerne. Dette skyldes formentlig dels, at de Husassistenter, der er født i Hovedstaden, gennemgaaende kommer ud at tjene i en noget ældre Alder end de unge Piger paa Landet, dels at Gaardmandsdøtrene, der som foran nævnt er særlig tilbøjelige til at søge til Byerne, oftest først kommer ud hos fremmede i en forholdsvis ældre Alder. (Jfr. foran Side 32).

Da som nævnt den helt overvejende Del af Husassistenterne faar deres første Plads inden det fyldte 16. Aar, maatte man vente, at en betydelig Del af Husassistenterne i Landbrugshjem falder paa Aldersklasserne under 16 Aar. Imidlertid viser Tallene i Tabel 23, at kun 15 pCt. af de Husassistenter i Landbrugshjem, der har besvaret Spørgeskemaet, har opgivet deres Alder til under 16 Aar. Dette kan delvis forklares ved, at de ganske unge Piger ofte har Plads som en Art Hjelpepiger, der bor i deres eget Hjem, og derfor ikke har skullet besvare Spørgeskemaet, idet dette kun var bestemt for Heldagshusassistenter. Dog maa man ogsaa gaa ud fra, at der i det hele taget har været en forholdsvis mindre Tilbøjelighed til at besvare Spørgeskemaet blandt disse helt unge Husassistenter.

b. Ansættelsestid i det huslige Fag.

I Tabel 26 har man paa Grundlag af Husassistenternes Besvarelser foretaget en Opgørelse efter det Antal Aar, Husassistenterne ved Spørgeskemaets Besvarelse havde arbejdet i Faget, og det Antal Pladser, de i Løbet af denne Tid havde haft, herunder medregnet den

Tabel 26. Enepiger fordelt efter Ansættelsestid i det huslige Fag og efter det Antal Pladser, de har haft.

Ansættelsestid i det huslige Fag	Hittidigt Antal Pladser										Ialt		Gennemsnitl. Antal Pladser
	1	2	3	4	5	6	7	8	mere end 8	uanset	Antal Husass.	pCt.	
Hovedstaden													
Under 1 Aar	30	10	2	»	»	»	»	»	»	1	43	2,6	1,3
1—2 —	20	37	32	10	4	2	»	»	»	1	106	6,3	2,5
3—4 —	8	26	54	38	18	7	6	2	2	4	165	9,8	3,6
5—6 —	3	24	55	42	61	38	18	6	9	3	259	15,3	4,6
7—8 —	2	4	19	46	65	40	23	10	10	»	219	13,0	5,3
9—10 —	2	4	13	32	37	31	27	24	22	3	195	11,5	6,0
11—12 —	»	3	7	16	30	27	23	22	26	4	158	9,4	6,6
13—14 —	2	1	3	16	8	24	14	16	23	3	110	6,5	6,8
15—19 —	4	5	8	23	13	20	21	11	49	7	161	9,5	7,0
20—24 —	»	3	2	11	3	16	9	11	27	3	85	5,0	7,5
25—34 —	»	2	4	6	8	6	12	10	30	2	80	4,7	7,7
35 Aar og derover ...	»	2	1	2	5	»	3	3	11	2	29	1,7	7,7
Uangivet	1	8	6	15	11	7	7	4	7	14	80	4,7	5,3
I alt { Antal Husass. ...	72	129	206	257	263	218	163	119	216	47	1690	100,0	5,5
{ pCt.	4,3	7,6	12,2	15,2	15,6	12,9	9,6	7,0	12,3	2,8	100,0	—	—
Provinsbyerne													
Under 1 Aar	38	6	2	»	1	»	»	»	»	»	47	3,0	1,3
1—2 —	21	68	42	10	3	2	»	»	»	2	148	9,3	2,4
3—4 —	6	50	101	76	38	10	5	3	1	3	293	18,4	3,6
5—6 —	2	30	67	99	73	37	20	9	2	3	342	21,5	4,3
7—8 —	2	10	27	50	64	47	21	15	4	2	242	15,2	5,1
9—10 —	3	3	18	25	36	38	17	16	8	4	168	10,6	5,5
11—12 —	2	3	4	6	12	14	8	12	13	»	74	4,6	6,4
13—14 —	1	»	1	8	10	9	7	7	10	1	54	3,4	6,7
15—19 —	1	2	6	9	8	15	7	8	20	3	79	4,9	6,8
20—24 —	»	1	5	5	6	5	2	3	5	1	33	2,1	5,9
25—34 —	»	1	1	5	2	3	2	3	4	1	22	1,4	6,4
35 Aar og derover ...	»	»	2	2	1	2	»	»	1	»	8	0,5	5,1
Uangivet	2	8	15	17	8	7	8	2	6	9	82	5,1	4,7
I alt { Antal Husass. ...	78	182	291	312	262	189	97	78	74	29	1592	100,0	4,5
{ pCt.	4,9	11,4	18,3	19,6	16,5	11,9	6,1	4,9	4,6	1,8	100,0	—	—
Sognekommunerne (Landbrugshjem)													
Under 1 Aar	75	15	1	1	»	»	»	»	»	4	96	9,5	1,2
1—2 —	42	140	70	18	3	1	1	»	»	4	279	27,8	2,3
3—4 —	5	30	73	67	33	4	3	»	»	11	226	22,5	3,6
5—6 —	»	8	32	46	41	23	10	7	2	6	175	17,4	4,6
7—8 —	1	1	11	14	16	15	9	3	2	3	75	7,5	5,1
9—10 —	»	2	»	3	5	4	6	6	7	»	33	3,3	6,3
11—12 —	»	1	»	»	3	6	1	»	2	1	14	1,4	6,0
13—14 —	»	»	»	1	1	2	1	»	1	»	6	0,6	6,3
15—19 —	»	»	»	»	»	1	1	1	1	»	4	0,4	7,0
20—24 —	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
25—34 —	»	»	»	1	»	»	»	»	»	»	1	0,1	4,0
35 Aar og derover ...	»	»	»	2	»	»	»	1	»	1	4	0,4	5,3
Uangivet	7	23	17	10	8	7	1	3	»	15	91	9,1	3,4
I alt { Antal Husass. ...	130	220	204	163	110	63	33	21	15	45	1004	100,0	3,4
{ pCt.	12,9	21,9	20,3	16,2	11,0	6,3	3,3	2,1	1,5	4,5	100,0	—	—

Plads, de havde ved Spørgeskemaets Besvarelse. Tabellen omfatter kun Enepiger. Ved Opgørelsen af Husassistenternes Anciennitet i Faget har man set bort fra, at nogle Husassistenter har haft Ansættelse indenfor andre Fag end det huslige efter det Tidspunkt, da de fik deres første Plads som Husassistent i privat Hjem, saaledes at det Tidsrum, i hvilket de har haft saadant Erhvervsarbejde, her er medregnet i deres Anciennitet som Husassistent. Efter det foran Side 33 anførte om Omfanget af saadant Erhvervsarbejde kan man dog gaa ud fra, at den Fejl, der herved indkommer i Beregningen af Husassistenternes Anciennitet, er ganske uvæsentlig.

I Tabellens næstsidste Kolonne er anført den procentvise Fordeling efter Anciennitet i Faget. Tallene viser i Hovedsagen samme Billede som Fordelingen efter Alder: I Landbrugshjem har ca. 37 pCt. af Husassistenterne været beskæftiget i Faget i mindre end 3 Aar og kun ca. 14 pCt. i 7 Aar eller derover. I Provinsbyerne og særlig i Hovedstaden falder en større Del af Husassistenterne paa Grupperne med lang Anciennitet i Faget. Den gennemsnitlige Anciennitet i Faget udgjorde for Enepiger i Hovedstaden 11,1 Aar, i Provinsbyerne 7,9 Aar og i Landbrugshjem 4,4 Aar. Herefter kan man, med Hensyntagen til, at de ganske unge Husassistenter i Landbrugshjem som lige nævnt er noget for svagt repræsenteret i Materialet, beregne, at samtlige Husassistenter i Landet i Sommeren 1941 gennemsnitligt havde arbejdet i det huslige Fag i 6 Aar. Det kan ikke paa Grundlag heraf med Sikkerhed beregnes, hvor mange Aar Husassistenterne gennemsnitligt bliver i Faget, idet Tallene bl. a. vil være paavirket af den Tilbagegang, der gennem de senere Aar er sket i Antallet af Husassistenter. Men gaar man ud fra, at Husassistenter med forskellig Anciennitet er nogenlunde ligeligt repræsenteret i Materialet, kan man dog formentlig med ret god Tilnærmelse regne med, at Husassistenterne paa Tidspunktet for Spørgeskemaets Besvarelse i Gennemsnit har været ved Faget i Halvdelen af den Tid, de i alt vil tilbringe som Husassistenter. Man kommer da til det Resultat, at Husassistenterne gennemsnitligt forbliver i Faget i ca. 12 Aar. Gaar man ud fra en Begyndelsesalder

paa 14—15 Aar, skulde Husassistenterne herefter i Gennemsnit forlade Faget omkring 26 Aars Alderen. Det maa bemærkes, at der her kun er Tale om den Tid, de paagældende arbejder som egentlige Husassistenter i private Hjem, saaledes at Overgang til Ansættelse som Husbestyrerinde er betragtet som Afgang fra Faget paa samme Maade som Giftermaal eller Overgang til andet Erhverv.

c. Ansættelsestid i den enkelte Plads.

Af Tabel 26 fremgaar endvidere det Antal Pladser, Husassistenter med forskellig Anciennitet i Faget havde haft ved Spørgeskemaets Besvarelse. Dette Antal stiger naturligvis med stigende Anciennitet, men Stigningen foregaar dog med stærkt aftagende Hastighed. Saaledes havde eksempelvis Husassistenter i Hovedstaden med 3—4 Aars Anciennitet i Faget gennemsnitligt haft 3,6 Pladser. For Husassistenter med dobbelt saa stor Anciennitet (7—8 Aar) var det tilsvarende Antal 5,3 Pladser, og for Husassistenter med 11—12 Aars Anciennitet er Antallet af Pladser kun steget til 6,6.

For Husassistenter i Provinsbyerne og i Landbrugshjem gør der sig tilsvarende Forhold gældende. Herved bringes det Forhold til Udtryk, at de hyppige Pladsskifter særlig finder Sted i de første Aar, Husassistenten arbejder i Faget, dels fordi de første Pladser (paa Landet) er Uddannelsespladser og derfor af Husassistenterne betragtes som midlertidige, dels fordi de Husassistenter, der i Aarenes Løb faar en Plads, hvor de finder sig til Rette, vil være mest tilbøjelige til at blive ved Faget, medens omvendt de Husassistenter, der hyppigt maa skifte Plads, ofte vil være tilbøjelige til i en forholdsvis ung Alder at søge Arbejde i andet Erhverv, eventuelt husligt Arbejde i Hoteller, Restauranter o. l.

Det Antal Pladser, Husassistenterne paa Opgørelsestidspunktet havde haft, udgjorde i Gennemsnit for Hovedstaden 5,5, for Provinsbyerne 4,5 og for Landbrugshjem 3,4. For hele Landet kan Tallet ansættes til omkring 4,0.

Ved at sætte Antallet af Pladser, Husassistenterne har haft, i

Forhold til deres Anciennitet i det huslige Fag har man dernæst beregnet, hvor lang Tid Ansættelserne gennemsnitligt har været. Ved denne Beregning er den Plads, Husassistenterne havde ved Spørgeskemaets Besvarelse, kun medregnet som $\frac{1}{2}$ Plads, idet man paa tilsvarende Maade som nævnt foran ved Beregningen af den Anciennitet, der gennemsnitligt opnaas i Faget, er gaaet ud fra, at Husassistenterne paa Opgørelsestidspunktet i Gennemsnit havde tilbragt Halvdelen af deres samlede Ansættelsestid i den paagældende Plads. Naar det f. Eks. er beregnet, at Husassistenter i Provinsbyerne med 10 Aars Anciennitet i Faget gennemsnitligt har haft 5,5 Pladser, har man formindsket Antallet af Pladser med 0,5 og saaledes fundet, at disse Husassistenter gennemsnitligt har været ansat 2,0 Aar i hver Plads.

Resultatet af denne Beregning er meddelt i Tabel 27, hvor den gennemsnitlige Ansættelsestid pr. Plads er anført særskilt for Husassistenter, der paa Opgørelsestidspunktet var ansat i Hovedstaden,

Tabel 27. Gennemsnitlig Ansættelsestid pr. Plads for Ene piger med forskellig Ansættelsestid i det huslige Fag.

Ansættelsestid i det huslige Fag	Gnstl. Ansættelsestid pr. Plads for Husassistenter, der ved Spørgeskemaets Besvarelse havde Ansættelse i		
	Hovedstaden	Provinsbyerne	Sognekommunerne (Landbrugshjem)
	Aar	Aar	Aar
Under 1 Aar	0,7	0,6	0,4
1—2 —	1,0	1,1	1,2
3—4 —	1,3	1,4	1,3
5—6 —	1,5	1,6	1,4
7—8 —	1,7	1,8	1,7
9—10 —	1,8	2,0	1,7
11—12 —	2,0	2,0	2,4
13—14 —	2,2	2,3	2,4
15—19 —	2,6	2,7	2,7
20—24 —	3,2	4,0	—
25—34 —	4,0	4,8	—
35 Aar og derover	5,8	9,3	—
I alt...	2,2	2,0	1,5

i Provinsbyerne og i Landbrugshjem. Det maa bemærkes, at Tallene ikke angiver, hvor længe Ansættelserne gennemsnitligt varer i de tre nævnte Omraader, idet Ansættelsens gennemsnitlige Varighed for f. Eks. Husassistenter i Hovedstaden er beregnet paa Grundlag af Oplysninger om det samlede Antal Pladser, de har haft, ikke blot i Hovedstaden, men ogsaa i Sognekommunerne og eventuelt Provinsbyerne.

Den gennemsnitlige Ansættelsestid pr. Plads udgjorde herefter 2,2, 2,0 og 1,5 Aar for Husassistenter, der paa Opgørelsestidspunktet arbejdede i henholdsvis Hovedstaden, Provinsbyerne og i Landbrugshjem, og for hele Landet kan Ansættelsestiden anslaaes til gennemsnitligt $1\frac{3}{4}$ Aar. Forskellen mellem disse Gennemsnitstal for de tre Omraader beror alene paa den forskellige Fordeling efter Anciennitet, thi naar man i Tabel 27 betragter den gennemsnitlige Ansættelsestid for hver enkelt Anciennitetsgruppe, vil man bemærke, at der ikke er nogen væsentlig Forskel mellem Tallene for de tre Omraader.

Det er foran nævnt, at det Antal Pladser, Husassistenterne paa Opgørelsestidspunktet havde haft, kan ansættes til omkring 4,0 i Gennemsnit for hele Landet eller 3,5, naar den Plads, de havde ved Spørgeskemaets Besvarelse, kun medregnes halvt. Hertil skulde svare, at Husassistenterne gennemsnitligt har omkring 7 forskellige Pladser i Løbet af den Aarrække, i hvilken de i det hele taget arbejder som Husassistent. Man skulde da kunne sammenfatte Resultaterne af det foranstaaende derhen, at Husassistenterne gennemsnitligt arbejder ca. 12 Aar som Husassistent og i Løbet af denne Tid har ca. 7 Pladser med en gennemsnitlig Varighed af ca. $1\frac{3}{4}$ Aar.

Disse Tal kan dog kun give et ganske summarisk Billede af de faktiske Forhold. Dels fordi det drejer sig om Gennemsnitstal, der dækker over store Forskelligheder for de enkelte Husassistenter, dels fordi Beregningerne er behæftet med en ret stor Usikkerhed, bl. a. paa Grund af de ret betydelige Svingninger i Antallet af Husassistenter og i Fagets Tilgangs- og Afgangsforhold, der synes at finde Sted fra Aar til Aar.

Tabel 28. Enepiger fordelt efter Alder og Ansættelsestid i den Plads, de havde ved Spørgeskemaets Besvarelse.

Alder	Antal Husassistenter, der har været ansat i Pladsen i							Gnsl. hidtidig Ansættelsestid i nuværende Plads	
	under 1/2 Aar	1/2—1 Aar	1—2 Aar	3—4 Aar	5—9 Aar	10 Aar og derover	Uansættelsestid		Ialt
Hovedstaden:									
Under 16 Aar.....	4	2	»	»	»	»	»	6	Aar —
16—17 Aar.....	32	16	9	1	»	»	»	58	0,7
18—19 —	66	50	52	»	»	»	»	168	0,9
20—24 —	180	135	254	64	13	1	2	649	1,5
25—29 —	73	43	146	69	47	3	»	381	2,5
30—34 —	26	17	50	34	33	15	3	178	4,0
35—39 —	8	12	26	16	14	30	»	106	6,5
40—49 —	9	7	12	6	19	45	»	98	9,0
50 Aar og derover ..	1	1	5	2	4	23	1	37	11,2
Uangivet	2	»	2	1	1	1	2	9	—
I alt { Antal Husass..	401	283	556	193	131	118	8	1 690	2,9
{ pCt.	23,7	16,7	32,9	11,4	7,8	7,0	0,5	100,0	—
Provinsbyerne:									
Under 16 Aar.....	22	5	3	»	»	»	1	31	0,6
16—17 Aar.....	78	39	37	2	»	»	»	166	0,8
18—19 —	162	65	76	14	1	»	»	318	0,9
20—24 —	257	123	240	64	23	»	5	712	1,4
25—29 —	38	33	76	34	33	1	2	217	2,5
30—34 —	10	4	16	22	27	9	»	88	5,2
35—39 —	4	4	3	3	11	11	»	36	7,8
40—49 —	1	»	1	1	5	17	»	25	13,1
50 Aar og derover ..	1	»	»	1	»	4	»	6	—
Uangivet	1	»	»	1	»	1	»	3	—
I alt { Antal Husass..	574	273	452	142	100	43	8	1 592	2,0
{ pCt.	36,1	17,1	28,4	8,9	6,3	2,7	0,5	100,0	—
Sognekommunerne: (Landbrugshjem)									
Under 16 Aar.....	87	49	24	»	»	»	4	164	0,6
16—17 Aar.....	109	116	68	4	»	»	5	302	0,9
18—19 —	102	80	66	9	2	»	5	264	1,0
20—24 —	81	67	62	12	3	»	3	228	1,1
25—29 —	3	4	12	4	1	»	1	25	2,0
30—34 —	»	1	»	»	1	1	1	4	—
35—39 —	»	»	»	»	»	1	»	1	—
40—49 —	»	»	»	»	»	1	»	1	—
50 Aar og derover ..	1	»	»	»	1	2	»	4	—
Uangivet	1	3	5	»	1	»	1	11	—
I alt { Antal Husass..	384	320	237	29	9	5	20	1 004	1,0
{ pCt.	38,2	31,9	23,6	2,9	0,9	0,5	2,0	100,0	—

Ved de hidtil omtalte Beregninger har man fundet Ansættelsernes Varighed ved at sammenholde Husassistenternes Oplysninger om det Antal Aar, de har arbejdet i Faget, med Oplysningerne om det Antal Pladser, de har haft. Imidlertid indeholder Spørgeskemaerne som tidligere nævnt ogsaa Oplysninger om den Dato, paa hvilken Husassistenterne tiltraadte den Plads, de havde paa Opgørelsestidspunktet. Paa Grundlag heraf kan man beregne, hvor lang Tid Husassistenterne ved Spørgeskemaets Besvarelse havde været i den sidst erhvervede Plads. I Tabel 28 er for hver Aldersgruppe anført det Antal Husassistenter, der havde været ansat under $\frac{1}{2}$ Aar, $\frac{1}{2}$ —1 Aar osv. i den samme Plads. Det vil ses, at 24 pCt. i Hovedstaden, 36 pCt. i Provinsbyerne og 38 pCt. i Landbrugshjemmene har angivet at have tiltraadt Pladsen indenfor det sidste halve Aar, og kun henholdsvis 7,0, 2,7 og 0,5 pCt. har været i samme Plads i over 10 Aar. Den paa Tidspunktet for Spørgeskemaets Besvarelse gennemsnitligt forløbne Ansættelsestid udgjorde i Hovedstaden 2,9 Aar, i Provinsbyerne 2,0 Aar og i Landbrugshjem 1,0 Aar. Ser man paa de enkelte Aldersgrupper, vil man imidlertid bemærke, at Husassistenternes Ansættelsestid indenfor de tre Omraader er omtrent ens indenfor samme Aldersgruppe.

En Beregning paa Grundlag af Tallene i Tabel 28 af den indtil Opgørelsestidspunktet forløbne Ansættelsestid for samtlige Husassistenter i hele Landet giver et Gennemsnit paa omkring $1\frac{1}{2}$ Aar. Dersom man kunde gaa ud fra, at Husassistenternes Tilbøjelighed til at besvare Spørgeskemaet har været upaavirket af, om de har været ansat kortere eller længere Tid i den sidst erhvervede Plads, skulde man heraf kunne slutte, at den gennemsnitlige samlede Ansættelsestid i hver Plads vil blive omkring det dobbelte af 1,5, d. v. s. ca. 3 Aar. Dette stemmer imidlertid ret daarligt overens med det Tal for Ansættelsernes gennemsnitlige Varighed, der blev fundet paa Grundlag af Tabel 27, og som androg ca. $1\frac{3}{4}$ Aar. Denne Uoverensstemmelse mellem paa den ene Side den beregnede gennemsnitlige Varighed af de Pladser, Husassistenterne gennem Aarene har haft (ca. $1\frac{3}{4}$ Aar), og paa den anden Side den beregnede gennemsnitlige Varighed af de Pladser,

Husassistenterne havde i Sommeren 1941 (ca. 3 Aar), kan maaske til Dels være Udtryk for en faktisk Ændring, saaledes at Husassistenternes Ansættelsesforhold i de sidste 1—2 Aar har været mere stabile end under normale Forhold; men dels skyldes Uoverensstemmelsen dog antagelig ogsaa, at de Husassistenter, der har været ansat længe i den Plads, de havde ved Modtagelsen af Spørgeskemaet, har været mere villige til at besvare dette end Husassistenter, der nylig har erhvervet en Plads. Man maa derfor gaa ud fra, at de gennemsnitlige Ansættelsestider, der er anført i Tabel 28 (sidste Kolonne), er noget større, end hvad der svarer til de faktiske Forhold, og at følgelig den paa Grundlag af denne Tabel beregnede gennemsnitlige Varighed af den enkelte Ansættelse ligeledes er noget for stor.

7. Husassistenternes Uddannelse.

I Tabel 29 er givet en Oversigt over Husassistenternes Uddannelsesforhold. Det vil ses, at op mod Halvdelen af Husassistenterne i Byerne og to Trediedele af Husassistenterne i Landbrugshjem ikke havde faaet nogen egentlig fagmæssig Uddannelse i Husvæsen, hvortil kommer 15—20 pCt. i Byerne og 10 pCt. i Landbrugshjem, der kun havde faaet Undervisning i »Skolekøkken«, d. v. s. i Forbindelse med den almindelige Skoleundervisning. Disse Tal kan dog ikke tages som Udtryk for, hvor stor en Del af Husassistenterne der i det hele taget faar Uddannelse i Faget, idet mange af de ganske unge Husassistenter, der paa Tidspunktet for Spørgeskemaets Besvarelse endnu ikke havde faaet nogen Uddannelse, senere — eventuelt i Forbindelse med Indflytning til en By — vil gennemgaa et Husholdningskursus el. lign., oftest efter 18-Aarsalderen. Betragter man alene Husassistenter paa 25 Aar og derover, vil man se, at 28—29 pCt. af disse Husassistenter i Byerne havde faaet Undervisning paa Husholdningskursus eller Husholdningsskole (heraf havde 6—7 pCt. tillige gaaet i Skolekøkken). Blandt Husassistenter i Landbrugshjem havde ca. 24 pCt. af de 20—24-aarige og ca. 18 pCt. af Husassistenterne i en Alder af 25 Aar og

Tabel 29. Husassistenternes Uddannelse.

	Ingen Ud- dan- nelse	Skole- køk- ken	Hus- hold- nings- kursus	Skole- køkken o. Hus- hold- nings- kursus	Anden Ud- dan- nelse	Uan- givet	Ialt
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Hovedstaden							
Under 18 Aar	41,8	31,6	10,1	12,6	1,3	2,6	100,0
18—19 —	36,1	24,2	21,1	14,4	1,1	3,1	100,0
20—24 —	41,4	19,6	22,6	10,7	1,3	4,4	100,0
25 Aar og derover	53,3	10,0	21,2	7,1	3,2	5,2	100,0
I alt...	46,9	15,8	21,2	9,3	2,2	4,6	100,0
Provinsbyerne							
Under 18 Aar	45,6	31,2	12,7	7,9	—	2,6	100,0
18—19 —	44,5	25,5	16,6	8,6	0,3	4,5	100,0
20—24 —	46,4	18,3	21,7	8,0	0,8	4,8	100,0
25 Aar og derover	51,5	12,5	23,1	5,7	2,3	4,9	100,0
I alt...	47,2	19,7	20,0	7,6	1,0	4,5	100,0
Sognekommunerne (Landbrugshjem)							
Under 18 Aar	74,3	7,9	12,2	2,1	—	3,0	100,0
18—19 —	62,2	11,6	16,8	4,2	—	5,2	100,0
20—24 —	60,3	10,0	20,0	4,3	0,7	4,7	100,0
25 Aar og derover	72,7	7,3	16,4	1,8	—	1,8	100,0
I alt...	67,3	9,3	15,5	3,1	0,2	4,1	100,0

derover gennemgaaet Husholdningskursus eller -skole. Naar Procenten for de ældre Husassistenter her er lavere end for de 20—24-aarige, kan dette formentlig forklares ved, at det i særlig Grad er de dygtige og veluddannede Husassistenter, der søger til Byerne.

Det kan i denne Forbindelse nævnes, at Antallet af anerkendte Husholdningsskoler i Aaret 19⁴⁰/₄₁ udgjorde 20 med et samlet Elevantal paa 1 598. Af Eleverne var 90 pCt. over 18 Aar, og Hovedparten gennemgik et 5-Maaneders Kursus. Hertil kommer de Husholdningsafdelinger, der er oprettet paa et Antal Folkehøjskoler, og som i 19⁴⁰/₄₁ besøgte af 341 Elever. Endvidere afholdtes for Arbejdsløsheds-

fondens Regning Kursus i Husholdning paa 5 Skoler, hvori deltog knap 200 Elever. Endelig kan det nævnes, at Aftenskolernes Undervisning i kvindelig Husgerning ifølge de af Undervisningsministeriet udsendte »Meddelelser vedrørende Folkeskolen, Seminarierne m. v.« i 19⁸⁹/₄₀ omfattede 21 051 Elever.

I Modsætning til, hvad der gælder for Undervisning paa Husholdningskursus og -skole, er Procenttallene for Husassistenter, der har gaaet i Skolekøkken, størst for de yngste Aldersgrupper som Følge af, at der gennem de senere Aar er blevet indrettet Skolekøkken ved stadig flere Skoler. Af Husassistenter under 18 Aar i Byerne havde saaledes omkring 40 pCt. gaaet i Skolekøkken mod 17—18 pCt. af Husassistenter paa 25 Aar og derover. Efter de Oplysninger, der i Tabel 11 (Side 26) er givet om Husassistenternes Fordeling efter Fødested, kan man regne, at omkring 25 pCt. af de Husassistenter, der arbejder i Byerne, er vokset op enten i Hovedstaden eller i Provinsbyerne, og blandt disse maa Hovedparten antages at have gaaet i Skolekøkken, hvortil kommer en mindre Del (ifølge Tabel 29 omkring 10—15 pCt.) af de Husassistenter, der er opvokset i Sognekommunerne, idet der kun i en mindre Del af Sognekommunerne er indrettet Skolekøkken.

Spørgeskemaet for Husassistenter i Landbrugshjem indeholdt tilige Spørgsmaal om, hvorvidt Husassistenten efter Afslutning af den almindelige Skolegang har besøgt Højskole eller anden Efterskole. I Tabel 30 er givet en Oversigt over Besvarelserne af dette Spørgsmaal. Det vil ses, at 10 pCt. af Husassistenterne har faaet Undervisning paa Højskole el. lign., men for de ældre Husassistenter paa 25 Aar og derover udgør Procenten 36, og dette Tal giver formentlig et nogenlunde korrekt Billede af, hvormange af de Husassistenter, som forbliver i Sognekommunerne, der gennemgaar Højskoleuddannelse o. lign. Der foreligger ikke tilsvarende Oplysninger for Husassistenter i Byerne, men det maa antages, at en forholdsvis mindre Del af disse har haft Ophold paa Højskole. Som det fremgaar af Tabel 30, finder de unge Kvinders Ophold paa Højskole nemlig i praktisk taget alle Tilfælde

Tabel 30. Højskoleuddannelse for Husassistenter
i Landbrugshjem.

Alder	Antal Husassistenter	Heraf Husassistenter, der har gaaet paa Højskole, eller anden Eiterskole	
		Antal	pCt.
Under 18 Aar	533	17	3,2
18—19 —	310	30	9,7
20—24 —	300	51	17,0
25 Aar og derover	55	20	36,4
Uangivet	15	3	20,0
I alt...	1 213	121	10,0
Heraf:			
Enepiger	1004	88	8,8
Kokkepiger	90	21	23,3
Andre og uangivet	119	12	10,1
Husass. med Hush.kursus .	226	38	16,8
— uden — .	987	83	8,4

Sted efter det fyldte 18. Aar og i adskillige Tilfælde i en betydeligt ældre Alder. Man kan derfor gaa ud fra, at adskillige Husassistenter flytter til Byerne, før de har naaet den Alder, i hvilken Højskoleophold som Regel finder Sted.

8. Husassistenternes Arbejdsvilkaar.

Inden man gaar over til en nærmere Omtale af Husassistenternes Arbejdsomraade og Arbejdstid, skal der her gøres nogle Bemærkninger om Husstandenes Størrelse og S sammensætning og om Antallet af Husassistenter i de enkelte Husstande. Der kan iøvrigt henvises til de Oplysninger, der er givet foran Side 17—21 om Lejlighedernes Størrelse og Antallet af Husassistenter pr. Husstand.

I Tabel 31 er paa Grundlag af Husmødrenes Oplysninger angivet Antallet af Husassistenter, der var ansat i Husstande af forskellig Størrelse, og tillige er der foretaget en Fordeling efter Antallet af Børn under 4 Aar i Husstanden. Ved Opgørelsen af det Antal Personer,

Tabel 31. Enepiger, der bor hos Arbejdsgiveren, fordelt efter Husstandens Størrelse og efter Antallet af Børn under 4 Aar i Husstanden.

	Antal Personer i Husstanden (Husassistenten medregnet)									Ialt	
	2	3	4	5	6	7	8	9	mere end 9	Antal Hus-assist.	pCt.
Hovedstaden											
Ingen Børn under 4 Aar	136	497	347	302	104	20	10	2	1	1 419	87,0
1 Barn —	»	4	34	59	44	13	3	»	»	157	9,6
2 el. flere Børn —	»	»	»	10	9	5	2	3	»	29	1,8
Uangivet	»	15	6	4	»	»	1	»	»	26	1,6
I alt { Antal...	136	516	387	375	157	38	16	5	1	1 631	100,0
{ pCt.	8,8	31,7	23,7	23,0	9,6	2,8	1,0	0,8	0,1	100,0	—
Provinsbyerne											
Ingen Børn under 4 Aar	83	385	253	198	80	48	15	5	4	1 071	85,9
1 Barn —	»	2	23	44	34	16	4	1	4	128	10,8
2 el. flere Børn —	»	»	1	5	12	3	4	»	1	26	2,1
Uangivet	»	14	5	2	»	1	»	»	»	22	1,7
I alt { Antal...	83	401	282	249	126	68	23	6	9	1 247	100,0
{ pCt.	6,7	32,2	22,6	20,0	10,1	5,4	1,8	0,5	0,7	100,0	—
Sognekommunerne (Landbrugshjem)											
Ingen Børn under 4 Aar	3	3	40	115	151	97	82	27	24	542	64,9
1 Barn —	»	1	4	15	43	44	37	21	6	171	20,5
2 el. flere Børn —	»	»	»	1	6	28	11	8	10	64	7,7
Uangivet	»	1	7	18	15	7	3	3	4	58	6,9
I alt { Antal...	3	5	51	149	215	176	133	59	44	835	100,0
{ pCt.	0,4	0,6	6,1	17,8	25,7	21,1	15,9	7,1	5,8	100,0	—

Husstandene omfatter, er medregnet Husassistenten saa vel som logerende o. lign. Tabellen omfatter kun Enepiger, der bor hos Arbejdsgiveren.

Det vil ses, at Fordelingen efter Antal Personer i Husstanden er omtrent ens i Hovedstaden og Provinsbyerne, nemlig saaledes at ca. 40 pCt. af Enepigerne var ansat i Husstande paa indtil 3 Personer, ca. 45 pCt. arbejdede i Husstande med 4 eller 5 Personer og kun

15 pCt. i Husstande med 6 Personer eller derover. I Landbrugshjemmene er der — som man kunde vente — gennemgaaende flere Personer pr. Husstand end i Byerne, idet her ca. 70 pCt. af Husstandene omfattede 6 Personer eller derover, heri medregnet alle Medhjælpere, der spiser paa Gaarden. Den gennemsnitlige Størrelse for Husstande med Enepiger var i Hovedstaden og Provinsbyerne henholdsvis 4,1 og 4,3 Personer mod 6,7 Personer i Landbrugshjemmene. Disse Tal kan dog ikke uden videre give et Indtryk af Arbejdets Omfang for Enepiger i henholdsvis Landbrugs- og Byhjem, bl. a. fordi Husmødrene i Landbrugshjem i større Omfang deltager i det huslige Arbejde, og fordi der i Landbrugshjem noget oftere end i Byhjem vil være hjemmeværende Døtre, der deltager i Arbejdet. Paa den anden Side maa det erindres, at Husassistenter i Landbrugshjem foruden det egentlige Husarbejde ogsaa i større eller mindre Omfang deltager i Landbrugsarbejdet.

Det fremgaar dernæst af Tabel 31, at der kun i 10—12 pCt. af de Husstande i Byerne, der har Enepige, er et eller flere Børn under 4 Aar. Der foreligger ingen egentlig Opgørelse af, hvor mange af Byernes Husstande i alt der har Børn under 4 Aar, men Beregninger viser dog, at de ovennævnte 10—12 pCt. er en Del lavere end det for samtlige Husstande gældende, paa Trods af at Familier med smaa Børn har et særlig stort Behov for huslig Medhjælp. Dette maa antagelig forklares dels ved, at Familier i de Indtægtsklasser, der i det hele taget har Raad til at holde huslig Medhjælp, gennemgaaende har forholdsvis faa Børn, dels ved at mange Familier først paa et senere Tidspunkt — naar Børnene har naaet en noget ældre Alder — faar Raad til at holde fast, huslig Medhjælp. Forklaringen kan dog ogsaa delvis være, at Familier med smaa Børn har vanskeligt ved at faa huslig Medhjælp og derfor forholdsvis ofte maa klare sig med Konehjælp el. lign. — Indenfor Landbruget er der, som det fremgaar af Tabellen, i 25—30 pCt. af Husstandene et eller flere Børn under 4 Aar.

Sammenhængen mellem Husassistentens Alder og Husstandens

Tabel 32. Gennemsnitsalder for Enepiger efter Husstandens Størrelse.

Husstandens Størrelse	Hovedstaden	Provinsbyerne	Sogne- kommunerne (Landbrugshjem)
	Aar	Aar	Aar
2 Personer	32,7	27,2	—
3 —	29,3	24,0	—
4 —	25,9	22,7	18,0
5 —	25,1	22,4	18,8
6 —	23,6	22,1	19,0
7 —	26,0	22,3	18,7
8 —			18,8
9 — og derover ..			19,0
I alt...	26,9	22,9	18,8

Størrelse er belyst i ovenstaaende Tabel 32, der er udarbejdet paa Grundlag af Enepigernes Besvarelser. Medens der i Landbrugshjem ikke synes at være nogen væsentlig Forskel paa Gennemsnitsalderen for Husassistenter i Husstande af forskellig Størrelse, ser man, at Husassistenterne i Byerne gennemgaaende er des ældre, jo mindre Husstanden er. I Husstande, der kun omfatter 2 Personer, d. v. s. een Person foruden Husassistenten selv, er Gennemsnitsalderen saaledes 32,7 Aar og 27,2 Aar i henholdsvis Hovedstaden og Provinsbyerne.

a. Arbejdsomraadet.

For en Række særlige Arbejders Vedkommende har man paa Spørgeskemaet Oplysning om, hvem der normalt udfører dem. Det ligger i Sagens Natur, at Oplysningerne om disse Forhold maa blive ret ubestemte og usikre, idet det drejer sig om Spørgsmaal, der ofte vanskeligt kan besvares med et klart Ja eller Nej og i det hele taget egner sig daarligt for en talmæssig Behandling.

I Tabel 33 er for enkelte særlige Arbejders Vedkommende vist, hvorledes Husassistenterne procentvis fordeler sig efter, hvem der normalt udfører det paagældende Arbejde. Oplysningerne, der kun

angaar Enepiger i Byerne, er givet dels efter Husassistenternes, dels efter Husmødrenes Besvarelser.

Omkring en Fjerdedel af Husassistenterne, saavel i Hovedstaden som i Provinsbyerne, har angivet, at de alene besøger Tøjvasken. Efter Husmødrenes Oplysninger er det tilsvarende Tal kun 16—17 pCt., idet Husmødrene oftere har angivet, at Vasken besørges af ekstra Hjælp. Medens det i Provinsbyerne ret hyppigt (omkring 20 pCt. af Tilfældene) sker, at Husmoder og Husassistent besøger Vasken i Fællesskab, sker dette i Hovedstaden kun i ca. 8 pCt. af Tilfældene, idet Vasken her oftest besørges enten af ekstra Hjælp alene eller af Husassistenten og ekstra Hjælp i Fællesskab.

Ifølge Husassistenternes Oplysninger besørges Tøjstrygning i Hovedstaden i lidt over Halvdelen, i Provinsbyerne i lidt under Halvdelen af Tilfældene af Husassistenten alene. Efter Husmødrenes Oplysninger er denne Andel dog væsentligt mindre, nemlig henholdsvis 37 og 30 pCt., idet Husmødrene i forholdsvis mange Tilfælde har angivet, at Strygningen foretages af Husassistent og Husmoder i Fællesskab. Iøvrigt gælder det for baade Vask og Strygning, at Husmoderens Deltagelse i Arbejdet ifølge begge Parter Oplysninger er adskilligt mere almindelig i Provinsbyerne end i Hovedstaden.

Reparation af Familiens Tøj falder som Regel uden for Husassistentens Arbejdsomraade. Dette Arbejde besørges i de fleste Tilfælde af Husmoderen alene, men det forekommer dog ikke helt sjældent, at Husassistenten maa deltage i Arbejdet. I Provinsbyerne er dette Tilfældet for 34 og 22 pCt. af Husassistenterne, henholdsvis efter disses egne og Husmødrenes Besvarelser. For Hovedstadens Vedkommende er Tallene adskilligt mindre.

Vinduespuddning besørges i Provinsbyerne som Regel af Husassistenten. I Hovedstaden foretages Arbejdet derimod omtrent lige hyppigt af Husassistenten og af ekstra Hjælp. Husmoderen selv deltager kun sjældent i Vinduespuddningen.

Spørgsmaalet om, hvem der besøger Tæppebankning, har faaet en ret forskellig Besvarelse af de to Parter. Efter Husmødrenes

Oplysninger foretages dette Arbejde hyppigt — særlig i Hovedstaden — af ekstra Hjælp eller af andre Familiemedlemmer.

Oplysningerne om Husassistenternes Arbejde med Pasningen af Centralvarmeanlæg eller Opbæring af Brændsel maa læses med nogen Forsigtighed, og man gør særlig opmærksom paa, at de store Tal for »Ikke besvaret« i Hovedsagen maa forklares ved, at Besvarelsen af Spørgsmaalet om Centralvarme efter Sagens Natur udelukker en Besvarelse af Spørgsmaalet om Brændselopbæring, og omvendt. Naar det saaledes er oplyst, at 18—20 pCt. af Husassistenterne passer Centralvarmeanlægget, vil det af Tabellen fremgaa, at dette i Virkeligheden er ca. 30 pCt. af de Husstande, der i det hele taget har Centralvarme (efter Husmødrenes Opgivelser dog kun ca. 15 pCt.), og paa tilsvarende Maade kan man regne med, at hvor der er Kakkelovne, udfører Husassistenten i mindst 40 pCt. af Husstandene Brændselopbæringen (efter Husmødrenes Opgivelser dog kun 25—30 pCt.)

I Tabel 34 er angivet, i hvilket Omfang de Husstande i Byerne, der beskæftiger Ene pige, anvender ekstra Hjælp ved Hovedrengøring, ved ugentlig Rengøring og ved Selskabelighed. Efter Husassistenternes Oplysninger anvendes ekstra Hjælp ved Hovedrengøring i 51 pCt. og 36 pCt. af Husstandene henholdsvis i Hovedstaden og Provinsbyerne. Husmødrenes Besvarelser viser dog en noget større Andel, nemlig henholdsvis 62 pCt. og 44 pCt. Ogsaa Anvendelsen af ekstra Hjælp til ugentlig Rengøring forekommer hyppigst i Hovedstaden, men de Husstande, der anvender saadan Hjælp, omfatter dog kun 10—15 pCt. af samtlige Husstande. Hvad endelig angaar Spørgsmaalet, om der anvendes ekstra Hjælp ved Selskabelighed, er der en ret betydelig Uoverensstemmelse mellem Husassistenternes og Husmødrenes Oplysninger, hvilket er naturligt, for saa vidt som det ofte maa bero paa et Skøn, om dette Spørgsmaal skal besvares med Ja eller Nej. Det ses endvidere, at ekstra Hjælp i Anledning af Selskabelighed anvendes omtrent lige saa hyppigt i Provinsbyerne som i Hovedstaden. I alt anvendte efter Husassistenternes Besvarelser i henholdsvis

Tabel 34. Husstande med Enepige i Byerne fordelt efter Anvendelse af løs Ekstrahjælp ved Hovedrengøring, ugentlig Rengøring og Selskabelighed.

	Hovedstaden		Provinsbyerne	
	Ifølge Hus-assisten-ternes Besvarelser	Ifølge Hus-mødrenes Besvarelser	Ifølge Hus-assisten-ternes Besvarelser	Ifølge Hus-mødrenes Besvarelser
Løs Ekstrahjælp anvendes:	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Kun ved Hovedrengøring.....	11,6	6,1	8,6	4,2
Ved Hovedrengøring og ugentlig Rengøring.....	1,4	0,2	0,8	0,4
Ved Hovedrengør. og Selskabeligh.	26,9	38,6	21,7	30,0
Ved Hovedrengør., ugentlig Rengøring og Selskabelighed	11,1	16,6	5,2	9,1
Kun ved ugentlig Rengøring....	0,2	0,1	0,8	0,1
Ved ugentlig Rengøring og Selskabelighed	0,1	—	0,8	0,2
Kun ved Selskabelighed	11,6	12,4	17,2	20,6
I alt Husstande, der anvender Ekstrahjælp	62,9	74,0	54,1	64,6
Løs Ekstrahjælp anvendes ikke .	25,2	12,5	32,0	18,8
Ubestemt besvaret.....	11,9	13,5	13,9	17,1
Tilsammen...	100,0	100,0	100,0	100,0
Hovedrengøring i alt.....	51,0	61,5	36,3	43,7
Ugentlig Rengøring i alt	12,8	16,9	6,6	9,8
Selskabelighed i alt	49,7	67,6	44,4	59,9

Hovedstaden og Provinsbyerne 63 pCt. og 54 pCt. af Husstandene ekstra Hjælp til et eller flere af de paagældende Arbejder. Efter Husmødrenes Oplysninger var de tilsvarende Tal henholdsvis 74 pCt. og 65 pCt.

I Tabel 35 er vist, i hvilket Omfang Husassistenter i Landbrugs-hjem udfører visse særlige Arbejder. Oplysningerne er meddelt særskilt for de forskellige Arter af Husassistenter. Det ses, at omkring tre Fjerdedele af Enepigerne helt eller delvis udfører Madlavningen, og for Stuepigerens Vedkommende gælder det ifølge disses egne Oplysninger en Fjerdedel, ifølge Husmødrenes Oplysninger omtrent Halv-

Tabel 35. Arbejdsomraadet for Husassistenter i Landbrugshjem.

	Arbejdets Art									
	Ifølge Husassistenternes Besvarelser					Ifølge Husmødrenes Besvarelser				
	Mad- lav- ning	Ren- gøring	Pas- ning af Smaa- børn	Stop- ning og Tøjrep.	Have- arbej- de	Mad- lav- ning	Ren- gøring	Pas- ning af Smaa- børn	Stop- ning og Tøjrep.	Have- arbej- de
Enepiger	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Arbejdet udføres helt el. delv. af Husassistenten .	75	98	28	44	93	78	94	22	35	91
— udføres ikke af Hus- assistenten	25	2	72	56	7	22	6	78	65	9
Tilsammen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Kokkepiger										
Arbejdet udføres helt el. delv. af Husassistenten .	100	96	11	40	74	100	94	14	30	68
— udføres ikke af Hus- assistenten	»	4	89	60	26	»	6	86	70	32
Tilsammen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Stuepiger										
Arbejdet udføres helt el. delv. af Husassistenten .	25	100	21	43	52	46	100	18	25	54
— udføres ikke af Hus- assistenten	75	»	79	57	48	54	»	82	75	46
Tilsammen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Andre										
Arbejdet udføres helt el. delv. af Husassistenten .	81	90	18	33	76	76	91	15	36	75
— udføres ikke af Hus- assistenten	19	10	82	67	24	24	9	85	64	25
Tilsammen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt										
Arbejdet udføres helt el. delv. af Husassistenten .	75	99	26	43	90	78	98	21	34	86
— udføres ikke af Hus- assistenten	25	1	74	57	10	22	2	79	66	14
Tilsammen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

delen. Antallet af Husassistenter, der deltager i Stopning og anden Tøjreparation, er forholdsvis langt større i Landbrugshjemmene end i Byhjemmene. Havearbejde udføres af næsten alle Enepigter, tre Fjerdedele af Kokkepigerne og Halvdelen af Stuepigerne.

Til Belysning af, i hvilket Omfang Husassistenterne deltager i det egentlige Landbrugsarbejde, er det i Tabel 36 vist, hvilke Procentdele af Husassistenterne der malker, passer Høns, Svin og andre Husdyr eller foretager andet Landbrugsarbejde. I Tallene er kun medregnet Husassistenter, for hvem det paagældende Landbrugsarbejde indgaar i den daglige Gerning, saaledes at der ikke er taget Hensyn til Husassistentens Deltagelse i Høstarbejdet eller lignende Arbejde i særligt travle Perioder. Det ses, at Malkearbejde forekommer for ca. 35 pCt.

Tabel 36. Husassistenternes Deltagelse i Landbrugsarbejdet.

	Ifølge Husassistenternes Besvarelser					Ifølge Husmødrenes Besvarelser				
	Ene- piger	Kok- kepiger	Stue- piger	Andre	I alt	Ene- piger	Kok- kepiger	Stue- piger	Andre	I alt
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Kun Malkning	3	»	2	3	3	6	1	»	6	5
Malkning og Pasn. af Husdyr	3	1	»	5	3	5	»	5	2	4
Malkn. og »andet Landbrugs- arbejde«	14	1	2	9	13	15	1	»	5	12
Malkn., Pasn. af Husdyr og »andet Landbrugsarbejde«.	19	»	2	8	16	12	2	»	6	11
Kun Pasning af Husdyr ...	16	26	21	16	17	15	20	16	22	16
Pasn. af Husdyr og »andet Landbrugsarbejde«	14	4	13	5	12	8	6	5	9	8
Kun »andet Landbrugsarb.«.	8	4	»	5	8	7	1	2	1	5
I alt Husass., der del- tager i Landbrugsarb.	77	36	40	51	72	68	31	28	51	61
Husass., der ikke del- tager i Landbrugsarb.	23	64	60	49	28	32	69	72	49	39
Tilsammen ...	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Malkning i alt	39	2	6	25	35	38	4	5	19	32
Pasning af Husdyr i alt ...	52	31	36	34	48	40	28	26	39	39
»Andet Landbrugsarb.« i alt	55	9	17	27	49	42	10	7	21	36

	Ma- skin- malk- ning	Malkning iøvrigt: Antal Køer								Ikke Malk- ning	I alt
		1	2	3	4	5	6	7	mere end 7		
		pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.		
Iflg. Husass. Besvarelser ..	3	1	1	4	8	5	4	2	7	65	100
- Husmødrs. — ...	2	1	2	5	8	5	3	1	5	68	100

af samtlige Husassistenter, men dog meget sjældent for Kokkepiger og Stuepiger. Pasning af Høns, Svin eller andre Husdyr indgaar i det daglige Arbejde for 48 pCt. af samtlige Husassistenter, nemlig for 52 pCt. af Enepigerne og 30—35 pCt. af Kokke- og Stuepigerne. Endelig har op mod Halvdelen af Husassistenterne angivet, at de udfører »andet Landbrugsarbejde«. I alt deltager ifølge Husassistenternes Oplysninger knapt 80 pCt. af Enepigerne regelmæssigt i den ene eller den anden Form i Landbrugsarbejdet mod knapt 40 pCt. af Kokke- og Stuepigerne. Efter Husmødrenes Oplysninger er de tilsvarende Tal henholdsvis ca. 70 pCt. og ca. 30 pCt.

I ovenstaaende Oversigt er der foretaget en nærmere Fordeling af Husassistenterne efter Malkearbejdets Omfang.

Endvidere er der i Tabel 37 givet Oplysning om, i hvilket Omfang der i Landbrugshjem anvendes løs Hjælp til særlige Arbejder (Vask, Hovedrengøring, Selskabelighed o. s. v.). Det fremgaar af Tabellen, at dette er Tilfældet for 21 og 27 pCt. af Husstandene efter henholdsvis Husassistenternes og Husmødrenes Besvarelser, og man vil

Tabel 37. Husstande i Landbruget, der anvender løs Ekstra-hjælp til særlige Arbejder, i pCt. af samtlige Husstande.

Husstande med:	Ifølge Hus- assistenternes Besvarelser	Ifølge Husmødrenes Besvarelser
	pCt.	pCt.
1 Heldagshusassistent.....	19	24
1 Heldags- og 1 Halvdagshusassistent...	28	42
2 Heldagshusassistenter	29	35
Mere end 2 Heldagshusassistenter.....	67	63
I alt...	21	27

tillige bemærke, at løs Ekstrahjælp særlig hyppigt anvendes i de Husstande, der i Forvejen har megen fast Hjælp.

Endelig kan det oplyses, at der i 10—12 pCt. af Landbrugs-hjemmene var een eller flere voksne hjemmeværende Døtre, der deltog i det huslige Arbejde.

b. Boligforholdene.

Blandt de 4 017 Husassistenter i Byerne, der har besvaret Spørgeskemaet, har kun 189 eller knapt 5 pCt. opgivet, at de ikke bor hos Arbejdsgiveren. Efter Husmødrenes Besvarelser er Tallet endda endnu mindre, som det nærmere fremgaar af nedenstaaende Oversigt.

	Ifølge Husassistenternes Besvarelser				Ifølge Husmødrenes Besvarelser			
	Hovedstaden		Provinsbyerne		Hovedstaden		Provinsbyerne	
	Bor hos Arbejdsgiveren	Bor ikke hos Arbejdsgiveren	Bor hos Arbejdsgiveren	Bor ikke hos Arbejdsgiveren	Bor hos Arbejdsgiveren	Bor ikke hos Arbejdsgiveren	Bor hos Arbejdsgiveren	Bor ikke hos Arbejdsgiveren
Enepigier	1 662	28	1 458	134	1 631	15	1 247	104
Kokkepiger	175	2	188	1	236	1	168	»
Stuepiger	126	»	103	11	141	3	90	6
Andre og uangivet	69	4	47	9	57	4	21	13
I alt	2 032	34	1 796	155	2 065	23	1 526	123

Det er foran (Side 7) nævnt, at Materialet som Følge af den Maade, hvorpaa Husassistenternes Adresser er tilvejebragt, maa antages at rumme forholdsvis for faa Husassistenter, der ikke bor hos Arbejdsgiveren, og dette gælder i særlig Grad for Hovedstadens Vedkommende. Det er saaledes ikke muligt paa Grundlag af de foreliggende Oplysninger at fastslaa, hvor almindeligt det er, at egentlige Husassistenter med Heldagsplads bor i deres eget Hjem eller i lejet Værelse. For Hovedstadens Vedkommende har man dog maaske et Holdepunkt i den foran (Side 24) nævnte Optælling af Annoncer i »Berlingske Tidende«. Denne Optælling viste, at blandt Annoncer

under Rubriken »Husgerning tilbydes« angik i 1930, 1935 og 1941 henholdsvis 9,1, 7,3 og 6,9 pCt. Husassistenter med eget Logi. Denne Opgørelse kan saaledes ikke bekræfte den almindelige Antagelse, at det gennem de senere Aar er blevet mere almindeligt, at Husassistenter bor i deres eget Hjem eller i lejet Værelse. Det kan i denne Forbindelse nævnes, at ifølge den norske Undersøgelse af Husassistenternes Arbejdsvilkaar, der blev foretaget i 1937, boede ca. 18 pCt. af Husassisterne i Byerne i deres Hjem eller i lejet Værelse.

Da saa forholdsvis faa af de Husassistenter, der ikke bor hos Arbejdsgiveren, har modtaget og besvaret Spørgeskemaet, har man ikke kunnet gennemføre en nærmere Sammenligning mellem Arbejdsvilkaar, Løn og andre Forhold for Husassistenter, der henholdsvis bor og ikke bor hos Arbejdsgiveren. I Tabel 38 er der dog (paa Grundlag af Enepigernes Besvarelser) givet en Oversigt over Aldersfordelingen for hver af de to Grupper af Husassistenter. Det fremgaar af Tabellen, at Husassistenter, der ikke bor hos Arbejdsgiveren, gennemgaaende er adskilligt yngre end de øvrige Husassistenter.

Blandt de 189 Husassistenter, der har oplyst, at de ikke bor hos Arbejdsgiveren, har 180 angivet, at de bor i deres Hjem, og kun 9 har angivet, at de bor i lejet Værelse. Selv om der ikke kan tillægges

Tabel 38. Aldersfordeling for Enepiger, der bor og ikke bor hos Arbejdsgiveren.

Alder	Hovedstaden		Provinsbyerne	
	Bor hos Arbejdsgiveren	Bor ikke hos Arbejdsgiveren	Bor hos Arbejdsgiveren	Bor ikke hos Arbejdsgiveren
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Under 16 Aar	—	7	1	10
16—17 —	3	18	8	32
18—19 —	10	14	19	28
20—24 —	38	32	47	25
25—29 —	23	18	15	3
30 Aar og derover.....	25	11	10	2
Uoplyst Alder.....	1	»	—	»
I alt...	100	100	100	100

disse Talforhold nogen præcis Betydning, kan man dog nok heraf slutte, at det kun yderst sjældent sker, at egentlige Husassistenter bor til Leje hos fremmede. I de faa Tilfælde, hvor dette sker, vil det vel oftest være saaledes, at 2 eller 3 Husassistenter i Fællesskab lejer et Værelse eller en Lejlighed.

I Tabel 39 har man givet en Oversigt over, hvordan Boligforholdene er ordnet for de Husassistenter, der bor hos Arbejdsgiveren. Det vil ses, at Enepigier saa godt som altid har et Værelse, som helt

Tabel 39. Boligforhold for Husassistenter, der bor hos Arbejdsgiveren.

	Ifølge Husassistenternes Besvarelser					Ifølge Husmødrenes Besvarelser				
	Bor i eget Væ- relse	Deler Væ- relse med anden Hus- ass.	Bolig- forhold ordnet paa anden Maade	Ikke be- svaret Spørgs- maalet	I alt	Bor i eget Væ- relse	Deler Væ- relse med anden Hus- ass.	Bolig- forhold ordnet paa anden Maade	Ikke be- svaret Spørgs- maalet	I alt
Hovedstaden										
Enepigier	1650	»	5	7	1662	1627	»	3	1	1631
Kokkepiger	170	4	»	1	175	234	2	»	»	236
Stuepigier	123	2	»	1	126	139	1	1	»	141
Andre og uangivet	64	»	3	2	69	54	»	3	»	57
I alt...	2007	6	8	11	2032	2054	3	7	1	2065
Provinsbyerne										
Enepigier	1427	»	18	13	1458	1234	»	13	»	1247
Kokkepiger	160	25	1	2	188	145	23	»	»	168
Stuepigier	90	12	»	1	103	73	17	»	»	90
Andre og uangivet	38	3	4	2	47	20	»	1	»	21
I alt...	1715	40	23	18	1796	1472	40	14	»	1526
Sognekommunerne (Landbrugshjem)										
Enepigier	995	»	5	4	1004	824	»	7	4	835
heraf: bor i Stuehuset	971	»	5	1	977	737	»	7	2	746
Andre og uangivet	155	48	4	2	209	194	50	3	3	250
heraf: bor i Stuehuset	150	47	4	1	202	119	39	3	2	163
I alt...	1150	48	9	6	1213	1018	50	10	7	1085
heraf: bor i Stuehuset	1121	47	9	2	1179	856	39	10	4	909

modtage Besøg paa sit Værelse. Det ses, at den ganske overvejende Del baade af Husassistenter og Husmødre har svaret »Ja« til dette Spørgsmaal, nemlig ca. 90 pCt. i Hovedstaden og ca. 85 pCt. i Provinsbyerne. Men medens 6 og 12 pCt. af Husassistenterne i henholdsvis Hovedstaden og Provinsbyerne har svaret klart »Nej« til Spørgsmaalet, gælder dette kun for en yderst ringe Del af Husmødrene, idet disse oftere har givet et ubestemt Svar, f. Eks. at Husassistenten frit kan modtage Besøg af sine Veninder. Af Tabel 40 fremgaar endvidere, at Husassistenternes Adgang til at modtage Besøg paa deres Værelse i nogen Grad afhænger af Husassistentens Alder. Saaledes har omtrent 20 pCt. af Husassistenter under 20 Aar i Provinsbyerne erklæret, at de ikke kan modtage Besøg.

Til Belysning af den Stilling, Husassistenten indtager i Hjemmet, har man endvidere spurgt, om hun deltager i Familiens Maaltider. I Tabel 41 er vist, hvilken Procentdel af Husassistenter og Husmødre der har svaret »Ja« til dette Spørgsmaal. Man vil se, at det i Provinsbyerne i ret udstrakt Grad er Skik, at Husassistenten og Familien spiser ved samme Bord; det gælder for omkring to Femtedele af Husassistenterne mod knapt en Femtedel af Husassistenterne i Hovedstaden.

Tabel 41. Husassistenter, der spiser sammen med Familien, i pCt. af samtlige Husassistenter.

	Ifølge Husassistenternes Besvarelser		Ifølge Husmødrenes Besvarelser	
	Hovedstaden	Provinsbyerne	Hovedstaden	Provinsbyerne
Husfaderens Erhverv	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Direktør, Fabrikant etc.....	8,9	36,7	9,4	32,8
Haandværksmester.....	40,8	63,5	35,4	65,1
Grosserer	10,1	29,0	9,9	29,5
Handlende iøvrigt	36,6	39,6	38,2	44,1
Tjenestemand o. l.	24,8	49,5	25,2	51,7
Liberale Erhverv	12,3	26,4	8,8	25,2
Ude af Erhverv	32,0	60,4	26,8	63,6
Andet og uangivet.....	21,9	52,0	25,8	57,5
I alt...	19,4	41,9	18,8	43,1

Tabel 42. Husassistenternes Adgang til varmt Bad.

	Hovedstaden		Provinsbyerne	
	Ifølge Husassistenternes Besvarelser	Ifølge Husmødrenes Besvarelser	Ifølge Husassistenternes Besvarelser	Ifølge Husmødrenes Besvarelser
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Badeindretning i Lejligheden ...	93,6	94,1	86,5	88,6
Heraf: Husassistenten har Adgang til varmt Bad.....	81,2	89,8	65,1	79,0
— Husassistenten har ikke Adgang til varmt Bad.....	8,5	3,4	16,4	7,5
— Ikke besvaret.....	3,9	0,9	5,0	2,1
Ikke Badeindretning i Lejligheden	4,8	4,6	12,3	10,0
Spørgsmaalet om Badeindretning ikke besvaret.....	1,6	1,3	1,2	1,4
I alt...	100,0	100,0	100,0	100,0

Endelig har man i Tabel 42 givet nogle Oplysninger om, i hvilket Omfang Husassisterne under normale Forhold har Adgang til varmt Bad. Det fremgaar af Tabellen, at ca. 94 pCt. af Husassisterne i Hovedstaden og 86—88 pCt. af Husassisterne i Provinsbyerne arbejder i Lejligheder med Badeindretning. Flertallet af disse Husassister har angivet, at de under normale Forhold har Adgang til at benytte Badet. Den Andel af Husassisterne, der ikke har Adgang til Bad, uagtet der er Badeindretning i Lejligheden, udgør efter Husassistenternes Besvarelser 8 og 16 pCt. i henholdsvis Hovedstaden og Provinsbyerne. Efter Husmødrenes Besvarelser er de tilsvarende Tal dog væsentligt mindre.

c. Arbejdstiden.

Det huslige Arbejde adskiller sig fra de fleste andre Former for lønnet Erhvervsarbejde ved en overordentlig stor Variation m. H. t. Arbejdets Intensitet og Art. Der gør sig for det første store Forskeligheder gældende mellem de forskellige Husstande, alt efter Værelsernes Antal og Udstyr, efter Antallet af Børn i Husstanden og efter den Maade, hvorpaa det huslige Arbejde ledes. Indenfor samme Hus-

stand vil der ogsaa ofte være en betydelig Forskel paa Arbejdets Mængde og Art paa forskellige Aarstider, særlig i Landbrugshjemmene. Endelig maa det erindres, at de Arbejder, der normalt falder indenfor en Husassistents daglige Gerning, opviser alle Nuancer fra ganske let Arbejde (gaa Tur med Børnene el. lign.) til overordentlig anstrengende Arbejde.

Af disse Grunde kan den Arbejdsbyrde, der paahviler en Husassistent, paa ingen Maade karakteriseres udtømmende blot ved en Angivelse af, hvor lang den daglige Arbejdstid er. Tidspunkterne for Arbejdets Begyndelse og Ophør vil oftest være bestemt af, paa hvilke Tidspunkter Familiens Maaltider falder, og der vil derfor som Regel ikke være nogen væsentlig Forskel mellem Arbejdstiden i lette og byrdefulde Pladser. Som det vil fremgaa af det følgende, finder man da ogsaa en overordentlig tæt Ophobning omkring den typiske Arbejdstid (12 à 13 Timer daglig). De følgende Bemærkninger om Arbejdstidens Længde indenfor det huslige Fag tager derfor ikke i første Række Sigte paa at belyse den Arbejds­mængde, Husassistenten maa præstere, men snarere det — ikke mindre vigtige — Spørgsmaal, i hvilken Grad Husassistenten er bundet af sin Stilling.

Til Belysning af Husassistenternes Arbejdstid har man i Spørgeskemaerne først og fremmest søgt Oplysning om, paa hvilket Klokkeslet den daglige Arbejdstid normalt begynder og ophører, og paa Grundlag af disse Oplysninger har man beregnet den daglige Bruttoarbejdstid. For dog ogsaa i nogen Grad at faa belyst, hvor effektiv denne Bruttoarbejdstid er, har man endvidere spurgt om, i hvilket Omfang der under almindelige Forhold er Adgang til Pauser i Arbejdet i Dagens Løb. Endelig har man for Husassistenter i Byerne indhentet Oplysninger om, hvor hyppigt Husassistenterne har Ekstraarbejde udover den normale Arbejdstid, enten i Form af Aftenvagt eller i Anledning af Selskabelighed i Familien, og om Husassistenten har fri Adgang til at forlade Hjemmet paa sine Friaftener.

En Oversigt over Husassistenternes Fordeling efter Bruttoarbejdstid er meddelt i Tabel 43 for Husassistenter i Byerne og i Tabel 44

Tabel 43. Husassistenter i Byerne fordelt efter Bruttoarbejdstid.

	Ifølge Husassistenternes Besvarelser					Ifølge Husmødrenes Besvarelser				
	Enepiger	Kokkepiger	Stuepiger	Andre og uangivne	I alt	Enepiger	Kokkepiger	Stuepiger	Andre og uangivne	I alt
Hovedstaden:										
Antal Husassistenter ..	1690	177	126	73	2066	1646	237	144	61	2088
Heraf med Bruttoarbejdstid:	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
under 10 Timer	0,6	—	1,6	1,4	0,6	0,7	0,4	1,4	—	0,7
10 Timer	0,5	—	—	—	0,4	0,9	0,4	2,1	1,6	1,0
10 ¹ / ₂ —	0,7	0,6	1,6	1,4	0,8	1,9	—	1,4	1,6	1,6
11 —	3,2	2,2	3,2	6,8	3,3	7,7	7,2	4,9	9,9	7,5
11 ¹ / ₂ —	8,7	5,1	5,5	5,5	8,1	16,8	13,1	11,1	11,5	15,9
12 —	29,8	28,2	23,0	30,1	29,3	41,2	42,6	40,3	29,5	40,9
12 ¹ / ₂ —	22,0	23,1	22,2	17,8	22,0	16,3	20,3	20,1	14,8	17,0
13 —	18,0	19,8	22,2	16,4	18,3	6,7	9,3	9,0	18,0	7,5
13 ¹ / ₂ —	6,0	6,8	9,5	6,8	6,2	1,3	0,4	0,7	—	1,1
14 —	3,2	6,8	2,4	2,8	3,5	1,2	0,4	2,1	—	1,1
14 ¹ / ₂ —	1,4	0,6	4,0	2,8	1,5	0,2	0,8	0,7	—	0,3
15 —	1,1	0,6	1,6	—	1,0	0,2	—	—	—	0,1
over 15 Timer	0,4	—	0,8	—	0,4	—	—	—	—	—
Uangivet	4,4	6,2	2,4	8,2	4,6	4,9	5,1	6,2	13,1	5,3
I alt ...	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Gennemsnitlig Bruttoarbejdstid (Timer)	12,4	12,6	12,5	12,3	12,4	12,0	12,1	12,0	12,0	12,0
Provinsbyerne:										
Antal Husassistenter ..	1592	189	114	56	1951	1351	168	96	34	1649
Heraf med Bruttoarbejdstid:	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
under 10 Timer	1,8	1,6	1,7	1,8	1,8	2,9	1,2	2,1	2,9	2,7
10 Timer	0,3	—	—	—	0,3	0,4	—	1,0	—	0,4
10 ¹ / ₂ —	0,3	—	—	1,8	0,3	0,9	0,6	1,0	—	0,8
11 —	1,7	—	1,7	5,4	1,6	4,4	1,8	3,1	2,9	4,0
11 ¹ / ₂ —	5,2	3,7	2,6	3,6	4,8	9,8	10,7	13,6	5,9	10,1
12 —	26,1	18,5	23,7	21,4	25,1	41,2	32,7	39,6	44,2	40,3
12 ¹ / ₂ —	25,2	25,4	24,6	23,2	25,1	22,7	27,4	25,0	14,7	23,2
13 —	21,1	22,7	17,6	14,3	20,8	9,4	13,7	11,5	14,7	10,1
13 ¹ / ₂ —	7,0	10,1	8,8	8,9	7,5	0,5	3,0	2,1	2,9	0,9
14 —	3,6	6,4	8,8	1,8	4,2	1,2	1,8	—	—	1,1
14 ¹ / ₂ —	1,2	2,1	—	1,8	1,2	0,2	1,2	—	—	0,3
15 —	1,0	4,2	3,5	7,1	1,6	0,1	0,6	1,0	2,9	0,2
over 15 Timer	1,0	1,1	2,6	—	1,1	0,2	—	—	—	0,2
Uangivet	4,5	4,2	4,4	8,9	4,6	6,1	5,3	—	8,9	5,7
I alt ...	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Gennemsnitlig Bruttoarbejdstid (Timer)	12,5	12,8	12,7	12,6	12,5	12,0	12,3	12,1	12,2	12,1

Tabel 44. Husassistenter i Landbrugshjem fordelt efter Bruttoarbejdstid.

	Enepiger		Kokkepiger		Stuepiger		Andre og uangivet		I alt	
	Sommer	Vinter	Sommer	Vinter	Sommer	Vinter	Sommer	Vinter	Sommer	Vinter
Ifølge Husassistenternes Besvarelser										
Antal Husassistenter med opgivet Bruttoarbejdstid..	975	809	89	67	54	43	57	44	1175	963
Bruttoarbejdstid:	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
under 10 Timer.....	»	1	»	»	»	2	»	»	»	1
10 Timer.....	»	1	»	»	»	»	»	»	»	1
10 ¹ / ₂ —	»	2	»	2	»	»	»	5	»	2
11 —	1	10	»	3	2	12	»	13	1	10
11 ¹ / ₂ —	1	12	»	9	»	2	2	13	1	11
12 —	4	24	»	27	2	34	2	22	3	25
12 ¹ / ₂ —	5	19	2	27	8	22	4	20	5	19
13 —	17	19	14	16	24	19	36	20	18	19
13 ¹ / ₂ —	25	7	16	8	26	2	26	2	24	7
14 —	26	3	42	6	17	7	25	5	27	3
14 ¹ / ₂ —	13	1	18	»	17	»	4	»	13	1
15 —	5	1	7	2	4	»	1	»	6	1
over 15 Timer.....	3	»	1	»	»	»	»	»	2	»
I alt...	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Gennemsnitlig Bruttoarbejdstid (Timer).....	13,7	12,3	13,9	12,5	13,5	12,3	13,4	12,2	13,7	12,3
Ifølge Husmødrenes Besvarelser										
Antal Husassistenter med opgivet Bruttoarbejdstid..	796	745	85	84	55	53	97	87	1033	969
Bruttoarbejdstid:	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
under 10 Timer.....	»	2	»	»	»	2	»	»	»	1
10 Timer.....	»	3	»	1	»	»	»	2	»	3
10 ¹ / ₂ —	»	5	»	4	»	2	»	9	»	5
11 —	»	17	»	12	2	12	2	15	»	16
11 ¹ / ₂ —	2	16	1	21	»	28	2	21	1	18
12 —	6	29	1	32	»	23	7	24	5	28
12 ¹ / ₂ —	9	16	6	16	11	25	13	14	9	16
13 —	31	10	25	11	34	6	29	12	31	11
13 ¹ / ₂ —	29	2	29	1	24	2	16	1	28	2
14 —	19	»	27	2	22	»	18	1	20	»
14 ¹ / ₂ —	3	»	8	»	7	»	9	1	4	»
15 —	1	»	3	»	»	»	4	»	2	»
over 15 Timer.....	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
I alt...	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Gennemsnitlig Bruttoarbejdstid (Timer).....	13,3	11,8	13,5	11,9	13,3	11,9	13,3	11,8	13,3	11,8

for Husassistenter i Landbrugshjem. Det vil ses, at den gennemsnitlige Bruttoarbejdstid var praktisk taget ens i Hovedstaden og Provinsbyerne, nemlig henholdsvis 12,4 og 12,5 Timer efter Husassistenternes Besvarelser og efter Husmødrenes Besvarelser 12,0 og 12,1 Timer. Der er saaledes en Forskel paa knapt en halv Time mellem Gennemsnittene af Husmødrenes og Husassistenternes Besvarelser. Husmødrenes Besvarelser viser en noget tættere Ophobning omkring den hyppigste Arbejdstid, idet 40—41 pCt. af Husmødrene har opgivet en Arbejdstid paa 12 Timer mod 29 og 25 pCt. af Husassistenterne i henholdsvis Hovedstaden og Provinsbyerne. Det kan ogsaa nævnes, at de særlig lange Arbejdstider forekommer langt hyppigere blandt Husassistenternes Besvarelser, idet 12—15 pCt. af disse har opgivet en Arbejdstid paa over 13 Timer mod 2—3 pCt. for Husmødrenes Vedkommende.

Det fremgaar dernæst af Tabel 43, at den gennemsnitlige Arbejdstid er omtrent ens for Enepiger, Kokkepiger og Stuepiger, og Fordelingen omkring Gennemsnittene viser heller ikke særlig karakteristiske Forskelle.

For Husassistenter i Landbrugshjem er der i Tabel 44 givet Oplysning om Bruttoarbejdstiden særskilt for Sommer- og Vinterhalvaaret. Et ret stort Antal (omkring 20 pCt.) af baade Husassistenter og Husmødre har kun angivet den for Sommerhalvaaret gældende Arbejdstid. Ved Opstillingen af Tabellen over den procentvise Fordeling af Husassistenterne efter Vinterarbejdstiden har man for at lette Sammenligningen set bort fra disse Spørgeskemaer. Den gennemsnitlige Arbejdstid om Sommeren er 13,7 Timer og 13,3 Timer efter henholdsvis Husassistenternes og Husmødrenes Besvarelser, og for Vinterhalvaaret er de tilsvarende Tal 12,3 Timer og 11,8 Timer. Man finder saaledes for Landbrugets Husassistenter den samme Forskel (gennemsnitligt 0,4 Timer) mellem de to Parters Oplysninger, som gælder for Byernes Husassistenter, og den samme Forskel genfindes atter omtrent uforandret, naar man betragter de enkelte Arter af Husassistenter. Den gennemsnitlige Bruttoarbejdstid om Vinteren svarer paa det nærmeste

Tabel 45. Husassistenterne fordelt efter Tidspunkterne for Arbejdets Begyndelse og Ophør.

Tidspunktet for Arbejdets Begyn- delse:	Hovedstaden		Provins- byerne		Sognekommunerne (Landbrugshjem)			
	Ifølge Husas- sisten- ternes Besva- relser	Ifølge Hus- mødre- nes Be- svarel- ser	Ifølge Husas- sisten- ternes Besva- relser	Ifølge Hus- mødre- nes Be- svarel- ser	Sommer		Vinter	
					Ifølge Husas- sisten- ternes Besva- relser	Ifølge Hus- mødre- nes Be- svarel- ser	Ifølge Husas- sisten- ternes Besva- relser	Ifølge Hus- mødre- nes Be- svarel- ser
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Før Kl. 5.....	»	»	»	»	0,3	»	»	»
Kl. 5.....	»	»	»	»	21,7	11,7	0,2	»
- 5 ³⁰	0,2	—	0,5	»	37,3	34,5	1,6	0,4
- 6.....	1,4	0,5	4,2	1,5	31,3	42,8	19,7	11,3
- 6 ³⁰	12,6	6,0	15,8	10,1	5,8	7,1	24,9	27,1
- 7.....	64,1	61,2	67,6	68,0	2,8	3,3	41,8	46,2
- 7 ³⁰	15,5	24,6	10,0	16,6	0,1	0,1	7,6	9,8
- 8.....	5,6	6,3	1,8	3,4	0,1	0,2	4,0	5,0
Efter Kl. 8.....	0,6	0,9	0,1	0,4	0,1	0,3	0,2	0,2
I alt...	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Tidspunktet for Arbejdets Ophør:								
Før Kl. 18.....	1,1	1,1	2,1	2,8	0,6	0,9	3,7	7,4
Kl. 18.....	1,8	3,2	1,1	1,7	5,4	7,9	13,0	24,1
- 18 ³⁰	3,5	8,1	2,5	5,0	3,8	7,9	11,7	17,8
- 19.....	36,1	52,3	31,4	52,3	37,5	52,1	42,2	38,8
- 19 ³⁰	28,5	24,4	31,7	26,5	31,9	22,4	16,9	8,3
- 20.....	20,0	8,6	22,6	9,7	15,6	8,0	9,9	3,0
- 20 ³⁰	3,2	0,7	3,5	0,7	3,5	0,3	1,4	0,1
- 21.....	3,5	1,1	3,4	0,8	1,4	0,5	0,9	0,5
Efter Kl. 21.....	2,3	0,5	1,7	»	0,3	»	0,3	»
I alt...	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

til Arbejdstiden for Husassistenter i Byerne, medens Sommerarbejds-
tiden i Gennemsnit er godt en Time længere end i Byerne.

I Tabel 45 er Husassistenterne fordelt efter de opgivne Tidspunkter
for Arbejdets Begyndelse og Ophør. I Byerne begynder, efter begge
Parters Oplysninger, omkring to Tredjedele af Husassistenterne Dagens
Arbejde Kl. 7 om Morgen. Resten af Husassistenterne begynder

næsten alle Kl. 6³⁰ eller Kl. 7³⁰. Fordelingen efter Tidspunktet for Arbejdets Ophør viser en mindre stærk Ophobning. Det hyppigst angivne Tidspunkt er Kl. 19, men der er dog, særlig efter Husassistenternes Besvarelser, ogsaa en væsentlig Del, der først slutter Arbejdet Kl. 19³⁰. Det forekommer yderst sjældent, at Arbejdstidens Ophør falder efter Kl. 20. For Husassistenter i Landbrugshjem viser Fordelingen efter Begyndelsestidspunktet en lidt større Spredning, end Tilfældet er for Husassistenter i Byerne; det hyppigst angivne Tidspunkt var for Sommerhalvaaret Kl. 5³⁰ og Kl. 6 henholdsvis efter Husassistenternes og Husmødrenes Oplysninger og for Vinterhalvaaret Kl. 7. Fordelingen efter Tidspunktet for Arbejdstidens Ophør viser for Sommerhalvaaret omtrent sammé Billede som for Husassistenter i Byerne.

Paa Grundlag af Tallene i Tabel 45 har man dernæst beregnet de gennemsnitlige Klokkeslet for Arbejdets Begyndelse og Ophør, som er vist i nedenstaaende Oversigt:

	Gennemsnitligt Tidspunkt for			
	Arbejdets Begyndelse		Arbejdets Ophør	
	Ifølge Husassistenternes Besvarelser	Ifølge Husmødrenes Besvarelser	Ifølge Husassistenternes Besvarelser	Ifølge Husmødrenes Besvarelser
	Kl.	Kl.	Kl.	Kl.
Hovedstaden	7 ⁰⁵	7 ¹⁰	19 ³⁰	19 ¹⁰
Provinsbyerne	7 ⁰⁰	7 ⁰⁵	19 ³⁰	19 ¹⁰
Sognekommunerne { Sommer ...	5 ⁴⁰	5 ⁵⁰	19 ²⁰	19 ⁰⁵
(Landbrugshjem) { Vinter.....	6 ⁴⁵	6 ⁵⁰	19 ⁰⁰	18 ³⁵

Det vil for det første ses, at baade for Husassistenter i Byerne og i Landbrugshjem fremkommer Forskellen mellem den af Husassistenterne og af Husmødrene opgivne gennemsnitlige Bruttoarbejdstid i Hovedsagen derved, at Husmødrene gennemgaaende har angivet et tidligere Tidspunkt for Arbejdets Ophør end Husassistenterne, medens der er omtrent fuld Overensstemmelse mellem de to Parters Oplysninger om Tidspunktet for Arbejdets Begyndelse. Dernæst fremgaar

det af Oversigten, at Vinterarbejdstiden for Husassistenter i Landbrugshjem, der som foran nævnt er af omtrent samme Længde som Arbejdstiden i Byerne, baade begynder og slutter tidligere end i Byerne. Endelig viser en Sammenligning mellem de Begyndelses- og Ophørstidspunkter, der er angivet for Bruttoarbejdstiden henholdsvis om Sommeren og om Vinteren, at den længere Arbejdstid om Sommeren i Hovedsagen skyldes, at Arbejdet begynder paa et tidligere Tidspunkt om Morgenens, idet Arbejdets Ophør om Sommeren kun ligger 20—25 Minutter senere end om Vinteren.

I denne Forbindelse maa det erindres, at den siden Maj 1940 gældende særlige Tidsregning («Sommertiden») i nogen Grad kan have paavirket Resultatet for saa vidt angaar Husassistenter i Landbrugshjem. Thi selv om man kan gaa ud fra, at Landbruget i Hovedsagen har fulgt «Sommertiden», saaledes at Arbejdet paabegyndes og slutes paa de samme Klokkeslet som under normale Forhold, vil der dog nok være Tilfælde, hvor Arbejdstiden er forskudt til senere Klokkeslet end de normalt gældende, saaledes at de gennemsnitlige Klokkeslet for Arbejdets Begyndelse og Ophør vilde have ligget lidt tidligere paa Dagen, dersom Undersøgelsen var foretaget under normale Forhold.

Til Belysning af Sammenhængen mellem Tidspunkterne for Arbejdets Begyndelse og Ophør har man i nedenstaaende Oversigt grupperet Husassistenterne efter Tidspunktet for Arbejdets Begyndelse og for hver af disse Grupper beregnet det gennemsnitlige Klokkeslet for Arbejdets Ophør. For Hovedstadens Vedkommende finder man — dog kun efter Husassistenternes egne Besvarelser — at Husassistenter, der begynder Arbejdet tidligt, forholdsvis ofte slutter Dagens Arbejde paa et sent Tidspunkt og omvendt. Saaledes har Husassistenter, der paabegynder Arbejdet Kl. 6 om Morgenens, i Gennemsnit angivet, at Arbejdet ophører Kl. 19⁵⁰, medens Husassistenter, der begynder Kl. 8, gennemsnitligt slutter Dagens Arbejde allerede Kl. 19⁰⁵. For Husassistenter i Provinsbyerne og i Landbrugshjem kan der derimod ikke med Sikkerhed konstateres nogen saadan Sammenhæng, idet de gennemsnitlige Tidspunkter for Arbejdets Ophør ligger omtrent kon-

Tidspunktet for Arb. Begyndelse:	Gennemsnitligt Tidspunkt for Arbejdets Ophør							
	Hovedstaden		Provins- byerne		Sognekommunerne (Landbrugshjem)			
					Sommer		Vinter	
	Ifølge Husas- sisten- ternes Besva- relser	Ifølge Hus- mødre- nes Be- svarel- ser	Ifølge Husas- sisten- ternes Besva- relser	Ifølge Hus- mødre- nes Be- svarel- ser	Ifølge Husas- sisten- ternes Besva- relser	Ifølge Hus- mødre- nes Be- svarel- ser	Ifølge Husas- sisten- ternes Besva- relser	Ifølge Hus- mødre- nes Be- svarel- ser
Kl.	Kl.	Kl.	Kl.	Kl.	Kl.	Kl.	Kl.	
5 ⁰⁰	—	—	—	—	19 ²⁰	19 ¹⁰	—	—
5 ³⁰	—	—	—	—	19 ²⁰	19 ⁰⁰	—	—
6 ⁰⁰	19 ⁵⁰	—	19 ⁴⁰	—	19 ¹⁵	19 ⁰⁵	19 ⁰⁰	18 ⁴⁰
6 ³⁰	19 ⁴⁰	19 ¹⁰	19 ³⁰	19 ⁰⁵	19 ²⁰	19 ⁰⁵	19 ⁰⁵	18 ⁴⁰
7 ⁰⁰	19 ³⁰	19 ¹⁰	19 ³⁰	19 ¹⁵	19 ²⁵	19 ¹⁵	19 ⁰⁰	18 ⁴⁰
7 ³⁰	19 ²⁵	19 ¹⁰	19 ¹⁰	19 ¹⁵	—	—	18 ⁵⁰	18 ³⁵
8 ⁰⁰	19 ⁰⁵	19 ¹⁵	19 ¹⁵	19 ¹⁰	—	—	19 ⁰⁰	18 ²⁵

stant uanset Tidspunktet for Arbejdets Begyndelse. Dette bekræfter det Forhold, som foran er berørt, at Variationerne i Bruttoarbejdstiden indenfor det huslige Fag ikke i første Række er bestemt af den Arbejds mængde, der skal præsteres i Løbet af Dagen, men snarere af de ydre Rammer for Familiens daglige Liv: det Tidspunkt, hvor Husfaderen begynder Dagens Arbejde, Børnenes Skolegang, Tidspunkterne for Familiens Maaltider etc.

I Tabel 46 er der for Husassistenter i Landbrugshjem foretaget en Kombination af Oplysningerne om Bruttoarbejdstiden om Sommeren og om Vinteren, og tillige er angivet den gennemsnitlige Arbejdstid om Sommeren (resp. om Vinteren) for Husassistenter, der har en given Arbejdstid om Vinteren (resp. om Sommeren). Det vil ses, at der er en vis Sammenhæng, idet Husassistenter, der har en lang Arbejdstid om Sommeren, gennemsnitligt ogsaa har en forholdsvis lang Arbejdstid om Vinteren og omvendt. Saaledes var ifølge Husassistenternes Besvarelser en Vinterarbejdstid paa 14 Timer gennemsnitligt kombineret med en Sommerarbejdstid paa 14,5 Timer, medens det tilsvarende Tal for Husassistenter med en Vinterarbejdstid paa 11 Timer var 13,1 Timer. Paa Grundlag af Tallene i Tabel 46 har man

Tabel 46. Husassistenter i Landbrugshjem fordelt efter
Bruttoarbejdstid om Sommeren og om Vinteren.

		Sommerarbejdstid									Gen- nem- snitlig Ar- bejds- tid om Som- meren
		under 12 ¹ / ₂ Timer	12 ¹ / ₂ Timer	13 Timer	13 ¹ / ₂ Timer	14 Timer	14 ¹ / ₂ Timer	15 Timer	over 15 Timer	I alt	
		Ifølge Husassistenternes Besvarelser									
Vinterarbejdstid:		pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	Timer
under 11 Timer	2	1	—	1	»	»	»	»	4	12,6
11 Timer	1	1	5	1	2	—	—	»	10	13,1
11 ¹ / ₂ —	1	1	2	4	2	1	—	»	11	13,4
12 —	1	1	6	8	7	2	—	»	25	13,5
12 ¹ / ₂ —	»	1	3	6	6	2	1	—	19	13,7
13 —	»	»	2	3	8	4	2	—	19	14,0
13 ¹ / ₂ —	»	»	»	1	1	3	1	1	7	14,5
14 —	»	»	»	»	1	1	1	—	3	14,5
ov. 14 —	»	»	»	»	»	—	1	1	2	—
	I alt...	5	5	18	24	27	13	6	2	100	13,7
	Gnst. Vinterarbejdst. (Tim.)	11,1	11,5	11,9	12,1	12,4	12,8	13,4	—	12,3	—
		Ifølge Husmødrenes Besvarelser									
		pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	Timer
under 11 Timer	3	2	3	1	—	»	»	»	9	12,6
11 Timer	2	2	7	3	2	—	»	»	16	13,0
11 ¹ / ₂ —	1	3	5	6	3	—	—	»	18	13,2
12 —	—	2	11	8	6	1	—	—	28	13,4
12 ¹ / ₂ —	»	—	3	7	4	2	—	»	16	13,7
13 —	»	»	2	3	5	1	—	»	11	13,7
13 ¹ / ₂ —	»	»	»	—	—	—	2	»	2	—
14 —	»	»	»	»	»	»	»	»	—	—
ov. 14 —	»	»	»	»	»	—	—	—	—	—
	I alt...	6	9	31	28	20	4	2	—	100	13,3
	Gnst. Vinterarbejdst. (Tim.)	10,8	11,3	11,7	12,0	12,2	12,5	—	—	11,8	—

dernæst beregnet Forskellen mellem Sommer- og Vinterarbejdstiden, som vist i omstaaende Oversigt. Det fremgaar heraf, at for ca. tre Fjerdedele af Husassistenterne var Arbejdstiden om Sommeren 1—2 Timer længere end om Vinteren, og kun ganske faa Husassi-

Forskellen mellem Bruttoarbejdstiden om Sommeren og om Vinteren for Husassistenter i Landbrugshjem.

		Ifølge Hus- assistenter- nes Besva- relser	Ifølge Hus- mødrenes Besvarel- ser
		pCt.	pCt.
Samme Arbejdstid Sommer og Vinter		6	2
Arbejdst. $\frac{1}{2}$ Time længere om Sommeren end om Vinteren		11	9
— 1 — — - — - - —		27	28
— $\frac{1}{2}$ — — - — - - —		24	25
— 2 — — - — - - —		22	23
— $\frac{2}{3}$ — — - — - - —		6	10
— 3 — — - — - - —		4	3
	I alt...	100	100

stenter har opgivet samme Arbejdstid om Sommeren som om Vinteren.

Det kan endelig nævnes, at man har foretaget en Opgørelse af Bruttoarbejdstiden særskilt for Husassistenter med og uden Malkearbejde. Der viste sig herved hverken efter Husassistenternes eller efter Husmødrenes Besvarelser nogen Forskel mellem den gennemsnitlige Bruttoarbejdstid for disse to Grupper af Husassistenter.

Der har hidtil kun været Tale om Bruttoarbejdstiden, d. v. s. den samlede Tid, der forløber fra Arbejdets Begyndelse om Morgenens til dets Afslutning om Aftenen. Som tidligere nævnt har man tillige indhentet Oplysninger om, i hvilket Omfang der er Anledning til Pauser i Arbejdet i Dagens Løb. I Tabel 47 er det anført, hvor mange Ene-piger der havde Pauser af forskellig Længde.

Besvarelsen af Spørgsmaalet om Pauser i Arbejdet maa naturligvis i særlig høj Grad bero paa et Skøn, og det fremgaar da ogsaa af Tabellen, at der er en betydelig Forskel mellem Husassistenternes og Husmødrenes Oplysninger. Saaledes har Husmødrene i næsten alle Tilfælde erklæret, at der var Anledning til kortere eller længere Pauser i Dagens Løb, medens 15—18 pCt. af Husassistenterne har svaret, at der slet ikke var Anledning til Pauser. Ogsaa med Hensyn til Pausernes Længde er der en ret betydelig Uoverensstemmelse mellem de to Parters Angivelser.

Tabel 47. Enepiger, der bor hos Arbejdsgiveren, fordelt efter Adgang til Pauser i Arbejdet.

	Ifølge Husassistenternes Besvarelser			Ifølge Husmødrenes Besvarelser			
	Ant. Enepiger		Gennemsnitlig Bruttoarbejdstid	Ant. Enepiger		Gennemsnitlig Bruttoarbejdstid	
	Abs.	pCt.	Timer	Abs.	pCt.	Timer	
Hovedstaden:							
Ingen Pause	253	15,2	12,5	14	0,9	—	
1 Times Pause	270	16,3	12,3	104	6,4	12,0	
2 Timers Pause	516	31,1	12,3	557	34,1	12,0	
3 — — o. dero.	308	18,5	12,1	469	28,8	11,9	
Pausens Længde uang.	250	15,0	12,3	455	27,9	12,0	
Ikke besvaret	65	3,9	12,7	32	1,9	—	
I alt...	1 662	100,0	12,4	1 631	100,0	12,0	
Provinsbyerne:							
Ingen Pause	263	18,0	12,8	31	2,5	—	
1 Times Pause	231	15,8	12,7	97	7,8	12,2	
2 Timers Pause	383	26,3	12,5	334	26,8	12,2	
3 — — o. dero.	336	23,0	12,3	490	39,3	11,7	
Pausens Længde uang.	186	12,8	12,0	273	21,9	11,7	
Ikke besvaret	59	4,1	12,7	22	1,7	—	
I alt...	1 458	100,0	12,5	1 247	100,0	12,0	
Sognekommunerne: (Landbrugshjem)							
Ingen Pause	150	14,9	13,9	12,7	25	3,0	—
1 Times Pause	593	59,1	13,7	12,2	456	54,8	13,3
2 Timers Pause	119	11,8	13,4	11,9	160	19,2	13,1
3 — — o. dero.	28	2,8	—	—	55	6,8	12,9
Pausens Længde uang.	73	7,3	13,3	11,8	104	12,4	13,0
Ikke besvaret	41	4,1	—	—	35	4,2	—
I alt...	1 004	100,0	13,7	12,3	835	100,0	13,3

Af Tabel 47 fremgaar tillige den gennemsnitlige Bruttoarbejdstid for Husassistenter med Pauser af forskellig Længde. Det ses, at Bruttoarbejdstiden gennemgaaende er længst for de Husassistenter, for hvilke det er opgivet, at de kun har korte Pauser eller slet ingen Pauser.

	Ifølge Husassistenternes Besvarelser			Ifølge Husmødrenes Besvarelser		
	Gennemsnitlig Bruttoarbejdstid	Pausernes gennemsnitlige Varighed	Gennemsnitlig Nettoarbejdstid	Gennemsnitlig Bruttoarbejdstid	Pausernes gennemsnitlige Varighed	Gennemsnitlig Nettoarbejdstid
	Timer	Timer	Timer	Timer	Timer	Timer
Hovedstaden	12,4	1,7	10,7	12,0	2,4	9,6
Provinsbyerne	12,5	1,7	10,8	12,1	2,5	9,6
Sognekommunerne { Sommer...	13,7	} 1,0 {	} 12,7	} 13,3	} 1,4 {	} 11,9
(Landbrugshjem) { Vinter	12,3					

Den for samtlige Husassistenter i hvert af de tre Omraader beregnede gennemsnitlige Varighed af de normale Pauser i Arbejdet er anført i foranstaaende Oversigt. Tillige er anført den gennemsnitlige Bruttoarbejdstid, og ved herfra at drage Pausernes gennemsnitlige Varighed har man beregnet en gennemsnitlig daglig »Nettoarbejdstid«. Da Husmødrene baade har angivet kortere Bruttoarbejdstid og længere Pauser end Husassistenterne, bliver der en ret betydelig Forskel (omkring 1 Time) mellem den »Nettoarbejdstid«, der fremgaar henholdsvis af Husassistenternes og af Husmødrenes Besvarelser.

I Tabel 48 er det vist, i hvilket Omfang Husassistenterne i Byerne udover den normale daglige Arbejdstid, der er omtalt i det foregaaende, maa være til Raadighed om Aftenen (»Aftenvagt«). Der er paa dette Omraade en ganske væsentlig Forskel mellem Husassistenternes og Husmødrenes Opfattelse. Omkring 40 pCt. af Husmødrene har saaledes svaret, at Aftenvagt ikke forekommer, medens det tilsvarende Tal efter Husassistenternes Besvarelser er omkring 30 pCt. Denne Uoverensstemmelse hænger aabenbart sammen med en forskellig Opfattelse af, hvad der skal forstaas ved »Aftenvagt«. Mange Husassistenter har sikkert besvaret Spørgsmaalet ud fra den Opfattelse, at der ved Aftenvagt maatte menes enhver Form for Aftenarbejde, f. Eks. Servering af Aftenthe, medens Husmødrene antagelig fortrinsvis har tænkt paa saadanne Tilfælde, hvor det udtrykkeligt forlanges, at Husassistenten under Herskabets Fravær skal holde sig hjemme, f. Eks. for at se til

Tabel 48. Omfanget af Husassistenternes Ekstraarbejde
i Form af Aftenvagt.

	Ifølge Husassistenternes Besvarelser					Ifølge Husmødrenes Besvarelser				
	Ene- piger	Kok- kepiger	Stue- piger	Andre og uop- lyst	Ialt	Ene- piger	Kok- kepiger	Stue- piger	Andre og uop- lyst	Ialt
Hovedstaden:										
1— 2 Gange pr. Maaned..	3	2	2	1	3	5	2	1	3	4
3— 5 — - — ..	7	4	4	7	7	7	5	5	5	7
6— 8 — - — ..	7	1	1	6	6	6	1	3	3	5
9—11 — - — ..	4	3	2	4	3	4	3	2	8	4
12—15 — - — ..	7	32	33	8	11	2	16	13	8	5
ov. 15 — - — ..	5	6	12	7	5	1	»	1	2	—
I alt Husassist. m. Aftenvagt	33	48	54	33	35	25	27	25	29	25
Ikke Aftenvagt	31	27	17	27	30	45	36	36	20	43
Ubest. besvaret ell. ikke besv.	36	25	29	40	35	30	37	39	51	32
I alt...	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Provinsbyerne:										
1— 2 Gange pr. Maaned..	6	4	1	9	5	6	5	4	6	6
3— 5 — - — ..	8	5	4	9	7	9	5	6	15	8
6— 8 — - — ..	7	6	6	7	7	7	5	4	15	7
9—11 — - — ..	5	3	4	5	5	4	5	6	12	4
12—15 — - — ..	9	38	41	18	14	5	32	38	8	10
ov. 15 — - — ..	5	5	2	2	5	2	»	1	»	2
I alt Husassist. m. Aftenvagt	40	61	58	50	43	33	52	59	56	37
Ikke Aftenvagt	29	17	20	23	28	42	22	18	26	38
Ubest. besvaret ell. ikke besv.	31	22	22	27	29	25	26	23	18	25
I alt...	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Børnene eller for at passe Telefonen. Denne Usikkerhed ved Besvarelserne har ogsaa medført, at op mod en Tredjedel baade af Husassistenterne og af Husmødrene helt har afholdt sig fra at besvare Spørgsmaalet eller har givet ganske ubestemte Svar.

Det ses af Tabel 48, at Aftenvagt forekommer hyppigst blandt Kokke- og Stuepiger, og et særlig stort Antal af disse har svaret, at de har Aftenvagt hveranden Dag, idet der vel her er tænkt paa det Forhold, at det ofte i Hjem med to Husassistenter forlanges, at i det mindste een af dem skal være til Raadighed hver Aften. Det kan endelig

Tabel 49. Godtgørelse for Aftenvagt.

Blandt Husassistenter med Aftenvagt modtog:	Hovedstaden		Provinsbyerne	
	Ifølge Hus- assistenter- nes Besva- relser	Ifølge Hus- mødrenes Besvarel- ser	Ifølge Hus- assistenter- nes Besva- relser	Ifølge Hus- mødrenes Besvarel- ser
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Ingen Godtgørelse	92	81	90	75
Godtg. i Form af ekstra Frihed.	5	12	8	15
— - — - Penge	1	2	2	3
Spørgsmaalet ikke besvaret.....	2	5	—	7
I alt...	100	100	100	100

nævnes, at Aftenvagt synes at forekomme noget hyppigere i Provinsbyerne end i Hovedstaden.

En særlig Godtgørelse for det ekstra Arbejde, som Husassistenten maa udføre i Form af Aftenvagt, ydes kun i faa Tilfælde, som det nærmere fremgaar af Tabel 49. Henholdsvis 6 og 10 pCt. af Husassi-

Tabel 50. Husassistenternes Ekstraarbejde i Anledning af Selskabelighed.

Husassistenter med ekstra Arbejde i Anledning af Sel- skabelighed i pCt. af samt- lige Husassistenter:	Hovedstaden		Provinsbyerne	
	Ifølge Hus- assistenter- nes Besva- relser	Ifølge Hus- mødrenes Besvarel- ser	Ifølge Hus- assistenter- nes Besva- relser	Ifølge Hus- mødrenes Besvarel- ser
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Enepiger	77	74	71	69
Kokkepiger	87	83	73	75
Stuepiger	83	82	70	69
Andre og uangivet.....	71	74	58	50
I alt...	78	75	71	69
Heraf:				
1 Gang om Maaneden	10	21	13	22
2 Gange - —	15	22	17	22
3 — - —	10	10	8	8
4 — - —	13	12	12	8
5 — - —	8	4	6	4
6—8 Gange om Maanedn.....	13	5	8	4
over 8 — - —	9	1	7	1

stenterne i Hovedstaden og Provinsbyerne har opgivet, at de modtager Godtgørelse enten i Form af ekstra Frihed eller i Form af Penge. Efter Husmødrenes Oplysninger er de tilsvarende Tal en Del større, nemlig henholdsvis 14 og 18 pCt; men det maa antages, at adskillige af de Husmødre, der har svaret, at de giver Godtgørelse for Vagttjenesten, blot har villet udtrykke, at de tager Husassistentens Ekstraarbejde i Betragtning ved Fastsættelsen af hendes Frihed, uden at der derfor behøver at foreligge en Aftale om bestemt Godtgørelse for bestemt Ekstraarbejde.

For de Oplysninger, Spørgeskemaerne indeholder om Ekstraarbejde i Anledning af Selskabelighed i Familien, gør der sig en lignende Usikkerhed gældende som ved Oplysningerne om Husassistenternes Arbejde med Aftenvagte. Ved Besvarelsen har Husmødrene aabenbart ofte blot tænkt paa egentlige Selskaber, medens Husassistenterne har medregnet alle de Tilfælde, hvor der udenfor den normale Arbejdstid er ekstra Servering for Familiens Gæster. Af Tabel 50 ses det ganske vist, at Antallet af Husassistenter, der i det hele taget har Ekstraarbejde i Anledning af Selskabelighed, er omtrent ens efter Husmødrenes og Husassistenternes Besvarelser, nemlig 70—75 pCt., men med Hensyn til Hyppigheden af saadant Ekstraarbejde er der en ret forskellig Opfattelse hos de to Parter. Saaledes har

Tabel 51. Godtgørelse for Ekstraarbejde i Anledning af Selskabelighed.

	Hovedstaden		Provinsbyerne	
	Ifølge Husassistenternes Besvarelser	Ifølge Husmødrenes Besvarelser	Ifølge Husassistenternes Besvarelser	Ifølge Husmødrenes Besvarelser
Blandt Husassistenter med Ekstraarbejde i Anledning af Selskabelighed modtog:	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Ingen Godtgørelse	86	67	83	66
Godtg. i Form af ekstra Frihed	5	12	10	15
— - - - Penge.....	7	14	5	8
Spørgsmaalet ikke besvaret.....	2	7	2	11
I alt...	100	100	100	100

Til Belysning af, i hvilket Omfang Husassistenterne er bundet af deres Plads ogsaa udover Arbejdstiden, har man i Tabel 52 for Husassistenter, der bor hos Arbejdsgiveren, opgjort, hvilke Procentdele af Husassistenterne der kan eller ikke kan forlade Hjemmet paa deres Friaftener, d. v. s. de Aftener, hvor Husmoderen ikke udtrykkeligt har forlangt, at Husassistenten skal blive i Hjemmet efter Arbejdstidens Ophør enten for at gøre Vagttjeneste eller i Anledning af andet Ekstraarbejde. Det paagældende Spørgsmaal i Spørgeskemaet lød: »Kan De (Husassistenten) forlade Hjemmet paa Deres Friaftener uden at spørge Husmoderen om Tilladelse?« Det siger sig selv, at dette Spørgsmaal ofte vanskeligt kan besvares med et klart Ja eller Nej, og det er derfor naturligt, at der ogsaa her maa være en ret stor Forskel mellem Husassistenternes og Husmødrenes Opfattelse af Forholdet. Det fremgaar af Tabellen, at i Hovedstaden gaar 51 pCt. af Husassistenternes og 73 pCt. af Husmødrenes Besvarelser ud paa, at Husassistenten frit kan forlade Hjemmet. I Provinsbyerne synes Husassistenterne at være en Del mere frit stillet i denne Henseende, idet de tilsvarende Tal her er 62 pCt. og 75 pCt. Det ses endvidere af Tabel 52, at Husassistenternes Frihed til at forlade Hjemmet uden særlig Tilladelse i nogen Grad er afhængig af deres Alder, idet de yngre Husassistenter i noget større Omfang end de ældre maa indhente Husmoderens Tilladelse i hvert enkelt Tilfælde.

d. Frihed.

I Tabel 53 er det vist, hvor hyppigt der mellem Husassistenten og Husmoderen er truffet Aftale om regelmæssig ugentlig Frihed paa en Hverdag. For Hovedstadens Vedkommende er den Ordning omtrent eneraadende, at Husassistenten har en halv Fridag om Ugen. Dette gælder, som det ses af Tabellen, for op mod 90 pCt. af Husassistenterne. Ved Bearbejdelsen af Besvarelserne har man kun medregnet de Tilfælde som »halv Fridag«, hvor Husassistentens Frihed begynder senest Kl. 15 og varer Resten af Dagen. Mere end en halv Fridag pr. Uge forekommer kun for 2 pCt. af Husassistenterne efter disses egne Be-

svarelses og 4 pCt. efter Husmødrenes Besvarelser. Det ses endvidere af Tabellen, at Forholdene i Hovedstaden er nogenlunde ens for de forskellige Arter af Husassistenter.

I Provsbyerne er Ordningen med Hensyn til Halvdagsfrihed betydeligt mindre gunstig for Husassistenterne end i Hovedstaden. Kun omkring Halvdelen af Husassistenterne har halv Fridag en Gang om Ugen. Herudover har dog 5 pCt. af Husmødrene erklæret, at Hverdagsfrihed forekommer, men efter særlig Aftale i hvert enkelt Tilfælde. For ganske faa Husassistenter er der truffet den Ordning, at Husassistenten en Gang om Ugen har fri mellem de to Hovedmaal-tider, f. Eks. fra Kl. 13 til Kl. 17. Iøvrigt bemærkes det, at Kokke- og Stuepiger noget oftere end Enepigerne har en fast Aftale om Hverdagsfrihed.

Blandt Husassistenter i Landbrugshjem har kun 7 pCt. og 11 pCt. henholdsvis efter Husassistenternes og Husmødrenes Besvarelser en bestemt Aftale om ugentlig Hverdagsfrihed. Det kan dog antages, at saadan Frihed faktisk forekommer i et noget større Omfang, end disse Tal angiver, idet kun 33 og 28 pCt. af henholdsvis Husassistenterne og Husmødrene udtrykkeligt har erklæret, at Hverdagsfrihed ikke forekommer, medens henholdsvis 55 og 47 pCt. helt har undladt at besvare Spørgsmaalet, i en Del Tilfælde antagelig fordi Ordningen af Husassistentens Frihed paa Hverdage er ganske ubestemt.

De Husassistenter, der har meddelt, at de har Aftale om regelmæssig ugentlig Frihed, har i adskillige Tilfælde givet Udtryk for Utilfredshed med, at Fridagen falder paa forskellige Ugedage efter Husmoderens Bestemmelse i hvert enkelt Tilfælde, saaledes at Husassistenterne ikke paa Forhaand kan lægge Plan for Anvendelsen af deres Fritid.

I Tabel 54 er Husassistenterne fordelt efter den Ordning, der er truffet med Hensyn til Frihed paa Søn- og Helligdage. Omkring 85 pCt. af Husassistenterne i Hovedstaden har Frihed hveranden Søn- og Helligdag og omkring 12 pCt. hver Søn- og Helligdag. For den ganske overvejende Del af Husassistenterne begynder Søndagsfriheden først

Tabel 53. Ugentlig Frihed paa Hverdage.

	Husass. med halv Fridag		Husass. med Frihed mellem Hovedmaaltiderne (1 el. flere Gange om Ugen).	Husass. med Hverdagsfrihed efter Aftale i hvert enkelt Tilfælde	Husass. uden bestemt Hverdagsfrihed	Ikke besvaret	I alt
	1 Gang om Ugen	Mere end 1 Gang om Ugen					
Ifølge Husassistenternes Besvarelser							
Hovedstaden:	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Enepiger	89	2	»	»	5	4	100
Kokkepiger	90	1	»	1	6	2	100
Stuepiger	93	2	»	»	3	2	100
Andre og uangivne ..	81	4	»	»	8	7	100
I alt...	89	2	»	—	5	4	100
Provinsbyerne:							
Enepiger	48	3	1	1	39	8	100
Kokkepiger	54	3	3	»	37	3	100
Stuepiger	53	»	1	»	40	6	100
Andre og uangivne ..	52	2	2	»	35	9	100
I alt...	49	3	1	1	39	7	100
Sognekommunerne: (Landbrugshjem)							
Enepiger	4	»	»	5	34	57	100
Andre og uangivne ..	17	2	»	5	27	49	100
I alt...	6	1	»	5	33	55	100
Ifølge Husmødrenes Besvarelser							
Hovedstaden:	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Enepiger	86	4	»	2	4	4	100
Kokkepiger	92	4	»	»	2	2	100
Stuepiger	90	2	1	1	2	4	100
Andre og uangivne ..	80	»	»	3	2	15	100
I alt...	87	4	—	2	3	4	100
Provinsbyerne:							
Enepiger	50	4	»	5	20	21	100
Kokkepiger	57	6	»	3	20	14	100
Stuepiger	53	6	»	4	22	15	100
Andre og uangivne ..	62	6	»	3	18	11	100
I alt...	52	4	»	5	19	20	100
Sognekommunerne: (Landbrugshjem)							
Enepiger	6	2	1	12	29	50	100
Andre og uangivne ..	18	3	4	12	25	38	100
I alt...	9	2	2	12	28	47	100

paa et ret sent Tidspunkt af Dagen, oftest Kl. 14. Kun ca. 4 pCt. af Husassistenterne i Hovedstaden har opgivet, at Søndagsfriheden for deres Vedkommende omfatter hele Dagen, saaledes at Husassistenten er helt fritaget for Morgenrengøring, Tilberedning af Morgenmaaltid o. l. paa sin Fridag.

For Provinsbyernes Vedkommende er Forholdet mellem Husassistenter, der har fri hver og hveranden Søn- og Helligdag, omtrent det samme som i Hovedstaden, men med Hensyn til det Tidspunkt, paa hvilket Friheden begynder, synes Husassistenterne at være noget bedre stillet i Provinsbyerne end i Hovedstaden. Iøvrigt kan det bemærkes, at baade i Hovedstaden og i Provinsbyerne har Enepigerne gennemgaaende en noget gunstigere Ordning end Kokke- og Stuepigerne, der kun i yderst faa Tilfælde har fri hver Søn- og Helligdag, idet det i Hjem med to Husassistenter næsten altid vil være saaledes, at Husassistenterne skiftes til at have fri om Søndagen.

Ogsaa blandt Husassistenter i Landbrugshjem er den hyppigste Ordning, at Husassistenten har fri hveranden Søn- og Helligdag. Efter begge Parters Oplysninger gælder dette for omkring 60 pCt. af Husassistenterne. For omkring 15 pCt. af Husassistenterne er det udtrykkeligt angivet, at der ikke foreligger nogen Aftale om regelmæssig Frihed paa Søn- og Helligdage, og endelig har 14 pCt. af Husassistenterne og 18 pCt. af Husmødrene undladt at besvare Spørgsmaalet, i de fleste Tilfælde antagelig fordi Ordningen af Husassistentens Frihed er ganske ubestemt. Med Hensyn til, hvor stor en Del af Dagen Husassistenternes Søndagsfrihed omfatter, er der en ret betydelig Forskel mellem de to Parters Angivelser, idet Husmødrene langt hyppigere end Husassistenterne har angivet, at Friheden begynder Kl. 10 om Formiddagen eller tidligere.

I omstaaende Oversigt er vist, hvordan Ordningen er med Hensyn til Frihed paa Søn- og Helligdage særskilt for Husassistenter, der har og ikke har ugentlig Frihed paa en Hverdag. Oversigtens Tal omfatter kun Enepiger, der bor hos Arbejdsgiveren, og der er set bort fra Husassistenter, for hvilke der ikke foreligger Oplysning baade om

Frihed paa Søn- og Helligdage	Ifølge Husassistenternes Besvarelser		Ifølge Husmødrenes Besvarelser	
	Husassistenter med Hverdagsfrihed	Husassistenter uden Hverdagsfrihed	Husassistenter med Hverdagsfrihed	Husassistenter uden Hverdagsfrihed
Hovedstaden:	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Hver Søn- og Helligdag	12	43	13	45
Hveranden Søn- og Helligdag . . .	88	51	86	55
Sjældnere eller aldrig	—	6	1	»
I alt . . .	100	100	100	100
Provinsbyerne:				
Hver Søn- og Helligdag	12	22	20	27
Hveranden Søn- og Helligdag . . .	85	74	79	72
Sjældnere eller aldrig	3	4	1	1
I alt . . .	100	100	100	100
Sognekommunerne: (Landbrugshjem)				
Hver Søn- og Helligdag	2	3	12	9
Hveranden Søn- og Helligdag . . .	98	41	87	39
Sjældnere eller aldrig	»	56	1	52
I alt . . .	100	100	100	100

Hverdags- og om Søndagsfrihedens Omfang. Det vil ses, at i Hovedstaden og Provinsbyerne har de Husassistenter, der ikke har Adgang til Frihed paa Hverdage, gennemgaaende en noget gunstigere Ordning med Hensyn til Søndagsfrihed end de Husassistenter, der har regelmæssig Frihed paa Hverdage. Der er med andre Ord i Byerne en vis Tendens til, at særlig daarlige Forhold paa det ene Omraade opvejes ved gunstigere Forhold paa det andet Omraade. For Landbrugshjemmenes Vedkommende gælder det derimod, at de Husassistenter, der ikke har Frihed paa Hverdage, gennemgaaende ogsaa er daarligst stillet med Hensyn til Frihed paa Søn- og Helligdage.

Som nævnt foran (Side 9—10) angaar Husassistenternes og Husmødrenes Besvarelser ikke ganske den samme Kreds af Husassistenter, idet der foreligger Svar fra en Del Husmødre, hvis Husassistent ikke har besvaret Spørgeskemaet, og omvendt. Det kunde derfor være nær-

liggende at antage, at Materialet er blevet behæftet med en Skævhed, fordi paa den ene Side de Husmødre, der byder deres Husassistent særlig gode Forhold, ogsaa har været særlig tilbøjelige til at svare, medens paa den anden Side de Husassistenter, der arbejder under særlig slette Forhold, kunde antages at have været mest villige til at indsende Besvarelse. Dersom en saadan Antagelse holdt Stik, maatte man vente, at denne Skævhed i Materialet i særlig Grad vilde gøre sig gældende med Hensyn til Oplysningerne om Husassistenternes Frihed. Man har derfor, som vist i Tabel 55, foretaget en Opgørelse af Husassistenternes Frihed paa Hverdage og paa Søn- og Helligdage særskilt for de Husassistenter, for hvem baade Husassistenten selv og Husmoderen har svaret, og særskilt for de Husassistenter, for hvilke der kun foreligger Oplysninger enten fra Husassistenten selv eller fra Husmoderen. Det synes at fremgaa af Tabellen, at der er en vis Forskel i Retning af, at de Husassistenter, hvis Husmødre ikke har svaret, gennemgaaende har opgivet at have lidt ugunstigere Forhold med Hensyn til Frihed baade paa Hverdage og paa Søn- og Helligdage end de Husassistenter, hvis Forhold foreligger oplyst gennem Besvarelser fra begge Parter. Paa tilsvarende Maade synes den Del af Husmødrenes Besvarelser, der angaar Husassistenter, som ikke selv har besvaret Spørgeskemaet, at vise lidt bedre Forhold end Besvarelserne fra Husmødre, hvis Husassistent ogsaa har svaret. Naar Hensyn tages til Materialets Omfang, maa disse Forskelle dog siges at være af en saa ringe Størrelse, at de ikke tyder paa nogen nævneværdig Skævhed i Materialet. Betragter man dernæst i Tabel 55 de to Kolonner, der angiver Fritidsordningen for de Husassistenter, for hvem begge Parter har svaret, som den fremgaar henholdsvis af Husassistenternes og af Husmødrenes Besvarelser, vil man se, at der er nogen Uoverensstemmelse ogsaa mellem disse to Talrækker, særlig for saa vidt angaar Ordningen af Hverdagsfriheden for Husassistenter i Provinsbyerne. Da Husassistenternes og Husmødrenes Besvarelser her angaar ganske den samme Kreds af Husassistenter, maa disse Afvi-

Tabel 55. Helligdags- og Hverdagsfrihed for Enepiger i Husstande, fra hvilke baade Husassistent og Husmoder har besvaret Spørgeskemaet, og i Husstande, fra hvilke kun den ene Part har svaret.

	Besvarelser fra Husassistenter		Besvarelser fra Husmødre	
	Husassistenten, hvis Husmødre ogsaa har svaret	Husassistenten, hvis Husmødre ikke har svaret	Husmødre, hvis Husassistenter ogsaa har svaret	Husmødre, hvis Husassistenter ikke har svaret
Frihed paa Søn- og Helligdage				
Hovedstaden:				
Frihed hveranden Søn- og Helligdag	78,9	85,1	80,8	80,1
Frihed hver Søn- og Helligdag	14,8	9,7	14,5	14,7
Andre Ordninger og ubesvaret	6,8	5,2	4,7	5,2
I alt...	100,0	100,0	100,0	100,0
Provinsbyerne:				
Frihed hveranden Søn- og Helligdag	71,0	77,4	67,2	66,0
Frihed hver Søn- og Helligdag	17,7	13,7	23,0	24,1
Andre Ordninger og ubesvaret	11,3	8,9	9,8	9,9
I alt...	100,0	100,0	100,0	100,0
Hverdagsfrihed				
Hovedstaden:				
Ingen Hverdagsfrihed	4,8	5,5	3,5	2,9
Hverdagsfrihed 1 Gang pr. Uge	89,1	90,0	86,5	84,5
Andre Ordninger og ubesvaret	6,8	4,5	10,0	12,8
I alt...	100,0	100,0	100,0	100,0
Provinsbyerne:				
Ingen Hverdagsfrihed	37,8	42,0	19,7	16,2
Hverdagsfrihed 1 Gang pr. Uge	47,7	48,9	50,1	51,1
Andre Ordninger og ubesvaret	14,5	9,1	30,2	32,7
I alt...	100,0	100,0	100,0	100,0

gelder alene skyldes en forskellig Opfattelse hos de to Parter af, hvilken Ordning der er truffet med Hensyn til Husassistentens Frihed.

I Forbindelse med Omtalen af Husassistenternes Frihed skal der ogsaa gøres nogle Bemærkninger om Husassistenternes Anvendelse af Fritiden, saa vidt den kan belyses gennem Spørgeskemaerne. I hos-

Tabel 56. Husassistenterne fordelt efter de angivne Fritidsinteresser.

	Hoved- staden	Provins- byerne	Sogne- kommune- ne (Land- brugs- hjem)
Personlig Uddannelse (Sprog, faglig Læsning iøvrigt, Kursus o. l.).....	pCt. 4,1	pCt. 2,2	pCt. 0,8
Hjemlige Sysler (Syning, Læsning, Musik o. l.).	16,2	12,5	16,9
Friluftsliv (Sport, Gymnastik, Vandre- og Cykelture o. l.).....	17,0	21,9	25,9
Baade hjemlige Sysler og Friluftsliv	14,6	12,8	18,4
Fornøjelser (Dans, Biograf o. l.)	1,6	2,1	0,9
Andre eller spredte Interesser	11,2	11,3	4,2
Ikke besvaret.....	35,3	37,2	32,9
I alt...	100,0	100,0	100,0

staaende Tabel 56 er Husassistenterne fordelt efter de Fritidsinteresser, de har angivet at have. Det fremgaar, at omkring 20 pCt. af Husassistenterne har opgivet en eller anden Form for Sports- og Friluftsliv som deres Fritidsinteresse, omkring 15 pCt. angiver forskellige hjemlige Sysler, saa som Syning og Læsning, og andre 15 pCt. har nævnt baade Friluftsliv og hjemlige Sysler. Kun en ganske ringe Del af Husassistenterne har angivet Fritidsbeskæftigelser, der direkte tager Sigte paa Husassistentens personlige Uddannelse. Endelig maa det nævnes, at omkring 35 pCt. af Husassistenterne har undladt at besvare Spørgsmaalet.

I Tabel 57 er Husassistenterne dernæst fordelt efter deres Deltagelse i Foreningslivet. Husassistenter, der har angivet at være Medlem af flere Foreninger, er ved Bearbejdelsen henført til den Gruppe, der viser den mest særprægede Interesse, f. Eks. er Husassistenter, der er Medlem af en Gymnastikforening og en politisk Ungdomsforening, henført til Gruppen »politiske Foreninger«. Ogsaa dette Spørgsmaal har en væsentlig Del af Husassistenterne undladt at besvare, nemlig i Byerne ca. 40 pCt. og i Landbrugshjem ca. 20 pCt. Blandt Husassi-

Tabel 57. Husassistenternes Deltagelse i Foreningsliv.

Medlem af:	Hoved- staden	Provins- byerne	Sogne- kommune- ne (Land- brugs- hjem)
	pCt.	pCt.	pCt.
Dansk Vandrelaug.....	7,2	4,4	0,2
Gymnastik-, Sports- og Idrætsforeninger...	2,0	7,4	49,8
Selskabelige Foreninger (Sangforening o. l.)..	7,7	4,3	10,1
K. F. U. K.	9,5	11,4	6,3
Politiske Foreninger	2,0	8,0	7,2
Fagforening	0,6	0,3	»
Forening med Uddannelse for Øje.....	1,3	2,8	0,3
Andre Foreninger	1,9	1,8	0,8
Ikke Medlem af nogen Forening.....	28,6	20,0	4,7
Ikke besvaret Spørgsmaalet	39,2	39,6	20,6
I alt...	100,0	100,0	100,0

stenter i Landbrugshjem har ca. 75 pCt. opgivet, at de er Medlem af en eller flere Organisationer, oftest Gymnastikforeninger. Husassistenter i Provinsbyerne deltager i betydeligt ringere Grad i Foreningslivet, idet kun 40 pCt. har givet Oplysning om Medlemsskab i Foreninger. Det hyppigst forekommende er K. F. U. K., men en Del af Husassistenterne er dog ogsaa organiseret i de politiske Foreninger, der i Provinsbyerne ofte i nogen Grad har Karakter af selskabelige Foreninger paa tilsvarende Maade som Gymnastikforeningerne paa Landet. For Hovedstadens Vedkommende viser Tabellen omtrent samme Billede som for Provinsbyerne, idet dog her kun en meget ringe Del af Husassistenterne er Medlem af politiske Foreninger. Blandt Hovedstadens Husassistenter har ikke mindre end 30 pCt. udtrykkeligt svaret, at de ikke er Medlem af nogen Organisation, hvortil kommer de 40 pCt., der har undladt at besvare Spørgsmaalet, for Størstedelens Vedkommende antagelig fordi de ikke deltager i Foreningsliv.

e. Ferie.

I Tabel 58 er Husassistenterne fordelt efter det Antal Hverdage, deres aarlige Ferie omfatter. Ved Bearbejdelsen af Spørgeskemaerne har der i en Del Tilfælde været Vanskelighed ved at fastslaa, om de anførte Antal Dage skulde forstaas inklusive eller eksklusive Søndage, og Tallene er derfor behæftet med nogen Usikkerhed.

Det ses af Tabellen, at for Husassistenter i Landbrugshjem er en Ferie paa 6 Hverdage det hyppigst forekommende. En Ferie af denne Længde havde 35 pCt. og 43 pCt. af Husassistenterne henholdsvis efter disses egne og efter Husmødrenes Besvarelser. 34 pCt. af Husassistenterne har angivet en Ferie af længere Varighed end 6 Dage, og 14 pCt. har angivet mindre end 6 Dage, medens 7 pCt. har angivet, at de slet ingen Ferie har. For samtlige Husassistenter i Landbrugshjem er den gennemsnitlige Ferie beregnet til 6,5 Dage efter Husassistenternes og 7,7 Dage efter Husmødrenes Besvarelser. For Husassistenter i Provinsbyerne er den gennemsnitlige Ferie 9,5 Dage efter Husassistenternes og 10,5 Dage efter Husmødrenes Besvarelser. Det hyppigst forekommende er en Ferie paa 12 Dage (henholdsvis 36 pCt. og 43 pCt.). Ferier af kortere Varighed end 6 Dage og af længere Varighed end 12 Dage forekommer kun yderst sjældent. I Hovedstaden er en Ferie paa 2 Uger (12 Hverdage) det almindeligste, idet ca. 60 pCt. af Husassistenterne har en Ferie af denne Længde, medens 25—30 pCt. har mere end 2 Ugers Ferie. Gennemsnittet for samtlige Husassistenter var her 13,0 Dage og 13,7 Dage efter henholdsvis Husassistenternes og Husmødrenes Besvarelser.

Det fremgaar endvidere af Tabellen, at Feriens Længde er stigende med Husassistenternes Alder, hvilket antagelig delvis har sin Forklaring deri, at de yngre Husassistenter gennemgaaende har en lavere Anciennitet i Pladsen, jfr. Bemærkningerne til Tabel 59.

Ifølge § 20 i Medhjælperloven af 6. Maj 1921 havde Medhjælpere, der ved Fæstemaalets Indgaaelse var under 18 Aar, Ret til Frihed i 3 Hverdage, naar Fæstemaalet var indgaaet for et halvt Aar, eller naar Medhjælperen havde tjent i et saadant Tidsrum, og Ret til Frihed i

Tabel 58. Husassistenterne fordelt efter Feriens Varighed.

	Ifølge Husassistenternes Besvarelser			Ifølge Husmødrenes Besvarelser		
	Hovedstaden	Provinserne	Sognekommunerne (Landbrugshjem)	Hovedstaden	Provinserne	Sognekommunerne (Landbrugshjem)
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
2—5 Hverdage	0,4	2,6	14,4	—	0,4	6,9
6 —	4,8	27,4	34,9	2,6	23,5	43,8
7—11 —	6,2	13,8	24,6	4,0	17,4	13,5
12 —	56,8	36,3	7,6	59,8	43,4	17,7
13—17 —	8,7	2,5	0,7	10,9	3,2	1,2
18 —	9,3	2,3	0,2	10,7	2,6	0,4
19—23 —	2,3	0,5	0,3	2,0	0,8	0,4
24 —	1,3	0,4	0,2	2,6	0,5	0,4
over 24 —	3,1	0,6	»	3,3	0,7	0,2
I alt Husassistenter med Ferie...	92,4	86,4	82,9	95,9	92,5	84,0
Ingen Ferie	2,3	3,5	7,3	0,2	0,5	2,4
Ubestemt besvaret eller ikke besvaret	5,3	10,1	9,8	3,9	7,0	13,6
I alt...	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Ferens gennemsnitlige Varighed... Hverdage	13,0	9,5	6,5	13,7	10,5	7,7
Nemlig {	Husass. under 18 Aar	9,0	6,9	6,4	—	—
	— i Alderen 18—19 Aar	11,7	8,9	6,5	—	—
	— - — 20—24 —	12,8	9,6	6,7	—	—
	— - — 25—29 —	13,4	10,5	7,5	—	—
	— paa 30 Aar og dero..	14,0	10,6	—	—	—

6 Hverdage, naar Fæstemaalet var indgaaet for et helt Aar, eller naar Medhjælperen havde tjent i et saadant Tidsrum.

Ved Lov af 30. Maj 1941, jfr. Bekendtgørelse af 16. Juni 1941 af Lov om Retsforholdet mellem Husbond og Medhjælpere, § 20, blev disse Feriebestemmelser med Gyldighed fra 1. Maj 1941 ændret, saaledes at Medhjælperen har Ret til Frihed i 6 og 12 Hverdage, naar Fæstemaalet er indgaaet for eller har varet henholdsvis et halvt og et helt Aar. Denne Lovbestemmelse er, ligesom den tidligere gældende, ufravigelig for Medhjælpere, der ved Fæstemalets Indgaaelse var under

18 Aar, medens den for Medhjælpere over 18 Aar kun har Gyldighed, naar der ikke udtrykkeligt er truffet anden Aftale mellem Husbond og Medhjælper.

Spørgeskemaerne er saaledes udsendt faa Maaneder efter Vedtagelsen af nye Lovregler om Husassistenternes Ferieret, og selv om det i Almindelighed kan antages, at Medhjælperlovens Bestemmelser om Ferie i vid Udstrækning er normgivende ogsaa for de Tjenesteforhold, hvor Parterne frit kan aftale afvigende Ordninger, er der dog Grund til at antage, at den ny Bestemmelse kun delvis har sat sig igennem for saa vidt angaar Husassistenternes Ferie i Sommeren 1941. Dette kan maaske delvis forklare, at den gennemsnitlige Ferie, der fremgaar af Tabel 58, baade for Husassistenter i Provinsbyerne og i Landbrugshjem ligger væsentligt under 12 Dage; men iøvrigt maa det erindres, at en Del af Husassistenterne ikke havde været ansat saa længe i den Plads, de havde ved Spørgeskemaets Besvarelse, at de efter de almindelige Regler havde Ret til fuld Ferie i Sommeren 1941. Det gælder særlig de Husassistenter i Landbrugshjem, som var fæstet for Sommerhalvaaret og havde tiltraadt Pladsen den 1. Maj 1941.

Tabel 59. Feriens gennemsnitlige Længde efter Husassistenternes Ansættelsestid i Pladsen.

Ansættelsestid i Pladsen:	Ifølge Husassistenternes Besvarelser			Ifølge Husmødrenes Besvarelser		
	Hoved- staden	Provins- byerne	Sogne- kommu- nerne (Land- brugs- hjem)	Hoved- staden	Provins- byerne	Sogne- kommu- nerne (Land- brugs- hjem)
	Hverdage	Hverdage	Hverdage	Hverdage	Hverdage	Hverdage
Under 1 Aar.....	11,5	8,4	6,4	13,0	9,8	7,7
1—2 —	13,4	10,2	6,8	13,7	10,7	7,7
2—3 —	13,8	10,8	7,2	14,7	11,7	8,3
3—4 —	14,0	11,1	} 6,4	14,8	11,0	} 8,4
4—5 —	15,6	11,0		15,1	12,2	
5 Aar og derover.....	15,1	11,3		15,1	11,8	
I alt...	13,0	9,5	6,5	13,7	10,5	7,7

Tabel 60. Ydelse af Kostpenge i Ferien.

	Ho-ved-staden	Provinsbyer				Sogne-kom-mu-nerne (Land-brugs-hjem)
		over 20000 Ind-byggere	10—20000 Ind-byggere	under 10000 Ind-byggere	I alt	
Blandt Husassistenter med Ferie modtog:						
Ifølge Husassistenternes Besvarelser						
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Ingen Kostpenge	8,9	27,5	32,5	37,3	32,5	85,8
Mindre end 1 Kr. pr. Dag	0,2	0,2	0,4	0,2	0,3	»
1 Kr. pr. Dag	4,4	9,2	9,9	8,0	9,1	0,3
1½- - -	19,8	25,7	20,4	20,0	21,9	0,2
2 - - -	47,8	20,7	17,9	16,9	18,5	»
2½- - -	4,6	1,4	1,5	1,3	1,4	»
Mere end 2½ Kr. pr. Dag	4,6	1,2	1,2	1,7	1,3	»
Andre og ubestemte Ydelser (f. Eks. Rejsepenge)	»	»	»	»	»	1,5
Ubesvaret	9,7	14,1	16,2	14,6	15,0	12,2
I alt...	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Ifølge Husmødrenes Besvarelser						
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Ingen Kostpenge	7,9	20,8	30,6	29,3	26,9	86,1
Mindre end 1 Kr. pr. Dag	0,2	0,6	0,5	0,2	0,4	0,2
1 Kr. pr. Dag	2,5	5,6	8,2	7,2	7,0	0,1
1½- - -	15,5	29,2	25,6	27,4	27,4	0,1
2 - - -	55,1	27,1	22,0	19,8	23,0	0,1
2½- - -	5,4	2,6	1,6	1,5	1,9	»
Mere end 2½ Kr. pr. Dag	5,8	2,2	1,2	1,7	1,7	»
Andre og ubestemte Ydelser (f. Eks. Rejsepenge)	»	»	»	»	»	3,6
Ubesvaret	7,6	11,9	10,3	12,9	11,7	9,8
I alt...	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

I Tabel 59 er dette Forhold nærmere belyst, idet man her har opgjort Feriens gennemsnitlige Længde for Husassistenter med forskellig Anciennitet i Pladsen. Det ses, at Husassistenter med under 1 Aars Ansættelsestid i Pladsen gennemgaaende har angivet en væsentlig kortere Ferie end Husassistenter med større Anciennitet. For-

skellen gør sig særlig stærkt gældende efter Husassistenternes Besvarelser, idet Husmødrene, som det synes, i en Del Tilfælde har angivet den Ferie, som Husassistenten vil kunne faa under Forudsætning af, at hun forbliver et helt Aar i Pladsen, uden Hensyn til, om Husassistenten allerede for 1941 faar en saadan Ferie.

Det ses iøvrigt af Tabel 59, at Feriens gennemsnitlige Længde ogsaa er stigende med stigende Anciennitet i Pladsen, naar man alene betragter de Husassistenter, der har været ansat flere Aar i samme Plads. Dette kan maaske tyde paa, at der er en vis Tendens til, at der indrømmes Husassistenten længere Ferie, jo længere hun har været i Pladsen, men Forklaringen kan lige saa vel være, at de Husmødre, der byder gode Ferieforhold, ofte vil kunne beholde deres Husassistent forholdsvis længe.

I Tabel 60 er der dernæst givet Oplysning om, i hvilket Omfang der ydes Husassistenterne Kostpenge i deres Ferie. Det fremgaar, at Ydelse af Kostpenge praktisk taget ikke forekommer for Husassistenter i Landbrugshjem, men i enkelte Tilfælde ydes der dog Rejsepenge til Husassistentens Hjem el. lign. I Provinsbyerne har 53 pCt. og 61 pCt. af henholdsvis Husassistenter og Husmødre erklæret, at der ydes Kostpenge, og for Hovedstadens Vedkommende er de tilsvarende Tal 81 pCt. og 85 pCt. Det ses endvidere af Tabellen, at Betaling af Kostpenge er noget mere udbredt i de store end i de smaa Provinsbyer.

I nedenstaaende Oversigt er anført Feriens gennemsnitlige Varighed særskilt for Husassistenter, der modtager og ikke modtager Kostpenge i Ferien. Der er ved Beregningen set bort fra Husassistenter, der ikke har Ferie eller har Ferie af uangivet Varighed. Oversigten

Feriers gennemsnitlige Varighed.

	Ifølge Husassistenternes Besvarelser		Ifølge Husmødrenes Besvarelser	
	Hovedstaden Dage	Provinsbyerne Dage	Hovedstaden Dage	Provinsbyerne Dage
Husassistenter, der modtager				
Kostpenge	13,5	10,3	13,7	10,8
Husassistenter, der ikke modtager				
Kostpenge	12,1	9,0	13,3	9,3

viser, at Husassistenter, der modtager Kostpenge, ogsaa med Hensyn til Feriens Varighed gennemgaaende har en noget gunstigere Stilling end de Husassistenter, der ikke modtager Kostpenge.

Størrelsen af de Beløb pr. Dag, der ydes som Kostpenge, fremgaar ogsaa af Tabel 60, og i nedenstaaende Oversigt er anført, hvilket Beløb Ydelsen gennemsnitligt udgjorde for de Husassistenter, der i det hele taget modtog Kostpenge.

	Hovedstaden Kr. pr. Dag	Provinsbyerne Kr. pr. Dag
Ifølge Husassistenternes Besvarelser	1.91	1.65
Ifølge Husmødrenes Besvarelser	1.98	1.70

Det kan i denne Forbindelse nævnes, at Arbejdere, der falder ind under Ferielovens Bestemmelser, og som modtager Kost og Logi hos Arbejdsgiveren som en Del af Lønnen, har Krav paa Vederlag for Kost og Logi i Ferien (jfr. Lov Nr. 170 af 13. April 1938 om Ferie med Løn, § 5), og Vederlaget skal udgøre et Beløb svarende til de af Arbejds- og Socialministeren i Henhold til § 44, Stk. 2, i Ulykkesforsikringsloven fastsatte Beløb. For det Tidspunkt, da Spørgeskemaerne blev besvaret, udgjorde disse Beløb for henholdsvis Hovedstaden, Provinsbyerne og Sognekommunerne 900 Kr., 800 Kr. og 650 Kr. pr. Aar, svarende til ca. Kr. 2.50, Kr. 2.25 og Kr. 1.80 pr. Dag.

9. Husassistenternes Lønforhold.

En Hovedoversigt over den maanedlige Pengeløn, Husassistenterne modtager, er givet i Tabel 61 og Tabel 62, henholdsvis i absolute og i relative Tal. Foruden at spørge om, hvilken Maanedsløn der er aftalt, har man i Spørgeskemaerne tillige indhentet Oplysninger om, hvorvidt Husassistenten udover den normale Løn modtager andre kontante Ydelser. I de forholdsvis faa Tilfælde, hvor der er givet Oplysning om saadanne ekstra Ydelser, drejer det sig oftest om Smaagaver, der gives ved særlige Lejligheder, eller om de Drikkepenge, som særlig Stuepiger i mere herskabelige Hjem af og til modtager. Saadanne ubestemte Beløb har man ved Bearbejdelsen af Spørgeske-

Tabel 61. Husassistenternes Løn. Absolute Tal.

	Hovedstaden					Provinsbyerne					Sognekommunerne (Landbrugshjem)				
	Ene piger	Kokke- piger	Stuepiger	Andre og uangivet	I alt	Ene piger	Kokke- piger	Stuepiger	Andre og uangivet	I alt	Ene piger	Kokke- piger	Stuepiger	Andre og uangivet	I alt
Ifølge Husassistenternes Besvarelser															
Pengeløn pr. Maaned:															
under 30 Kr.	3	»	»	»	3	16	»	1	3	20	30	»	2	5	37
30—34 —	2	»	»	»	2	47	»	7	4	58	67	»	2	4	73
35—39 —	5	»	»	2	7	79	1	5	5	90	122	2	8	8	140
40—44 —	17	»	3	5	25	189	1	17	10	217	173	7	9	16	205
45—49 —	15	»	2	1	18	139	6	16	6	167	173	17	8	2	200
50—54 —	60	1	4	3	68	369	12	15	8	404	229	18	7	8	262
55—59 —	68	»	»	2	70	175	17	6	3	201	69	12	6	4	91
60—64 —	169	»	7	8	184	263	37	22	4	326	73	13	4	4	94
65—69 —	192	2	9	8	211	103	31	12	4	150	20	7	6	»	33
70—74 —	329	8	18	9	364	71	33	4	1	109	7	6	1	1	15
75—79 —	254	15	17	9	295	39	22	4	2	67	3	5	1	3	12
80—84 —	230	25	18	6	279	24	4	3	2	33	»	1	»	»	1
85—89 —	99	25	8	5	137	3	4	»	»	7	»	»	»	»	»
90—94 —	92	33	13	7	145	2	6	»	3	11	»	»	»	1	1
95—99 —	9	5	1	2	17	»	1	»	»	1	»	»	»	»	»
100—104 —	41	40	7	3	91	2	2	»	»	4	1	1	»	1	3
105—109 —	4	1	1	»	6	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
110—114 —	6	3	»	»	9	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
115—119 —	»	2	1	»	3	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
120 Kr. og derover	1	6	2	»	9	»	»	»	»	»	1	»	»	»	1
Uangivet	94	11	15	3	123	71	12	2	1	86	36	1	2	6	45
I alt...	1690	177	126	73	2066	1592	189	114	56	1951	1004	90	56	63	1213
Gnsnl. Løn... Kr.	71,70	89,60	76,70	70,00	73,40	52,00	65,40	51,70	50,00	53,20	45,40	55,00	47,80	45,70	46,30
Ifølge Husmødrenes Besvarelser															
under 30 Kr.	2	»	»	»	2	11	»	2	6	19	20	»	»	16	36
30—34 —	2	»	»	»	2	35	»	4	3	42	53	»	2	5	60
35—39 —	3	»	1	1	5	53	»	4	7	64	82	2	6	14	104
40—44 —	13	»	1	2	16	151	1	12	3	167	136	6	9	15	166
45—49 —	9	»	1	1	11	126	6	13	»	145	145	11	14	13	183
50—54 —	51	1	5	2	59	305	12	17	5	339	203	16	8	14	241
55—59 —	70	»	1	4	75	149	18	10	1	178	62	16	5	2	85
60—64 —	161	3	8	7	179	256	38	12	2	308	72	11	4	4	91
65—69 —	190	2	11	3	206	109	26	8	3	146	17	10	2	1	30
70—74 —	312	6	23	6	347	82	31	8	2	123	10	6	1	1	18
75—79 —	285	18	19	3	325	38	18	2	»	58	1	3	1	5	10
80—84 —	254	32	19	8	313	19	6	3	2	30	1	1	»	2	4
85—89 —	111	31	11	5	158	5	4	»	»	9	1	»	»	»	1
90—94 —	96	50	18	7	171	3	5	»	»	8	1	1	»	1	3
95—99 —	9	13	2	»	24	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
100—104 —	47	54	18	7	126	3	»	»	»	3	»	1	»	1	2
105—109 —	5	2	»	1	8	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
110—114 —	7	4	»	»	11	»	»	1	»	1	»	»	»	»	»
115—119 —	»	6	2	»	8	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
120 Kr. og derover	5	14	2	»	21	»	»	»	»	»	1	»	»	»	1
Uangivet	14	1	2	4	21	6	3	»	»	9	30	5	5	10	50
I alt...	1646	237	144	61	2088	1351	168	96	34	1649	835	89	57	104	1085
Gnsnl. Løn... Kr.	72,80	90,00	78,80	74,60	75,10	53,40	63,80	52,10	44,60	54,20	46,30	56,20	47,30	43,80	46,90

Tabel 62. Husassistenternes Løn. Relative Tal.

	Hovedstaden					Provinsbyerne					Sognekommunerne (Landbrugshjem)				
	Enepliger	Kokke- pliger	Stuepliger	Andre og uansigvet	I alt	Enepliger	Kokke- pliger	Stuepliger	Andre og uansigvet	I alt	Enepliger	Kokke- pliger	Stuepliger	Andre og uansigvet	I alt
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Ifølge Husassistenternes Besvarelser															
Pengeløn pr. Maaned:															
under 30 Kr.....	—	»	—	—	—	1	»	1	6	1	3	»	4	8	3
30—34 —.....	—	»	»	—	—	3	»	6	7	3	7	»	4	6	6
35—39 —.....	—	»	»	3	—	5	1	4	9	5	12	2	14	13	12
40—44 —.....	1	»	2	7	1	12	1	15	17	11	17	8	16	25	17
45—49 —.....	1	»	2	1	1	9	3	14	11	8	17	19	14	3	16
50—54 —.....	4	1	3	4	4	23	6	13	14	21	23	20	11	13	21
55—59 —.....	4	»	»	3	4	11	9	5	5	10	7	13	10	6	8
60—64 —.....	10	»	6	11	9	17	20	19	7	17	7	14	7	6	8
65—69 —.....	11	1	7	11	10	6	16	10	7	8	2	8	12	»	3
70—74 —.....	20	5	14	12	18	4	17	4	2	6	1	7	2	2	1
75—79 —.....	15	8	13	12	14	2	12	4	4	3	—	6	2	5	1
80—84 —.....	14	14	14	8	14	2	2	3	4	2	»	1	»	»	—
85—89 —.....	6	14	6	7	7	—	2	»	»	—	»	»	»	»	»
90—94 —.....	5	19	10	10	7	—	3	»	5	1	»	»	»	2	—
95—99 —.....	1	3	1	3	1	»	1	»	»	—	»	»	»	»	»
100—104 —.....	2	22	6	4	4	—	1	»	»	—	—	1	»	2	—
105—109 —.....	—	1	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
110—114 —.....	—	2	»	»	—	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
115—119 —.....	»	1	1	»	—	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
120 Kr. og derover ...	—	3	2	»	—	»	»	»	»	»	—	»	»	»	—
Uangivet.....	6	6	12	4	6	5	6	2	2	4	4	1	4	9	4
I alt...	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Ifølge Husmødrenes Besvarelser															
under 30 Kr.....	—	»	»	»	—	1	»	2	18	1	2	»	»	16	4
30—34 —.....	—	»	»	»	—	3	»	4	9	3	7	»	3	5	6
35—39 —.....	—	»	1	2	—	4	»	4	20	4	10	2	10	13	9
40—44 —.....	1	»	1	3	1	11	1	13	9	10	16	7	16	14	15
45—49 —.....	1	»	1	2	1	9	4	14	»	9	18	12	25	12	17
50—54 —.....	3	—	4	3	3	23	7	18	14	20	24	18	14	13	22
55—59 —.....	4	»	1	7	3	11	11	10	3	11	7	18	9	2	8
60—64 —.....	10	1	6	11	9	19	23	13	6	18	9	12	7	4	8
65—69 —.....	12	1	8	5	10	8	15	8	9	9	2	12	3	1	3
70—74 —.....	19	3	16	10	17	6	17	8	6	7	1	7	2	1	2
75—79 —.....	17	7	13	5	16	3	11	2	»	4	—	3	2	5	1
80—84 —.....	15	14	13	13	15	1	4	3	6	2	—	1	»	2	—
85—89 —.....	7	13	8	8	7	—	2	»	»	1	—	»	»	»	—
90—94 —.....	6	21	12	11	8	—	3	»	»	—	—	1	»	1	—
95—99 —.....	1	5	1	»	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
100—104 —.....	3	23	12	11	6	—	»	»	»	—	»	1	»	1	—
105—109 —.....	—	1	»	2	—	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
110—114 —.....	—	2	»	»	1	»	»	1	»	—	»	»	»	»	»
115—119 —.....	»	3	1	»	—	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
120 Kr. og derover ...	—	6	1	»	1	»	»	»	»	»	—	»	»	»	—
Uangivet.....	1	—	1	7	1	1	2	»	»	1	4	6	9	10	5
I alt...	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

maerne set bort fra, og kun i de meget faa Tilfælde, hvor det er oplyst, at Arbejdsgiveren foruden den aftalte Maanedsløn betaler Husassistentens Sygekassekontingent eller hendes Skat, og i de Tilfælde, hvor der ydes en regelmæssig Godtgørelse for hver Stovvask el. lign., har man medregnet disse ekstra Beløb i Lønnen.

Det ses af Tabel 61, at Gennemsnitslønnen efter Husassistenternes Besvarelser i Hovedstaden udgør ca. 72 Kr., 90 Kr. og 77 Kr. for henholdsvis Ene piger, Kokkepiger og Stuepiger, og efter Husmødrenes Besvarelser kommer man til en Gennemsnitsløn, der er en Ubetydelighed større. For Husassistenter i Provinsbyerne er den gennemsnitlige Løn en Del lavere, nemlig 52 Kr. for Ene piger, 65 Kr. for Kokkepiger og 52 Kr. for Stuepiger, og for Husassistenter i Landbrugshjem er den gennemsnitlige Løn endnu lavere.

Det fremgaar endvidere af Tabel 61 og 62, at der for hver Kategori af Husassistenter er en ret stærk Ophobning omkring den gennemsnitlige Løn. Saaledes havde 70 pCt. af Ene pigerne i Hovedstaden en Løn paa mellem 60 og 80 Kr., og i det hele taget gælder det for hver Art af Husassistenter og for hvert af de tre Omraader, at Lønnen for omkring 65—70 pCt. af Husassistenterne falder indenfor et Spillerum af 20 Kr.

En Sammenligning mellem de summariske Løngennemsnit for Husassistenter i de tre Omraader, som fremgaar af Tabel 61, giver imidlertid ikke noget præcist Indtryk af den Forskel i Lønniveauet, der beror paa, om Husassistenten arbejder i et Landbrugshjem, i en Provinsby eller i Hovedstaden; thi som det i det foregaaende er udførligt omtalt, er der en meget væsentlig Forskel paa Husassistenternes Aldersfordeling i de tre Omraader, og denne Omstændighed alene maa medføre, at Gennemsnitslønnen i Hovedstaden bliver en Del højere end i Provinsbyerne, og i Provinsbyerne atter højere end i Landbrugshjem. Paa samme Maade gælder det ved en Sammenligning mellem Lønnen for Ene piger og Kokkepiger, at den højere Løn for Kokkepigerne delvis beror paa, at disse gennemgaaende er ældre end Ene pigerne.

For at faa Klarhed over, hvilken Rolle hver af disse Faktorer,

Tabel 63. Husassistenter i Byerne, der bor hos Arbejdsgiveren, fordelt efter Løn, Alder og Stilling.

	Hovedstaden							Provinsbyerne						
	Antal Husassistenter i Alderen							Antal Husassistenter i Alderen						
	under 18 Aar	18—19 Aar	20—24 Aar	25—29 Aar	30 Aar og der-over	Uangivet Alder	I alt	under 18 Aar	18—19 Aar	20—24 Aar	25—29 Aar	30 Aar og der-over	Uangivet Alder	I alt
Enepiger:														
Pengseløn pr. Md.														
under 30 Kr.....	4	1	»	»	3	»	3	2	»	»	1	2	»	5
30—39 —.....	»	»	»	»	1	»	6	39	24	8	5	4	1	81
40—49 —.....	18	3	2	1	2	1	27	56	101	92	14	11	»	274
50—59 —.....	18	33	46	8	17	2	124	24	113	294	55	37	2	525
60—69 —.....	12	65	162	53	59	1	352	2	26	196	83	57	»	364
70—79 —.....	4	43	257	139	135	1	579	»	»	47	32	28	»	107
80—89 —.....	»	11	109	91	115	1	327	»	»	10	11	6	»	27
90—99 —.....	»	1	20	42	36	1	100	»	»	»	»	2	»	2
100—109 —.....	»	»	9	15	20	»	44	»	»	»	2	»	»	2
110—119 —.....	»	»	»	3	2	»	5	»	»	»	»	»	»	»
120 Kr. og derover.	»	»	»	1	»	»	1	»	»	»	»	»	»	»
Uangivet Løn.....	1	7	35	23	26	2	94	7	16	32	10	6	»	71
I alt...	57	164	640	376	416	9	1662	130	280	679	213	153	3	1458
Gnsnl. Løn Kr.	51,80	64,10	70,80	76,50	75,40	—	71,90	41,20	47,30	54,90	59,50	59,30	—	53,40
Kokkepiger:														
Pengseløn pr. Md.														
under 30 Kr.....	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
30—39 —.....	»	»	»	»	»	»	»	1	»	»	»	»	»	1
40—49 —.....	»	»	»	»	»	»	»	1	4	1	»	»	»	6
50—59 —.....	»	1	»	»	»	»	1	1	5	14	5	4	»	29
60—69 —.....	»	1	1	»	»	»	2	»	2	40	22	4	»	68
70—79 —.....	»	4	9	3	7	»	23	»	»	23	20	12	»	55
80—89 —.....	»	1	17	15	17	»	50	»	»	3	3	2	»	8
90—99 —.....	»	»	5	13	18	»	36	»	»	1	2	4	»	7
100—109 —.....	»	»	3	11	27	»	41	»	»	»	»	2	»	2
110—119 —.....	»	»	2	»	3	»	5	»	»	»	»	»	»	»
120 Kr. og derover.	»	»	»	1	5	»	6	»	»	»	»	»	»	»
Uangivet Løn.....	»	»	1	4	6	»	11	»	1	6	1	3	1	12
I alt...	»	7	38	47	83	»	175	2	13	88	53	31	1	188
Gnsnl. Løn Kr.	—	—	84,00	89,90	93,90	—	89,80	—	(50,10)	64,30	67,50	73,40	—	65,50
Stuepiger:														
Pengseløn pr. Md.														
under 30 Kr.....	»	»	»	»	»	»	»	»	1	»	»	»	»	1
30—39 —.....	»	»	»	»	»	»	»	2	4	»	»	1	»	7
40—49 —.....	4	1	»	»	»	»	5	12	15	3	»	»	»	30
50—59 —.....	3	1	»	»	»	»	4	1	7	7	2	1	»	18
60—69 —.....	1	9	4	1	1	»	16	»	4	27	1	2	»	34
70—79 —.....	2	2	22	6	3	»	35	»	»	4	3	1	»	8
80—89 —.....	»	»	8	9	9	»	26	»	»	1	1	1	»	3
90—99 —.....	»	1	2	4	7	»	14	»	»	»	»	»	»	»
100—109 —.....	»	»	1	4	3	»	8	»	»	»	»	»	»	»
110—119 —.....	»	»	»	»	1	»	1	»	»	»	»	»	»	»
120 Kr. og derover.	»	»	»	2	»	»	2	»	»	»	»	»	»	»
Uangivet Løn.....	1	3	3	5	3	»	15	1	»	1	»	»	»	2
I alt...	11	17	40	31	27	»	126	16	31	43	7	6	»	103
Gnsnl. Løn Kr.	52,80	63,80	75,10	86,50	86,00	—	76,70	41,60	44,90	60,30	(66,00)	(60,00)	—	53,20

Tabel 64. Enepigter i Landbrugshjem fordelt efter Løn og Alder.

	Antal Enepigter i Alderen										I alt	
	under 15 Aar	15 Aar	16 Aar	17 Aar	18 Aar	19 Aar	20—24 Aar	25—29 Aar	30 Aar og der- over	Uan- givet Alder		
Pengeløn pr. Maaned												
under 30 Kr.....	11	9	5	1	»	1	2	1	»	»	30	
30—39 -	26	68	47	24	11	3	5	3	1	1	189	
40—49 -	2	34	71	90	49	44	49	1	2	4	346	
50—59 -	»	5	16	35	61	61	104	9	2	5	298	
60—69 -	1	»	1	4	9	15	53	8	1	1	93	
70—79 -	»	»	»	1	2	»	6	»	1	»	10	
80 Kr og derover..	»	»	»	»	»	»	1	»	1	»	2	
Uangivet Løn	3	5	1	5	4	4	9	3	2	»	36	
I alt...	43	121	141	160	136	128	229	25	10	11	1004	
Gennemsnitlig Løn Kr.	32,50	36,60	40,40	44,10	47,80	49,00	52,00	51,00	56,90	—	45,40	
Nømlig {	Øerne ... -	34,90	38,60	43,00	46,30	49,50	50,90	54,90	54,80	—	—	47,50
		Jylland .. -	30,50	34,70	38,20	42,60	46,60	47,50	49,80	49,50	—	—

nemlig Husassistenternes Alder, Stillingens Art og Arbejdsstedet, spiller for Størrelsen af Husassistenternes Løn, har man i Tabel 63 angivet Husassistenternes Løn særskilt for de forskellige Aldersgrupper, og for at faa et saa rent Billede af disse Forhold som muligt har man kun medtaget Husassistenter, der bor hos Arbejdsgiveren. I Tabel 64 er der foretaget en lignende Opdeling for Enepigter i Landbrugshjem. Da de for Husmødrene bestemte Spørgeskemaer ikke indeholder Oplysning om Husassistenternes Alder, bygger disse Tabeller saa vel som de følgende kun paa Husassistenternes Besvarelser.

Det ses af Tabel 63 og Tabel 64, at Lønnen er jævnt stigende med Alderen baade for Enepigter, Kokkepiger og Stuepiger, og i Tabel 65 er der foretaget et Sammendrag, idet man for Enepigernes Vedkommende har meddelt Gennemsnitslønnen i Aldersgrupper med etaarige Intervaller. I Tabellens tre sidste Kolonner er til Tydeliggørelse anført Indekstal for Lønnens Variation med Alderen, idet man har beregnet, hvad hver enkelt Aldersgruppes Gennemsnitsløn udgjorde i pCt. af den Gennemsnitsløn, der gælder for samtlige Husassistenter indenfor vedkommende Omraade.

Tabel 65. Gennemsnitlig Løn i de forskellige Aldre.
Husassistenter, der bor hos Arbejdsgiveren.

	Gennemsnitlig Løn			Indeks ¹⁾		
	Hoved- staden	Provins- byerne	Sogne- kommu- nerne (Land- brugs- hjem)	Hoved- staden	Provins- byerne	Sogne- kommu- nerne (Land- brugs- hjem)
	Enepiger					
Alder:	Kr.	Kr.	Kr.	pCt.	pCt.	pCt.
under 15 Aar.....	47,00	38,30	32,50	65	72	72
15 Aar			36,60			81
16 —	54,70	42,80	40,40	76	80	89
17 —			44,10			97
18 —	61,50	44,40	47,80	85	83	105
19 —	66,30	49,40	49,00	92	92	108
20 —	67,30	52,30	51,40	94	98	113
21 —	69,80	54,10	52,70	97	101	116
22 —	72,20	55,90	53,00	100	105	117
23 —	71,00	56,90	52,60	99	107	116
24 —	74,80	57,70	54,40	104	108	120
25 —	73,10	58,20	51,00	102	109	112
26 —	78,40	59,10		109	111	
27 —	77,40	60,40		108	113	
28 —	76,50	61,40	106	115		
29 —	77,50	59,50	108	111		
30 — og derover	75,60	59,50	—	105	111	—
Samtlige...	71,90	53,40	45,40	100	100	100
Kokkepiger						
	Kr.	Kr.	Kr.	pCt.	pCt.	pCt.
under 18 Aar	—	49,80	—	94	98	—
18—19 —	—		—			76
20—24 —	84,00	64,30	—	94	98	—
25—29 —	89,90	67,50	—	100	103	—
30 Aar og derover	93,90	73,40	—	105	112	—
Samtlige...	89,60	65,50	—	100	100	—
Stuepiger						
	Kr.	Kr.	Kr.	pCt.	pCt.	pCt.
under 18 Aar	52,80	41,60	—	69	78	—
18—19 —	63,80	44,90	—	83	84	—
20—24 —	75,10	60,30	—	98	113	—
25—29 —	86,50	63,30	—	113	119	—
30 Aar og derover	86,00		—	112		—
Samtlige...	76,70	53,20	—	100	100	—

¹⁾ Gennemsnitlig Maanedsløn for de enkelte Aldersgrupper i pCt. af den gennemsnitlige Maanedsløn for vedkommende Art af Husassistenter i hvert Omraade.

Ser man først paa Tallene for Enepiger, vil man bemærke, at der i Byerne er en jævn og ret stærk Stigning i Lønnen op til en Alder af omkring 20 Aar. For de følgende Aldersgrupper er Stigningen mindre udpræget, og fra en Alder af omkring 25 Aar synes Lønnen at være nogenlunde konstant nemlig 75—80 Kr. pr. Maaned i Hovedstaden og 60 Kr. i Provinsbyerne. For Enepiger i Landbrugshjem er der en endnu stærkere Stigning i Lønnen i de første Aar, men Stigningen op-hører her ret hurtigt, omkring 21—22 Aars Alderen, med en Løn paa 50—55 Kr. pr. Maaned, og for Husassistenter paa 25 Aar og derover fremkommer der endog en Gennemsnitsløn, der er lavere end den, der gælder for de lidt yngre Aldersklasser. Det maa dog her bemærkes, at der i Undersøgelsen indgaar et saa ringe Antal Husassistenter i Landbrugshjem i en Alder af 25 Aar og derover, at der ikke bør tillægges disse Tal en alt for stor Betydning.

For Kokke- og Stuepiger i Byerne viser Tabellen et omtrent tilsvarende Billede som for Enepigerne.

I Tabel 66 er det dernæst vist, hvilken Betydning det har for Lønnen, om Husassistenten arbejder i Hovedstaden eller i Provinsbyerne, idet man for hver Aldersgruppe og særskilt for Enepiger, Kokkepiger og Stuepiger har angivet Gennemsnitslønnen i Hovedstaden i pCt. af den for Provinsbyerne gældende Gennemsnitsløn. De i Tabellens nederste Linje anførte Tal for samtlige Husassistenter angiver det Forhold mellem Gennemsnitslønnen i Hovedstaden og Provinsbyerne, som vilde fremkomme, dersom Husassistenternes Aldersfordeling var den samme i de to Omraader. Af Tabel 61 fremgaar det, at Gennemsnitslønnen for Enepiger er 37 pCt. højere i Hovedstaden end i Provinsbyerne, og for Kokkepiger og Stuepiger er Forskellen henholdsvis 38 pCt. og 48 pCt., men naar man som sket i Tabel 66 tager Hensyn til den forskellige Aldersfordeling, bliver Resultatet, at Lønningerne i Hovedstaden kun ligger 30 pCt. over Provinsbyernes Lønninger, et Forhold der genfindes omtrent uforandret for de forskellige Arter af Husassistenter og for de forskellige Aldersgrupper. For Aldersgruppen 18—19 Aar synes Lønnen i Hovedstaden dog at være særlig høj i Forhold til Lønnen i Provinsbyerne.

Tabel 66. Lønforskellen mellem Hovedstaden og Provinsbyerne.

Alder:	Løn i Hovedstaden i pCt. af Løn i Provinsbyerne		
	Enepliger	Kokkepliger	Stuepliger
	pCt.	pCt.	pCt.
under 18 Aar	125	—	127
18—19 —	136	—	142
20—24 —	129	131	125
25—29 —	129	133	136
30 Aar og derover	126	128	
Samtlige...	129	132	131

I nedenstaaende Oversigt er vist den gennemsnitlige Løn for Husassistenter i Provinsbyer af forskellig Størrelse. I de største Provinsbyer er Lønnen en Smule højere end i de mellemstore og smaa Byer, men Forskellen er dog ikke større, end hvad der kan forklares ved, at Husassistenterne i de store Provinsbyer gennemgaaende er lidt ældre, som det ogsaa er vist i Oversigten.

Ved at sammenholde anden og tredje Kolonne i Tabel 65 kan man endvidere danne sig et Indtryk af Forholdet mellem Lønnen for Enepliger i Landbrugshjem og i Provinsbyerne. Det ses, at for Enepliger op til 18—19 Aars Alderen er Lønnen i Landbrugshjem en Smule højere end i Provinsbyerne, og for Enepliger i højere Alder er der en lille Forskel i modsat Retning. Naar Gennemsnitslønnen i Provinsbyerne, som det fremgaar af Tabel 65, ikke desto mindre er 53 Kr. mod kun 45 Kr. i Sognekommunerne, skyldes dette altsaa alene det Forhold, at Provinsbyernes Husassistenter gennemgaaende er ældre end Husassistenterne i Landbrugshjem. Det kan saaledes ikke være Udsigten til højere Løn, der foranlediger de unge Kvinder fra Sogne-

	Gennemsnitlig Løn			Gennemsnitlig Alder		
	Enepliger	Kokkepliger	Stuepliger	Enepliger	Kokkepliger	Stuepliger
	Kr.	Kr.	Kr.	Aar	Aar	Aar
Provinsbyer m. o. 20 000 Indb.	55,50	67,80	55,20	23,8	26,1	20,8
— - 10-20 000 —	52,60	65,70	55,60	22,8	24,9	23,0
— - u. 10 000 —	52,80	63,90	49,80	22,8	25,8	21,0

Tabel 67. Lønforskellen mellem de forskellige Arter af Husassistenter.

Alder	Kokke- og Stuepigernes gennemsnitlige Løn i pCt. af den gennemsnitlige Løn for Enepigier					
	Hovedstaden			Provinsbyerne		
	Enepigier	Kokkepiger	Stuepigier	Enepigier	Kokkepiger	Stuepigier
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
under 18 Aar	100	—	102	100	—	101
18—19 —	100	—	100	100	—	95
20—24 —	100	119	106	100	117	110
25—29 —	100	118	113	100	113	} 107
30 Aar og derover	100	125	114	100	124	
I alt...	100	119	109	100	115	106

kommunerne til at søge Arbejde ved huslig Gerning i Provinsbyerne, men snarere Udsigten til noget kortere Arbejdstid, mindre groft Arbejde og mere regelmæssig Frihed.

Det kan i denne Forbindelse ogsaa nævnes, at der, som det fremgaar af Tabel 64, er en kendelig Forskel mellem Lønnen for Husassistenter i Landbrugshjem paa Øerne og i Jylland, idet Lønnen paa Øerne er gennemsnitligt 4 Kr. højere end i Jylland, en Forskel, der genfindes, naar man betragter den gennemsnitlige Løn for de enkelte Aldersgrupper.

I Tabel 67 er det for Husassistenter i Byerne vist, hvilken Forskel der er mellem Lønnen for henholdsvis Enepigier, Kokkepiger og Stuepigier i samme Alder og indenfor samme Omraade, idet Enepigernes Gennemsnitsløn for hver enkelt Aldersgruppe er sat = 100 og Kokke- og Stuepigernes Gennemsnitsløn beregnet i Forhold hertil. Paa tilsvarende Maade som i Tabel 66 er Tallene for samtlige Kokke- og Stuepigier beregnet under den Forudsætning, at disses Aldersfordeling er den samme som Enepigernes. Det fremgaar, at Kokkepigerne faar gennemsnitligt 19 pCt. og 15 pCt. højere Løn end Enepigier i samme Alder i henholdsvis Hovedstaden og Provinsbyerne, og for Stuepigerne er de tilsvarende Tal henholdsvis 9 pCt. og 6 pCt. Baade for Kokke-

Tabel 68. Lønnens Variation med den daglige Bruttoarbejdstid. Ene piger, der bor hos Arbejdsgiveren.

Bruttoarbejdstid:	Gennemsnitlig Løn			
	Ifølge Husassistenternes Besvarelser		Ifølge Husmødrenes Besvarelser	
	Hovedstaden	Provinsbyerne	Hovedstaden	Provinsbyerne
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Mindre end 11 Timer	68,20	49,70	69,40	47,40
11 Timer	66,70	50,90	70,70	52,80
11½ —	71,20	51,80	72,00	54,10
12 —	71,60	52,50	72,90	53,90
12½ —	72,50	54,00	73,80	55,10
13 —	73,40	54,10	75,70	54,80
13½ —	75,10	52,90	75,50	} 53,00
14 —	70,50	54,90	72,10	
Mere end 14 Timer	71,20	56,60	—	—
Samtlige ...	71,90	53,40	72,80	54,10

og for Stuepiger er Lønforskellen størst for de højere Aldersklasser. For Stuepiger under 20 Aar er Lønnen endog kun af samme Størrelse som Enepigernes. Naar Kokke- og Stuepiger har et forholdsvis højt Lønniveau, skyldes dette ikke blot, at disse Stillinger kræver særlige Kvalifikationer hos Husassistenten, men det er antagelig ogsaa en Følge af, at Kokke- og Stuepiger er ansat i de mere velhavende Hjem, hvor der kan bydes en noget højere Løn.

Sammenhængen mellem Løn og Bruttoarbejdstid er belyst i Tabel 68, dels paa Grundlag af Husassistenternes, dels paa Grundlag af Husmødrenes Besvarelser. Tabellens Tal omfatter kun Ene piger, der bor hos Arbejdsgiveren. Der synes kun at være en svag Tendens til, at Lønnen forøges med stigende Arbejdstid.

Endelig har man i Tabel 69 anført Gennemsnitslønnen for Ene piger efter Arbejdsgiverens Indtægt. Ogsaa her har man, for at faa et saa klart Billede af Forholdene som muligt, givet Oplysningerne særskilt for de enkelte Aldersgrupper, idet de mindre velhavende Hjem gennemgaaende vil beskæftige forholdsvis unge Husassistenter

Tabel 69. Gennemsnitsløn for Enepiger efter Familieoverhovedets Indtægt.

Familieoverhovedets Indtægt.	Enepiger i Alderen				I alt
	under 20 Aar	20—24 Aar	25—29 Aar	30 Aar og derover	
Hovedstaden:	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
— 4 999 Kr.	(48,40)	58,80	(68,40)	(58,00)	59,10
5 000— 7 999 -	58,70	63,50	72,50	66,90	65,10
8 000— 9 999 -	60,90	66,20	68,60	69,00	66,50
10 000—14 999 -	60,80	68,70	73,70	75,50	70,00
15 000—19 999 -	63,20	71,80	76,70	77,40	73,10
20 000—29 999 -	58,90	74,40	82,50	85,00	78,40
30 000—49 999 -	(70,80)	76,80	87,60	86,80	83,00
50 000 Kr. og derover	(103,50)	82,20	88,50	86,60	86,40
I alt...	61,00	69,50	77,70	76,90	72,30
Provinsbyerne:					
— 4 999 Kr.	41,30	50,10	47,00	49,60	46,00
5 000— 7 999 -	41,80	51,00	52,80	56,80	47,50
8 000— 9 999 -	44,80	52,70	56,10	61,20	51,30
10 000—14 999 -	46,80	55,20	63,20	59,90	54,70
15 000—19 999 -	48,80	58,60	67,80	68,90	60,00
20 000—29 999 -	46,10	59,60	68,90	63,30	59,60
30 000—49 999 -	48,60	57,80	65,00	—	57,50
50 000 Kr. og derover	—	—	—	—	67,00
I alt...	43,60	54,80	60,60	59,80	53,00

og allerede af denne Grund betaler en mindre Løn end de mere velhavende Hjem. I Beregningen indgaar kun Husassistenter, for hvilke baade Husassistentens Alder og Familieoverhovedets Indtægt har kunnet oplyses, og Gennemsnitstallene viser derfor mindre Afvigelse fra de Tal, der fremgaar af Tabel 61 og Tabel 63. Det ses af Tabel 69, at Lønnen for Enepiger indenfor samme Aldersgruppe er større, jo større Arbejdsgiverens Indtægt er, og denne Tendens fremtræder særlig tydeligt for Hovedstadens Vedkommende.

Det er foran under Omtalen af Husassistenternes Boligforhold nævnt, at Materialet ikke omfatter et saa stort Antal Husassistenter, der bor i deres eget Hjem eller i lejet Værelse, at det har været muligt

at gennemføre en tilbundsaaende Undersøgelse af Vilkaarene særskilt for denne Gruppe af Husassistenter. Det kan dog anføres, at Maanedslønnen for de Enepigier i Provinsbyerne, der ikke boede hos Arbejdsgiveren, kun udgjorde 39.90 Kr. Det maa herved tages i Betragtning, at disse Husassistenter gennemgaaende er forholdsvis unge, og allerede af den Grund maa vise en lavere Gennemsnitsløn end de Enepigier, der bor hos Arbejdsgiveren. Beregner man for disse sidste den gennemsnitlige Løn under Forudsætning af, at deres Aldersfordeling svarer til Aldersfordelingen for de Enepigier, der ikke bor hos Arbejdsgiveren, bliver Resultatet 47.70 Kr. pr. Maaned. Naar Lønnen for de Husassistenter, der bor i deres Hjem, saaledes ligger væsentligt lavere end Lønnen for Husassistenter, der bor hos Arbejdsgiveren, til Trods for at Lønnen ogsaa skal dække deres Logi, maa Forklaringen antagelig bl. a. være den, at de Husassistenter, der bor i deres Hjem, fortrinsvis er unge Piger, der endnu er i deres første Plads, saaledes at den lavere Løn i det væsentlige er en Følge af deres ringe Uddannelse. For Hovedstadens Vedkommende er der indkommet saa faa Besvarelser fra Husassistenter, der ikke bor hos Arbejdsgiveren, at man ikke har kunnet foretage en tilsvarende Beregning af Gennemsnitslønnen.

Paa lignende Maade, som det er sket ved Omtalen af Husassistenternes Frihed, skal det ogsaa her søges belyst, i hvilket Omfang den Omstændighed, at de indkomne Besvarelser fra Husassistenter og Husmødre ikke angaar ganske den samme Kreds af Husassistenter, kan tænkes at have paavirket Undersøgelsens Resultater. I Tabel 70 er for visse Aldersgrupper anført Gennemsnitslønnen dels for de Husassistenter (Enepigier), hvis Forhold kun foreligger oplyst gennem Husassistentens egen Besvarelse, dels for de Enepigier, for hvilke baade Husmoderen og Husassistenten har svaret. Det vil ses, at der for Husassistenter i Hovedstaden ikke er nogen nævneværdig Forskel mellem Gennemsnitslønnen efter de to Opgørelser. For Provinsbyernes Vedkommende synes der derimod at være en svag Tendens til, at de Husassistenter, hvis Husmødre ikke har svaret, har lidt daarligere

Tabel 70. Gennemsnitsløn for Enepiger, for hvilke baade Husassistent og Husmoder eller kun Husassistenten har svaret.

Alder:	Kun Svar fra Husassistenten		Svar baade fra Husmoder og Husassistent.	
	Hovedstaden	Provinsbyerne	Hovedstaden	Provinsbyerne
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
under 16 Aar	—	38,10	—	—
16—17 —	48,70	40,80	52,80	42,60
18—19 —	64,80	46,20	64,00	48,20
20—24 —	71,80	53,90	70,60	55,50
25—29 —	74,80	58,60	77,10	59,90
30 Aar og derover	75,50	58,70	75,20	59,20
I alt...	71,60	51,80	72,00	54,60

Lønforhold end de gennemsnitligt gældende. Forskellen i Maanedslønnen udgør dog kun 1—2 Kr. for de enkelte Aldersgrupper; for samtlige Besvarelser er Forskellen ca. 3 Kr., idet de Husassistenter, for hvilke der kun foreligger Besvarelse fra Husassistenten selv, gennemgaaende er forholdsvis unge. Denne Forskel maa siges at være saa ringe, at den ikke paa nogen Maade kan forrykke Resultaterne af Undersøgelsen som Helhed.

10. Husmødrenes Erhvervsarbejde udenfor Hjemmet.

I det følgende skal der gives nogle faa Oplysninger om Husmødrenes Aldersfordeling og om deres Erhvervsarbejde udenfor Hjemmet. Tabel 71 viser Aldersfordelingen for Enepigernes Husmødre i Hovedstaden og Provinsbyerne, og til Sammenligning er anført Aldersfordelingen for samtlige gifte Kvinder i 1935 i de samme Omraader. Det fremgaar heraf, at kun 3—4 pCt. af de Husmødre, der har Husassistent, er under 30 Aar, og ca. 20 pCt. er mellem 30 og 40 Aar, medens de tilsvarende Tal for samtlige gifte Kvinder er henholdsvis ca. 22 pCt. og ca. 30 pCt. I denne Forbindelse kan man minde om det foran Side 59 anførte Forhold, at der i kun ca. 10 pCt. af de Husstande i Byerne, der indgaar i Undersøgelsen, var et eller flere Børn under 4 Aar.

Tabel 71. Aldersfordeling for Enepigernes Husmødre.

Alder:	Hovedstaden		Provinsbyerne	
	Enepigernes Husmødre	Alle gifte Kvinder 1935	Enepigernes Husmødre	Alle gifte Kvinder 1935
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
under 25 Aar	0,6	7,5	0,2	7,4
25—29 —	2,9	14,3	3,7	14,0
30—34 —	7,8	15,3	6,4	14,7
35—39 —	12,9	14,3	15,2	14,0
40—49 —	23,3	22,9	26,9	22,3
50—59 —	20,8	15,8	24,1	15,9
60 Aar og derover	27,0	9,9	19,1	11,7
Uangivet Alder	4,7	—	4,4	—
I alt ...	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabel 72. Husmødrenes Erhvervsarbejde udenfor Hjemmet.
(Husmødre med Ene pige).

Husmødrenes Alder.	Husmødre med Erhvervsarbejde				Husmødre uden Erhvervsarbejde	Ikke besvaret Spørgsmaalet	I alt	Husmødre med Erhvervsarbejde i pCt. af samtlige Husmødre
	indtil 4 Timer daglig	4—8 Timer daglig	mere end 8 Timer daglig	af nangivet Omfang				
Hovedstaden:								
under 30 Aar	»	3	1	2	52	»	58	pCt. 10,3
30—49 —	32	76	20	14	564	17	723	19,6
50 Aar og derover	9	56	11	14	673	25	788	11,4
Uangivet Alder	»	8	3	4	50	12	77	19,5
I alt { Antal Husmødre ..	41	143	35	34	1339	54	1646	—
{ pCt.	2,5	8,7	2,1	2,1	81,3	3,3	100,0	15,4
Provinsbyerne:								
under 30 Aar	1	3	3	»	46	»	53	13,2
30—49 —	12	65	26	11	524	17	655	17,4
50 Aar og derover	8	40	12	11	486	27	584	12,2
Uangivet Alder	1	10	3	3	37	5	59	28,3
I alt { Antal Husmødre ..	22	118	44	25	1093	49	1351	—
{ pCt.	1,6	8,7	3,3	1,9	80,9	3,6	100,0	15,5

Om Omfanget af Husmødrenes Erhvervsarbejde er der givet Oplysning i Tabel 72. Omkring 15 pCt. af Husmødrene baade i Hovedstaden og i Provinsbyerne havde dagligt Erhvervsarbejde udenfor Hjemmet, oftest af en Varighed mellem 4 og 8 Timer. Erhvervsarbejde forekommer baade i Hovedstaden og i Provinsbyerne hyppigst for Husmødre i Alderen 30—49 Aar.

11. Husassistenternes og Husmødrenes Ytringer om Fagets Forhold.

I de foregaaende Afsnit er der givet en rent statistisk Fremstilling af de faktiske Forhold, hvorunder Husassistenternes Gerning udøves. Paa Spørgeskemaerne var der imidlertid ogsaa Adgang til at fremkomme med saadanne Oplysninger og Betragtninger, som ikke kunde indpasses i de foregaaende mere skematiske Spørgsmaal, og saavel Husmødre som Husassistenter har i vidt Omfang benyttet sig heraf. Naar der har været fremsat saadanne supplerende Bemærkninger, har det i de fleste Tilfælde været for at udtrykke en — mere eller mindre stærk — Utilfredshed med de nuværende Forhold, enten i Almindelighed eller m. H. t. det konkrete Kontraktforhold, men der har dog ogsaa været adskillige saavel blandt Husmødre som blandt Husassistenter, der har udtrykt deres Tilfredshed med Forholdene, som de har været for de paagældende. Der skal i det følgende gives en Sammenfatning af de Synspunkter, der er almindelige blandt henholdsvis Husmødre og Husassistenter, men forinden skal meddeles følgende Tabel 73, der viser Husassistenternes Besvarelser af Spørgsmaalet om, hvorvidt de agter indtil videre at forblive ved Faget.

I Hovedstaden erklærer 75 pCt. af Husassistenterne, at de indtil videre agter at forblive ved Faget, og i Landkommunerne udtaler 90 pCt. af Husassistenterne sig i samme Retning, medens Provinsbyerne indtager en Mellemstilling. I Byerne er det særlig den lange Arbejdstid og ubestemte Frihed, som faar Husassistenterne til at forlade Faget, hvorimod der ikke synes at være særlig Utilfredshed med Lønnen. Adskillige har bestemte Planer om at overgaa til andre Erhverv,

Tabel 73. Husassistenternes Fremtidsplaner.

	Hoved- staden	Provins- byerne	Sogne- kommu- nerne (Land- brugs- hjem)
	pCt.	pCt.	pCt.
Vil indtil videre forblive ved Faget.....	75,7	81,8	90,1
Vil forlade Faget paa Grund af:			
For lang Arbejdstid, ubestemt Frihed...	5,6	3,3	0,6
For ringe Løn	0,7	1,4	0,5
Fagets ringe Anseelse	1,5	0,6	—
Bestemte Planer om andet Erhverv.....	4,4	3,0	1,7
Forestaaende Giftermaal	2,8	1,8	0,6
Andre Grunde	2,5	1,6	2,0
Ubesvaret eller uklart besvaret.....	6,8	6,5	4,5
I alt...	100,0	100,0	100,0

f. Eks. til Sygepleje, og for disse er Husassistentgerningen derfor nærmest at betragte som et Led i deres Uddannelse. Endelig kan bemærkes, at 2—3 pCt. af Husassistenterne vil forlade Faget paa Grund af forestaaende Giftermaal, men dette Tal giver dog intet Indtryk af, hvormange af Husassistenterne der f. Eks. i Løbet af et Aar indgaar Ægteskab, idet det formentlig hovedsagelig er de Husassistenter, der allerede har sagt deres Plads op eller er i Færd dermed, som paa Spørgeskemaet har anført det forestaaende Giftermaal som Grund til, at de ikke vil forblive ved Faget.

Ogsaa blandt de Husassistenter, som ikke har Planer om at forlade Faget, er det den manglende Frihed og den lange Arbejdstid, som hyppigst giver Anledning til Utilfredshed. Der klages saaledes over, at Fritiden ikke er fastlagt, saa det er umuligt at disponere, idet Husassistenterne ofte med kort Varsel maa finde sig i at have Ekstraarbejde om Aftenen, endvidere at Fritiden ligger for spredt, og at der ikke findes en hel ugentlig Fridag, selv ikke paa Søndage, saaledes at man ikke sammen med jævnaldrende kan deltage i Heldagsudflugter. Enkelte Husassistenter klager over Boligforholdene, idet

deres Værelse er det ringeste i Lejligheden og daarligt møbleret, medens andre i Almindelighed er utilfreds med at skulle bo sammen med deres Herskab, som de ikke har mange Interesser fælles med, og i Forbindelse hermed udtaler en Del Husassistenter, at saalænge de ikke har en selvstændig Lejlighed »ude i Byen«, kan de ikke regne med at anvende deres Fritid ubeskaaret paa samme Maade som andre jævnaldrende eller i det hele taget at have et Privatliv. Fagets ringe Anseelse piner adskillige Husassistenter, og man henviser til, at 15-16 aarige Elever paa Kontorer eller Fabrikker kaldes ved Frøken, medens Husassistenterne endnu mange Steder kaldes ved Fornavn.

Fra Husmødrene foreligger adskillige Udtalelser, som viser stor Forstaaelse for de forannævnte Synspunkter. Men det fremgaar af mange Bemærkninger, at ogsaa Husmødrene ofte er utilfredse med de bestaaende Forhold, og det er navnlig Spørgsmaalet om Husassistenternes Uddannelse og Kvalifikationer, som giver Anledning til Klage. Mange udtaler saaledes, at de aldrig har haft Vanskelighed ved at faa Husassistenter, men det har tit hos disse knebet med selv de mest elementære Færdigheder.

Udover disse mere almindelige Betragtninger fra saavel Husassistenter som Husmødre er der paa Spørgeskemaerne ofte fremsat mere subjektivt betingede Bemærkninger. Husassistenterne kan saaledes udtrykke deres Anerkendelse over den menneskeligt forstaaende Behandling, der bliver dem til Del, medens det i andre Tilfælde hævdes, at der, trods iøvrigt gode Lønnings- og Arbejdsforhold, hersker en meget daarlig Tone. Paa tilsvarende Maade fremsætter mange Husmødre rosende Udtalelser om deres Husassistenter, medens andre fremhæver de uheldige Egenskaber i mere eller mindre stærke Udtryk. De Udtalelser, der saaledes fremsættes fra begge Parter, understreger imidlertid, at et godt Arbejdsforhold mellem Husmødre og Husassistenter er betinget af mange andre Forhold end Løn, Arbejdstid, Ferie, Kost- og Logiforhold o. s. fr., idet Arbejdsgiveren og Arbejderen kommer hinanden saa nær ind paa Livet, at Arbejdsforholdets heldige Forløb ofte er betinget af Parternes personlige Egenskaber, Temperament,

Sædvaner o. l. En Husmoder udtrykker sig paa den Maade, at »det er saa ganske og aldeles det enkelte Menneske og den gensidige gode Vilje og Kunnen, det hele kommer an paa«, og en Husassistent udtaler: »Det er ofte slet ikke Spørgsmaal om Penge, Frihed, Husly. Der er mange, mange andre Ting, der spiller ind«.

Selv om saaledes det personlige Forhold mellem Husassistent og Husmoder i mange Tilfælde kan være afgørende for den enkelte Husassistents Indstilling overfor det huslige Arbejde, er det dog navnlig den almindelige Ordning af Husassistenternes Vilkaar med Hensyn til Løn, Arbejdstid, Frihed o. s. v., der maa antages at blive taget i Betragtning, naar de unge Piger skal vælge, om de vil søge det huslige Erhverv eller andre Stillinger.

Spørgeskema for Husmødre i Byerne. Skema A

Det statistiske Departement

Frederiksholms Kanal 27, København K.
Telf. Central 1675, Lokal 21.

Besvares af
Husmoderen

Paa Foranledning af en Række Husmoder- og Kvindeorganisationer har Arbejds- og Socialministeriet anmodet Det statistiske Departement om at foretage en statistisk Undersøgelse af Husassistenternes Arbejdsvilkaar. Man beder Dem være behjælpelig med denne Undersøgelse ved at besvare alle Spørgsmaalene i nedenstaaende Spørgeskema saa nøjagtigt og fuldstændigt, som det er Dem muligt.

Saaftremt De ikke mener at kunne besvare enkelte af Spørgsmaalene, bør dette dog ikke afholde Dem fra at besvare de øvrige Spørgsmaal og indsende Skemaet.

De Oplysninger, De meddeler ved at udfylde Spørgeskemaet, er kun til statistisk Brug. Oplysningerne vil saaledes ikke under nogen Omstændighed komme vedkommende i Hænde.

Spørgeskemaet skal kun udfyldes for Husassistenter, der har *Heldagsplads*. Egentlige Husbestyrerinder skal ikke medtages. Dersom der i Deres Husholdning er flere Husassistenter med Heldagsplads, bedes De udfylde et Skema for hver Husassistent. Spørgeskemaer kan rekvireres fra Det statistiske Departement, Frederiksholms Kanal 27, København K., samtidig med Indsendelsen af dette Skema.

Skemaet indsendes i lukket Konvolut uden Porto til Det statistiske Departement. En adresseret Konvolut er vedlagt. *Indsendelsen maa ske snarest og saa vidt muligt inden 8 Dage.*

Spørgeskema

vedrørende Arbejdsvilkaar for Husassistenter med Heldagsplads, der er beskæftiget i Hovedstaden eller Købstæderne.

1. Husstanden bestaar af ialt..... Personer (Husassistenter medregnet, nemlig:..... voksne (over 15 Aar), Børn i Alderen 4—15 Aar, Børn i Alderen 0—3 Aar.
 2. Familieoverhovedets Stilling:....., Adresse:.....
(By, Sogn)
 3. Husmoderens Fødselsaar:.....
 4. Familiens aarlige Indtægt:..... Kr.
 5. Antal Værelser i Lejligheden, Husassistentens Værelse medregnet (men ikke Køkken, Badeværelse, Entré og lignende):..... Er der Centralvarme i Lejligheden?..... Er der Badeindretning i Lejligheden?.....
(Ja el. Nej) (Ja el. Nej)
 6. Hvor meget betaler De i Husleje?..... Kr. aarlig.
Dersom De bor i egen Villa, hvor stor er Ejendomsskylden for denne?..... Kr.
-
7. Husassistentens Stilling: Ene pige, Køkkepige, Stuepige, Barne pige (understreg det, der passer, eller føj evt. anden Stilling til).....
 8. Er Husassistenten i Familie med Dem?.....
(Ja el. Nej)
 9. Hvornaar tiltraadte Husassistenten sin Stilling hos Dem?.....
(Aar og Maaned)
 10. I hvor mange Aar har De haft selvstændig Husholdning?.....
Har De uafbrudt i de sidste 3 Aar haft Husassistent?.....
(Ja el. Nej)
I bekræftende Fald: Hvor mange Husassistenter har De ialt haft i denne Periode? (Den nuværende Husassistent medregnes).....
 11. Hvordan har De opnaaet Forbindelse med Deres nuværende Husassistent? (Sæt Kryds ved det, der passer).
Gennem Husassistentens Annonce?.....
— Deres egen Annonce?.....
— Bekendtskab eller Familie?.....
— Offentligt Arbejdsanvisningskontor?.....
— Fæstekontor?.....
— Anvisning fra Arbejdsløshedskasse (Fagforening)?.....
Er Husassistenten ansat for en bestemt Tid?..... I bekræftende Fald: For hvor lang Tid?.....
(Ja el. Nej) (F. Eks. 1 Md., $\frac{1}{2}$ Aar etc.)
Har De aftalt en bestemt Opsigelsesfrist med Husassistenten?..... I bekræftende Fald: Hvor lang er Opsigelsesfristen?.....
(Antal Dage el. Maaneder)
-
12. Bor Deres Husassistent hos Dem?.....
(Ja el. Nej)
I bekræftende Fald: Har hun eget Værelse, som hun benytter alene?.....
(Ja el. Nej)
Dersom dette er Tilfældet: Hvor i Lejligheden ligger Værelset?.....
(F. Eks. Loftsværelse; ved Køkkenet etc.)
Opvarmes det under normale Forhold i samme Omfang som de øvrige Opholdsstuer?.....
(Ja el. Nej)
Dersom Husassistenten *ikke* har eget Værelse: Hvordan er hendes Boligforhold da ordnet? (F. Eks.: Deler Værelse med en anden Husassistent; sover i Opholdsstuen; sover sammen med de mindre Børn etc.).....

13. Er der andre Heldagshusassistenter hos Dem?.....
(Ja el. Nej)
I bekræftende Fald hvilke?.....
Er der daglig Formiddags- eller Eftermiddagshjælp?.....
14. Har Husassistenten foruden Husarbejde ogsaa andet Arbejde for Dem og Deres Familie (f. Eks. i Forretning)?..... I bekræftende Fald af hvilken Art?..... I hvor mange Timer om Dagen?.....
(Ja el. Nej)
15. Er der ekstra Hjælp til ugentlig Bøengøring?..... Til Hovedrengøring?..... Til Selskabelighed?.....
(Ja el. Nej) (Ja el. Nej) (Ja el. Nej)
16. Hvem besørger nedennævnte Arbejder? Understreg det, der passer. (Hvis Arbejdet udføres i Fællesskab, f. Eks. af Dem selv og Husassistenten, understreges begge.)
Vask: De selv? — Husassistenten? — Ekstra Hjælp? — Andre?
Strygning: De selv? — Husassistenten? — Ekstra Hjælp? — Andre?
Tøjreparation: De selv? — Husassistenten? — Ekstra Hjælp? — Andre?
Vinduespuisning: De selv? — Husassistenten? — Ekstra Hjælp? — Andre?
Tæppebankning: De selv? — Husassistenten? — Ekstra Hjælp? — Andre?
Centralvarmefyring: De selv? — Husassistenten? — Ekstra Hjælp? — Andre?
Kulopbøring: De selv? — Husassistenten? — Ekstra Hjælp? — Andre?
17. Har De dagligt Erhvervsarbejde udenfor Hjemmet?.....
(Ja el. Nej)
I bekræftende Fald: Hvor lang er Deres Arbejdstid?.....
-
18. Husassistentens kontante Pengeløn Kr. pr. Maaned.
Faar Husassistenten regelmæssigt andre kontante Pengedydelser (Rejsepenge o. l.)?..... I bekræftende Fald hvor meget pr. Maaned? Kr.
(Ja el. Nej)
Faar Husassistenten alle Maaltider hos Dem?.....*)
(Ja el. Nej)
Faar Husassistenten besørget sin Vask hos Dem? Af Arbejdstøj?..... Af andet Tøj?.....*)
(Ja el. Nej) (Ja el. Nej)
*) Udfyldes ikke for Husassistenter, der bor hos Arbejdsgiveren.
19. Hvornaar begynder Husassistenten som Regel Dagens Arbejde? Kl.....
Hvornaar slutter Husassistenten som Regel Dagens Arbejde? Kl.....
20. Har Husassistenten under almindelige Forhold Lejlighed til Pauser i Arbejdet i Dagens Løb?.....
I bekræftende Fald i hvor lang Tid?..... (Ja el. Nej)
21. Hvor ofte har Husassistenten Aftenvagt eller anden Vagttjeneste udover den sædvanlige Arbejdstid?.....
.....
(Angiv det omtrentlige Antal Gange pr. Maaned)
Faar Husassistenten Godtgørelse for Vagttjeneste i Form af ekstra Fritid?..... eller i Form af Peng?.....
(Ja el. Nej)
22. Hvor ofte maa Husassistenten paa Grund af Selskabelighed hos Dem regne med Arbejde efter den sædvanlige Arbejdstids Ophør?.....
.....
(Angiv det omtrentlige Antal Gange pr. Maaned)
Faar Husassistenten Godtgørelse herfor som ekstra Fritid?..... eller i Form af Peng?.....
(Ja el. Nej) (Ja el. Nej)
23. Hvor mange halve Fridage har Husassistenten pr. Uge?....., fra Kl.....
Hvor ofte har hun Frihed paa Søn- og Helligdage?.....
.....
(F. Eks. paa alle Søn- og Helligdage, hveranden Søndag.)
24. Fra hvilket Klokkeslet?.....
24. Kan Husassistenten forlade Hjemmet paa sine Friaftener uden at spørge Dem om Tilladelse?.....
(Ja el. Nej)
25. Kan Husassistenten modtage Besøg paa sit Værelse?.....
(Ja el. Nej)
26. Spiser Husassistenten sammen med Familien?.....
(Ja el. Nej)
27. Har Husassistenten under normale Forhold Adgang til varmt Bad?.....
(Ja el. Nej)
28. Har Husassistenten selvstændig Sommerferie med Løn?..... Hvor længe?.....
(Ja el. Nej) (Dage)
Faar Husassistenten Kostpenge i Ferien?..... I saa Fald hvor meget pr. Dag?..... Kr.
(Ja el. Nej)
29. Tilføjelser (Her kan anføres forklarende eller supplerende Bemærkninger).....
.....
....., den1941

Undertegnede, der beskæftiger flere Husassistenter, anmoder om
Tilsendelse af yderligere Skema(er).

..... (Navn)
..... (Stilling)
..... (Adresse)

Spørgeskema for Husassistenter i Byerne.

Skema B

Det statistiske Departement

Frederiksholms Kanal 27, København K.
Telf. Central 1675, Lokal 21.

Besvares af
Husassistenten

Paa Foranledning af en Række Husmoder- og Kvindeorganisationer har Arbejds- og Socialministeriet anmodet Det statistiske Departement om at foretage en statistisk Undersøgelse af Husassistenternes Arbejdsvilkaar. Man beder Dem være behjælpelig med denne Undersøgelse ved at besvare alle Spørgsmaalene i nedenstaaende Spørgeskema saa nøjagtigt og fuldstændigt, som det er Dem muligt.

Saafernt De ikke mener at kunne besvare enkelte af Spørgsmaalene, bør dette dog ikke afholde Dem fra at besvare de øvrige Spørgsmaal og indsende Skemaet.

De Oplysninger, De meddeler ved at udfylde Spørgeskemaet, er kun bestemt til statistisk Brug. Oplysningerne vil saaledes ikke under nogen Omstændighed komme wedkommende i Hænde.

De skal kun udfylde Skemaet, hvis De har Heldagsplads. Egentlige Husbestyrerinder skal ikke udfylde Skemaet.

Skemaet indsendes i lukket Konvolut uden Porto til Det statistiske Departement. En adresseret Konvolut er vedlagt. Indsendelsen maa ske snarest og saa vidt muligt inden 8 Dage.

Spørgeskema

vedrørende Arbejdsvilkaar for Husassistenter med Heldagsplads, der er beskæftiget i Hovedstaden eller Købstæderne.

1. Husassistentens Fødselsaar og -dag:.....
2. Fødested (By, Sogn):.....
3. Faders (Moders) Stilling:.....
4. Deres Stilling: Ene pige, Kokkepige, Stuepige, Barne pige:.....
(Understreg det, der passer, eller føj evt. anden Stilling til)
5. Deres Arbejdsgivers Stilling:..... Adresse:.....
(By, Sogn)
6. Husstanden bestaar af ialt..... Personer (Husassistenter medregnet), nemlig..... voksne (over 15 Aar),
..... Børn i Alderen 4—15 Aar, Børn i Alderen 0—3 Aar.

7. Er De i Familie med Arbejdsgiveren?.....
(Ja el. Nej)
8. Hvornaar begyndte De som Husassistent?.....
(Angiv saa nøjagtigt som muligt det Tidspunkt, hvor De fik Deres første Plads, eventuelt som Formiddagshjælp,
Barne pige el. lign.)
9. Hvor var Deres første Plads?.....
(By, Sogn)
10. Hvornaar tiltraadte De Deres nuværende Stilling?.....
(Dato og Aar)
11. Hvordan har De faaet Deres nuværende Stilling? (Understreg det, der passer). Gennem Husmoderens Annonce?
Deres egen Annonce? — Bekendtskab eller Familie? — Offentligt Arbejdsanvisningskontor? — Fæstkontor?
Anvisning fra Arbejdsloshedskasse (Fagforening)?
Er De ansat for en bestemt Tid?..... I bekræftende Fald: For hvor lang Tid?.....
(Ja el. Nej) (F. Eks. 1 Md., 1/2 Aar etc.)
Har De aftalt en bestemt Opsigelsesfrist med Husmoderen?..... I bekræftende Fald: Hvor lang er Opsigelsesfristen?.....
(Ja el. Nej)
(Antal Dage el. Maaneder)
12. Hvor mange Stillinger har De ialt haft som Husassistent (den nuværende Stilling medregnet)?.....
13. Har De haft Stillinger indenfor andet Erhverv end Husarbejde i private Hjem?.....
(Ja el. Nej)
I bekræftende Fald indenfor hvilke(t) Erhverv?.....
I hvilke Tidsrum?.....
(Angiv de omtrentlige Tidspunkter)
14. Har De gaaet i Skolekøkken?..... I bekræftende Fald: Hvorlænge?.....
(Ja el. Nej) (Antal Maaneder)
Har De gaaet paa Husholdningskursus (Husholdningsskole)?.....
(Ja el. Nej)
I bekræftende Fald: Hvorlænge?.....
(Antal Maaneder)
Angiv Kursusets (Skolens) Navn:.....

15. Bor De hos Deres Arbejdsgiver?.....
(Ja el. Nej)
I bekræftende Fald: Har De eget Værelse, som De benytter alene?.....
(Ja el. Nej)
Dersom De har eget Værelse: Hvor i Lejligheden ligger dette?.....
(f. Eks. Loftsværelse, ved Køkkenet etc.)
Opvarmes det under normale Forhold i samme Omfang som de øvrige Opholdstuer?.....
(Ja el. Nej)
Dersom de ikke har eget Værelse: Hvordan er Deres Boligforhold da ordnet?.....
(F. Eks. deler Værelse med en anden Husassistent, sover i Opholdsstuen, sover sammen med de mindre Børn etc.)
16. Bor De hos Familie, eller lejer De Værelse hos fremmede? (Understreg det, der passer*),
Hvor meget betaler De derfor? Kr. maanedlig*.)
Hvilket Arbejde maa De præstere derfor?*).....

*) Udfyldes ikke af Husassistenter, der bor hos Arbejdsgiveren.

17. Antal Værelser i Lejligheden, Deres Værelse medregnet (men ikke Køkken, Badeværelse, Entré o. l.):.....
Er der Centralvarme i Lejligheden?..... Er der Badeindretning i Lejligheden?.....
(Ja el. Nej) (Ja el. Nej)
18. Er der andre Husassistenter end Dem?..... Er der daglig Formiddags- eller Eftermiddagshjælp?.....
(Ja el. Nej)
19. Har De foruden Husarbejde ogsaa andet Arbejde for Arbejdsgiveren (f. Eks. i Forretning)?.....
I bekræftende Fald af hvilken Art?..... Hvor mange Timer om Dagen?.....
(Ja el. Nej)
20. Er der ekstra Hjælp til ugentlig Rengøring?..... Hovedrengøring?..... Selskabelighed?.....
(Ja el. Nej) (Ja el. Nej) (Ja el. Nej)
21. Hvem besørger nedennævnte Arbejder. (Understreg det, der passer. Hvis Arbejdet udføres i Fællesskab, f. Eks. af Dem selv og Husmoderen, understreges begge.)
<i>Vask:</i>	De selv? — Husmoderen? — Ekstra Hjælp? — Andre?
<i>Strykning:</i>	De selv? — Husmoderen? — Ekstra Hjælp? — Andre?
<i>Tøjreparation:</i>	De selv? — Husmoderen? — Ekstra Hjælp? — Andre?
<i>Vinduespuddning:</i>	De selv? — Husmoderen? — Ekstra Hjælp? — Andre?
<i>Tøppebankning:</i>	De selv? — Husmoderen? — Ekstra Hjælp? — Andre?
<i>Centralvarmeefyring:</i>	De selv? — Husmoderen? — Ekstra Hjælp? — Andre?
<i>Kulopbæring:</i>	De selv? — Husmoderen? — Ekstra Hjælp? — Andre?
22. Har Husmoderen dagligt Erhvervsarbejde uden for Hjemmet?.....
(Ja el. Nej)
-
23. Kontant Pengeløn:..... Kr. pr. Maaned.
Faar de regelmæssigt andre kontante Pengedydelser (Rejsepenge o. l.)?..... I bekræftende Fald hvor meget
pr. Maaned?..... Kr.
Faar De alle Maaltider hos Arbejdsgiveren?*).....
(Ja el. Nej)
Faar De Deres Vask besørget hos Arbejdsgiveren? Af Arbejdstøj?*)..... Af andet Tøj?*).....
(Ja el. Nej) (Ja el. Nej)
) Udfyldes ikke af Husassistenter, der bor hos Arbejdsgiveren. (Ja el. Nej) (Ja el. Nej)
24. Hvornaar begynder som Regel Dagens Arbejde? Kl.....
— slutter — — — ? Kl.....
25. Har De under almindelige Forhold Lejlighed til Pauser i Arbejdet i Dagens Løb?..... I bekræftende Fald
i hvor lang Tid?..... (Ja el. Nej)
26. Hvor ofte har De Aftenvagttjeneste eller anden Vagttjeneste udover den sædvanlige Arbejdstid?.....
(Angiv det omtrentlige Antal Gange pr. Maaned)
Faar De Godtgørelse for Vagttjeneste i Form af ekstra Fritid?..... eller i Form af Penge?.....
(Ja el. Nej)
27. Hvor ofte maa De paa Grund af Selskabelighed hos Deres Arbejdsgiver regne med Arbejde efter den sædvan-
lige Arbejdstids Ophør?.....
(Angiv det omtrentlige Antal Gange pr. Maaned)
Faar De Godtgørelse herfor som ekstra Fritid?..... eller i Form af Penge?.....
(Ja el. Nej) (Ja el. Nej)
28. Hvor mange halve Fridage har De pr. Uge?..... fra Kl.....
Hvor ofte har De Frihed paa Søn- og Helligdage?.....
Fra hvilket Klokkeslet?..... (F. Eks. paa alle Søn- og Helligdage, hveranden Søndag)
29. Kan De forlade Hjemmet paa Deres Friaftener uden at spørge Husmoderen om Tilladelse?.....
(Ja el. Nej)
30. Kan De modtage Besøg paa Deres Værelse?.....
(Ja el. Nej)
31. Spiser De sammen med Familien?.....
(Ja el. Nej)
32. Har De under normale Forhold Adgang til varmt Bad?.....
(Ja el. Nej)
33. Har De selvstændig Sommerferie med Løn?..... I bekræftende Fald: Hvor længe?.....
(Ja el. Nej) (Dage)
Faar De Kostpenge i Ferien?..... I saa Fald hvor meget pr. Dag?..... Kr.
(Ja el. Nej)
-
34. Agter De indtil videre at forblive ved det huslige Erhverv?.....
I benægtende Fald: Hvorfor ikke?.....
35. Hvilke Fritidsinteresser har De?.....
Er De Medlem af Foreninger og da hvilke? (f. Eks. Dansk Vandrelaug, Fagforening, Fritidsklub, K. F. U. K.,
politisk Forening, Syklub, el. lign.).....
Har De en jævnaldrende Bekendtskabskreds at omgaa i Deres Fritid?.....
36. Tilføjelser: (Her kan anføres forklarende eller supplerende Bemærkninger).....

Spørgeskema for Husmødre i Landbrugshjem.

Skema A
Det statistiske Departement

 Frederiksholms Kanal 27, København K.
 Telf. Central 1675, Lokal 21.

Besvares af Husmoderen

Efter Ønske fra Arbejds- og Socialministeriet agter Det statistiske Departement at foretage en statistisk Undersøgelse af Husassistenternes Arbejdsvilkaar. Man beder Dem være behjælpelig med denne Undersøgelse ved at besvare alle Spørgsmaalene i nedenstaaende Spørgeskema saa nøjagtigt og fuldstændigt, som det er Dem muligt.

De Oplysninger, De meddeler ved at udfylde Spørgeskemaet, er kun bestemt til statistisk Brug. Oplysningerne vil saaledes ikke under nogen Omstændighed komme uvekkommende i Hænde.

Saafernt De ikke mener at kunne besvare enkelte af Spørgsmaalene, bør dette dog ikke afholde Dem fra at besvare de øvrige Spørgsmaal og indsende Skemaet.

De samvirkende danske Husholdningsforeninger, som har bistaaet ved Udarbejdelsen af Spørgeskemaet, anbefaler Husmødrene at udfylde og indsende dette.

Spørgeskemaet skal kun udfyldes for Husassistenter, der har *Heldagsplads*. Døtre af Familien regnes ikke for Husassistenter, selv om de modtager regelmæssig Løn. Egentlige Husbestyrerinder skal ikke medtages. Dersom der i Deres Husholdning er flere Husassistenter med Heldagsplads, bedes De udfylde et Skema for hver Husassistent. Spørgeskemaer kan rekvireres fra Det statistiske Departement, Frederiksholms Kanal 27, København K., samtidig med Indsendelsen af dette Skema.

Skemaet indsendes i lukket Konvolut uden Porto til Det statistiske Departement. En adresseret Konvolut er vedlagt. Indsendelsen maa ske snarest og saa vidt muligt inden 8 Dage.

Spørgeskema

vedrørende Husassistenter, der er beskæftiget i Landbrugshjem.

- Hvor mange Personer bestaar Husstanden af?....(Antal)
 Heraf **A.** Familienmedlemmer:
 Voksne (over 15 Aar)....(Antal) Børn i Alderen 4—15 Aar....(Antal) Børn i Alderen 0—3 Aar....(Antal)
B. Medhjælpere og Husassistenter, der spiser paa Gaarden.....(Antal)
- Hvor stor er Gaarden?..... hektar.
- Husmoderens Fødselsaar?.....
- Husassistentens Stilling: Ene pige, Kokkepige, Stuepige, Barne pige (understreg det, der passer, eller føj evt. anden Betegnelse til).....
- Er Husassistenten i Familie med Dem?.....(Ja el. Nej)
- Hvornaar tiltraadte Husassistenten sin Stilling hos Dem? (Angiv Aaret og saa vidt muligt Maanedet):
- Hvor længe har De haft selvstændig Husholdning?.....(Antal Aar)
 Har De uafbrudt i de sidste 3 Aar haft Husassistent?.....(Ja el. Nej)
 I bekræftende Fald: Hvor mange Husassistenter har De haft i denne Periode? (Den nuværende Husassistent medregnes)
- Hvordan har De opnaaet Forbindelse med Deres nuværende Husassistent? — Gennem Husassistentens Annonce? Gennem Deres egen Annonce? — Gennem Bekendtskab eller Familie? — Paa anden Maade? (Understreg det, der passer, eller føj eventuelt andet til).....
- Er Husassistenten ansat for en bestemt Tid ad Gangen?.....(Ja el. Nej)
 I bekræftende Fald, for hvor lang Tid?..... (f. Eks. 1 Md., 1/2 Aar, 1 Aar etc.)
- Har De aftalt en bestemt Opsigelsesfrist med Husassistenten?.....(Ja el. Nej)
 I bekræftende Fald: Hvor lang er Opsigelsesfristen?.....(Antal Dage el. Maaneder)
- Har Husassistenten eget Værelse i.....(Ja el. Nej) Ligger Værelset i Stuehuset?.....(Ja el. Nej)
 Dersom Husassistenten ikke har eget Værelse: Hvordan er hendes Boligforhold da ordnet? (F. Eks.: Deler Værelse med Kokkepigen).....
- Har De flere Husassistenter?.....(Ja el. Nej) I bekræftende Fald hvilke?
- Er der daglig Formiddags- eller Eftermiddagshjælp?.....(Ja el. Nej)
 Har De løst Hjælp til særlige Arbejder (f. Eks. Stovvask, Hovedrengøring o. l.)?.....(Ja el. Nej)
 Har De Døtre, der deltager i det huslige Arbejde?.....(Ja el. Nej) I bekræftende Fald: Hvor mange?.....(Antal)
- Hvilke af nedennævnte Arbejder indgaar i Husassistentens daglige Gerning? (Sæt Kryds ved de Arbejder, som Husassistenten helt eller delvis udfører):
 Madlavning?..... Malkning?..... Hvor mange Køer?.....
 Rengøring?..... Pasning af Høns, Svin el. andre Dyr?.....
 Pasning af Smaabørn?..... Andet Landbrugsarbejde?.....
 Stopping og anden Tøjreparation?..... Haverarbejde?.....
- Husassistentens kontante Pengeløn Kr. pr. Maaned, pr. Halvaar, pr. Helaaar (understreg det, der passer).
- Hvornaar begynder Husassistenten som Regel Dagens Arbejde? { Om Sommeren Kl.
 { Om Vinteren Kl.
 Hvornaar slutter Husassistenten som Regel Dagens Arbejde? { Om Sommeren Kl.
 { Om Vinteren Kl.
- Har Husassistenten under almindelige Forhold Lejlighed til Pauser i Arbejdet i Dagens Løb? .. (Ja el. Nej)
 I bekræftende Fald i hvor lang Tid (Antal Timer om Dagen)? { Om Sommeren
 { Om Vinteren
- Har Husassistenten bestemte Fritider?.....(Ja el. Nej)
 I bekræftende Fald: Hvor ofte og fra hvilket Klokkeslet? { Paa Søn- og Helligdage.....
 { Paa Hverdage.....(Ja el. Nej)
- Har Husassistenten en sammenhængende Ferie med Løn?.....(Ja el. Nej)
 I bekræftende Fald: Hvor mange Dage om Aaret?.....(Antal Hverdage)
 Modtager Husassistenten i Ferien andre Godtgørelser end normal Løn (f. Eks. Rejsepenge)?.....(Ja el. Nej)
 I bekræftende Fald hvilke?
- Tilføjelser: (Her kan anføres forklarende eller supplerende Bemærkninger).....
, den.....1941.

Undertegnede, der beskæftiger flere Husassistenter, anmoder om Tilsendelse af yderligere Skema(er).
 (Navn)
 (Adresse)

Spørgeskema for Husassistenter i Landbrugshjem.

Skema B.

Det statistiske Departement

Frederiksholms Kanal 27, København K.
Telf. Central 1675, Lokal 21.

Besvares af
Husassistenten

Efter Ønske fra Arbejds- og Socialministeriet agter Det statistiske Departement at foretage en statistisk Undersøgelse af Husassistenternes Arbejdsvilkår. Man beder Dem være behjælpelig med denne Undersøgelse ved at besvare alle Spørgsmaalene i nedenstaaende Spørgeskema saa nøjagtigt og fuldstændigt, som det er Dem muligt. Saafernt De ikke mener at kunne besvare enkelte af Spørgsmaalene, bør dette dog ikke afholde Dem fra at besvare de øvrige Spørgsmaal og indsende Skemaet.

De Oplysninger, De meddeler ved at udfylde Spørgeskemaet, er kun bestemt til statistisk Brug. Oplysningerne vil saaledes ikke under nogen Omstændighed komme wedkommende i Hænde.

De samvirkende danske Husholdningsforeninger, som har bistaaet ved Udarbejdelsen af Spørgeskemaet, anbefaler Husassistenterne at udfylde og indsende dette.

De skal kun udfylde Skemaet, hvis De har *Heldagsplads*. Hvis De er Datter af Arbejdsgiveren eller egentlig Husbestyrerinde, skal De *ikke* udfylde Skemaet.

Skemaet indsendes i lukket Konvolut uden Porto til Det statistiske Departement. En adresseret Konvolut er vedlagt. Indsendelsen maa ske snarest og saa vidt muligt inden 8 Dage.

Spørgeskema

vedrørende Husassistenter, der er beskæftiget i Landbrugshjem.

1. Deres Fødselsaar og -dag Fødested (Kommune, Amt)
2. Faders (Moders) Stilling
3. Deres Stilling: Ene pige, Kokkepige, Stuepige, Barne pige (understreg det, der passer, eller føj evt. anden Stilling til)
4. Hvor stor er Gaarden? hektar.
5. Hvormange Personer bestaar Husstanden af? (Antal)
Heraf A. Familielemmer:
- Voksne (over 15 Aar)... (Antal) Børn i Alderen 4—15 Aar... (Antal) Børn i Alderen 0—3 Aar... (Antal)
B. Medhjælpere og Husassistenter, der spiser paa Gaarden. (De selv medregnet)..... (Antal)
6. Er De i Familie med Arbejdsgiveren? (Ja el. Nej)
7. Hvornaar begynde De som Husassistent? (Angiv saa nøjagtigt som muligt det Tidspunkt, hvor De fik Deres første Plads, eventuelt som Formiddagshjælp, Barne pige eller lign.)..... (Kommune, Amt)
Hvor var Deres første Plads?.....
8. Hvornaar tiltraadte De Deres nuværende Stilling? (Angiv Aaret og saa vidt muligt Maaned).....
9. Hvordan har De faaet Deres nuværende Stilling? (Understreg det, der passer). Gennem Husmoderens Annonce? Gennem Deres egen Annonce? — Gennem Bekendtskab eller Familie? — Paa anden Maade?
10. Hvor mange Stillinger har De ialt haft som Husassistent? (Den nuværende Stilling medregnet).....
11. Har De gaaet i Skolekøkken? (Ja el. Nej) I bekræftende Fald: Hvorlænge?..... (Antal Maaneder) Husholdningsaftenskole (Husholdningsskole)?.. (Ja el. Nej) I bekræftende Fald: Hvorlænge?.. (Antal Maaneder) Angiv Kursusets (Skolens) Navn
12. Er de ansat for en bestemt Tid? (Ja el. Nej). I bekræftende Fald: For hvor lang Tid? (f. Eks. 1 Md., 1/2 Aar, 1 Aar etc.) Har De aftalt en bestemt Opsigelsesfrist med Husmoderen? (Ja el. Nej)
I bekræftende Fald: Hvor lang er Opsigelsesfristen? (Antal Dage eller Maaneder)
13. Har De eget Værelse? (Ja el. Nej) Ligger Værelset i Stuehuset? (Ja el. Nej)
Dersom De ikke har eget Værelse: Hvordan er Deres Boligforhold da ordnet? (F. Eks. deler Værelse med Kokkepigen).....
14. Er der flere Husassistenter paa Gaarden end De selv? (Ja el. Nej)
I bekræftende Fald hvilke?.....
Er der daglig Formiddags- eller Eftermiddagshjælp? (Ja el. Nej)
Er der løs Hjælp til særlige Arbejder? (F. Eks. Stovvask, Hovedrengøring o. lign.) (Ja el. Nej)
Er der Døtre af Familien, der deltager i det hushlige Arbejde? (Ja el. Nej)
I bekræftende Fald: Hvor mange? (Antal)
15. Hvilke af nedennævnte Arbejder indgaar i Deres daglige Gerning? (Sæt Kryds ved de Arbejder, som De helt eller delvis udfører).
Madlavning? Malkning? Hvor mange Køer?.....
Rengøring?..... Pasning af Høns, Svin eller andre Dyr?.....
Pasning af Smaaabørn?..... Andet Landbrugsarbejde?.....
Stopning og anden Tøjreparation?..... Havearbejde?.....
16. Kontant Pengeløn Kr. pr. Maaned, pr. Halvaar, pr. Helaaar. (Understreg det, der passer.)
17. Hvornaar begynder De som Regel Dagens Arbejde? { Om Sommeren Kl.....
Om Vinteren Kl.....
Hvornaar slutter De som Regel Dagens Arbejde? { Om Sommeren Kl.....
Om Vinteren Kl.....
18. Har De under almindelige Forhold Lejlighed til Pauser i Arbejdet i Dagens Løb?..... (Ja el. Nej). I bekræftende Fald i hvor mange Timer om Dagen? Om Sommeren?..... Om Vinteren?.....
19. Har De bestemte Fritider? (Ja el. Nej) I bekræftende Fald: Hvor ofte og fra hvilket Klokkeslet?.....
Paa Søn- og Helligdage
Paa Hverdage
20. Har De en sammenhængende Ferie med Løn? (Ja el. Nej)
I bekræftende Fald: Hvor mange Dage om Aaret?..... (Antal Hverdage)
Modtager De i Ferien andre Godtgørelser end normal Løn (f. Eks. Rejsepenge)? (Ja el. Nej). I bekræftende Fald hvilke?
21. Agter De indtil videre at forblive ved det hushlige Erhverv? (Ja el. Nej)
I bønægende Fald: Hvorfor ikke?
22. Har De gaaet paa Højskole eller anden Efterskole? (Ja el. Nej)
23. Hvilke Fritidsinteresser har De?
- Hvilke Foreninger er De Medlem af? (F. Eks. Gymnastikforening, Idrætsforening, K. F. U. K., politisk Forening, Ungdomsforening).....
24. Tilføjelser: (Her kan anføres forklarende eller supplerende Bemærkninger.)

....., den 1941.

Fortegnelse over Tabellerne.

	Pag.
1. Antal udsendte og indkomne Spørgeskemaer	8
1. a. Antal Husassistenter og Antal Bsvareiser	11
2. Aldersfordeling for Husassistenter ..	13
3. Erhvervsfordeling for Husstande med Husassistent	15
4. Husassistenter i Landbrugshjem fordelt efter Gaardens Størrelse	16
5. Antal Lejligheder med Husassistent, der bor hos Arbejdsgiveren, fordelt efter Lejlighedens Størrelse	18
6. Husstande med Husassistent fordelt efter Lejlighedens Størrelse og Antallet af Husassistenter i Husstanden	19
7. Landbrugshjem med fremmed, huslig Hjælp	20
8. Husstandenes Erhvervsfordeling	21
9. Husstandenes Indtægtsfordeling	22
10. Antallet af Husassistenter i Byer 1930, 1935 og 1940 iflg. Boligtællingerne	23
11. Husassistenternes Fordeling efter Fødested og Arbejdssted	26
12. Beregnede Tal for samtlige Husassistenters Fordeling efter Fødested og Arbejdssted	27
13. Husassistenterne fordelt efter Fødested og efter Stedet for deres første Ansættelse	28
14. Husassistenter, der arbejder i Landbrugshjem, fordelt efter Fødested og efter Stedet for deres første Ansættelse	29

Les Tableaux.

1. Nombre de questionnaires distribués et retournés.
1. a. Nombre de domestiques et nombre de réponses.
2. Répartition des domestiques par âge.
3. Répartition par profession des ménages occupant des domestiques.
4. Domestiques dans ménages ruraux répartis d'après l'importance de la ferme.
5. Appartements avec domestiques habitant chez l'employeur répartis d'après la grandeur de l'appartement.
6. Ménages avec domestiques, répartis d'après la grandeur de l'appartement et le nombre de domestiques dans le ménage.
7. Ménages ruraux avec domestiques.
8. Répartition des ménages d'après la profession.
9. Répartition des ménages d'après le revenu.
10. Nombre de domestiques dans les villes 1930, 1935 et 1940 selon les recensements concernant le loyer et le logement.
11. Répartition des domestiques d'après le lieu de naissance et le lieu de travail.
12. Calcul sur la répartition du nombre total des domestiques d'après le lieu de naissance et le lieu de travail.
13. Répartition des domestiques d'après le lieu de naissance et le lieu de leur première occupation.
14. Domestiques dans les fermes rurales, réparties d'après le lieu de naissance et le lieu de leur première occupation.

15. Husassistenterne fordelt efter Faderens Erhverv	Pag. 30	15. Domestiques réparties d'après la profession du père.
16. Husassistenter i Landbrug af forskellig Størrelse fordelt efter Faderens Erhverv.....	31	16. Domestiques dans les fermes rurales, réparties d'après la profession du père et d'après la grandeur de la propriété de l'employeur.
17. Tidligere Erhvervsarbejde indenfor andre Fag end det huslige (Enepiger)	32	17. Profession antérieure, autre que le travail domestique (bonnes à tout faire).
18. Pladsskifter procentvis fordelt efter Tiltrædelsesdatoen.....	34	18. Changements de place, répartis en pour-cent d'après la date d'entrée en condition.
19. Antal Annoncer i 3 Hovedstadsblade under Gruppen »Husgerning tilbydes«	35	19. Nombre d'annonces dans 3 journaux dans la capitale concernant des places vacantes.
20. Nettotilflytning af Husassistenter til Hovedstadens Kommuner 1938—41	36	20. Emménagement net de domestiques aux communes de la capitale 1938—1941.
21. Husassistenterne fordelt efter den Maade, hvorpaa Pladsen er erhvervet	37	21. Domestiques réparties d'après la manière de trouver la place.
22. Husassistenterne fordelt efter det Tidsrum, for hvilket de er antaget, og efter Opsigelsesfristens Længde.	39	22. Domestiques réparties d'après la durée du contrat et le délai de congé.
23. Husassistenterne fordelt efter Alder og Stilling.....	42	23. Domestiques réparties par âge et d'après la nature du travail.
24. Beregnet Aldersfordeling for samtlige Husassistenter	44	24. Calcul sur la répartition du nombre total des domestiques par âge.
25. Husassistenter fordelt efter den Alder, de havde ved deres første Ansættelse	45	25. Domestiques réparties d'après leur âge au premier engagement.
26. Enepiger fordelt efter Ansættelsestid i det huslige Fag og efter det Antal Pladser, de har haft.....	47	26. Bonnes à tout faire réparties d'après la durée de l'occupation au travail domestique et d'après le nombre de places qu'elles ont eues.
27. Gennemsnitlig Ansættelsestid pr. Plads for Enepiger med forskellig Ansættelsestid i det huslige Fag...	50	27. Durée moyenne par place des bonnes à tout faire réparties d'après la durée totale de l'occupation au travail domestique.
28. Enepiger fordelt efter Alder og Ansættelsestid i den Plads, de havde ved Spørgeskemaets Besvarelse	52	28. Bonnes à tout faire réparties d'après l'âge et d'après la durée de l'occupation dans la place actuelle.
29. Husassistenternes Uddannelse.....	55	29. Instruction professionnelle des domestiques.
30. Højskoleuddannelse for Husassistenter i Landbrugshjem	57	30. Instruction de haute école populaire des domestiques dans les ménages ruraux.
31. Enepiger, der bor hos Arbejdsgiveren,		31. Bonnes à tout faire habitant chez

fordelt efter Husstandens Størrelse og efter Antallet af Børn under 4 Aar i Husstanden	58	l'employeur, réparties d'après la grandeur du ménage et d'après le nombre d'enfants d'au-dessous de 4 ans dans le ménage.
32. Gennemsnitsalder for Enepiger efter Husstandens Størrelse	60	32. Age moyen des bonnes à tout faire, par la grandeur du ménage.
33. Arbejdsomraadet for Enepiger i Byerne	61	33. Nature du travail des bonnes à tout faire dans les villes.
34. Husstande med Enepige i Byerne fordelt efter Anvendelse af løs Ekstrahjælp ved Hovedrengøring, ugentlig Rengøring og Selskabelighed ...	64	34. Ménages urbains avec bonnes à tout faire, répartis d'après l'emploi de domestiques temporaires aux travaux extraordinaires (nettoyage général, nettoyage hebdomadaire, etc.).
35. Arbejdsomraadet for Husassistenter i Landbrugshjem	65	35. Nature du travail des domestiques des ménages ruraux.
36. Husassistenternes Deltagelse i Landbrugsarbejdet	66	36. Assistance prêtée par les domestiques aux travaux ruraux.
37. Husstande i Landbruget, der anvender løs Ekstrahjælp til særlige Arbejder, i pCt. af samtlige Husstande	67	37. Ménages ruraux employant des domestiques temporaires aux travaux spéciaux; chiffres indiquant le nombre de ces ménages en pour-cent de tous les ménages.
38. Aldersfordeling for Enepiger, der bor og ikke bor hos Arbejdsgiveren....	69	38. Répartition par âge des bonnes à tout faire habitant ou non habitant chez l'employeur.
39. Boligforhold for Husassistenter, der bor hos Arbejdsgiveren	70	39. Situation de logement des domestiques habitant chez l'employeur.
40. Husassistenternes Adgang til at modtage Besøg paa deres Værelse.....	71	40. Admission des domestiques de recevoir des visites à leur chambres.
41. Husassistenter, der spiser sammen med Familien, i pCt. af samtlige Husassistenter	72	41. Domestiques prenant leur repas ensemble avec la famille du ménage; chiffres indiquant le nombre de ces domestiques en pour-cent de tous les domestiques.
42. Husassistenternes Adgang til varmt Bad.....	73	42. Admission des domestiques au bain chaud.
43. Husassistenter i Byerne fordelt efter Bruttoarbejdstid	75	43. Domestiques dans les villes réparties d'après la durée brute du travail quotidien.
44. Husassistenter i Landbrugshjem fordelt efter Bruttoarbejdstid	76	44. Domestiques dans les ménages ruraux réparties d'après la durée brute du travail quotidien.
45. Husassistenterne fordelt efter Tidspunkterne for Arbejdets Begyndelse og Ophør.....	78	45. Domestiques réparties d'après l'heure du début et de la fin du travail quotidien.
46. Husassistenter i Landbrugshjem for-		46. Domestiques dans les ménages ruraux

	Pag.	
delt efter Bruttoarbejdstid om Sommeren og om Vinteren.....	82	réparties d'après la durée brute du travail quotidien en été et en hiver.
47. Enepiger, der bor hos Arbejdsgiveren, fordelt efter Adgang til Pauser i Arbejdet.....	84	47. Bonnes à tout faire habitant chez l'employeur réparties d'après les pauses de travail.
48. Omfanget af Husassistenternes Ekstraarbejde i Form af Aftenvagt....	86	48. Importance des heures supplémentaires (service du soir).
49. Godtgørelse for Aftenvagt.....	87	49. Rémunération du service du soir.
50. Husassistenternes Ekstraarbejde i Anledning af Selskabelighed.....	87	50. Heures supplémentaires causées par les rapports sociaux du ménage.
51. Godtgørelse for Ekstraarbejde i Anledning af Selskabelighed.....	88	51. Rémunération des heures supplémentaires causées par les rapports sociaux du ménage.
52. Husassistenternes Adgang til at forlade Hjemmet paa deres Friaftener uden Husmoderens Tilladelse (Husassistenter, der bor hos Arbejdsgiveren).....	89	52. Permission de sortir après la fin du travail quotidien sans approbation spécifique de la maîtresse de maison (domestiques habitant chez l'employeur).
53. Ugentlig Frihed paa Hverdage.....	92	53. Duréé par semaine des loisirs les jours ouvrables.
54. Husassistenternes Søn- og Helligdagsfrihed.....	93	54. Duréé des loisirs les dimanches.
55. Helligdags- og Hverdagsfrihed for Enepiger i Husstande, fra hvilke baade Husassistent og Husmoder har besvaret Spørgeskemaet, og i Husstande, fra hvilke kun den ene Part har svaret.....	97	55. Loisirs des bonnes à tout faire les dimanches et les jours ouvrables; ménages dont on dispose de réponses et de la domestique et de la maîtresse de maison, et ménages dont seulement une des deux parties a donné une réponse.
56. Husassistenterne fordelt efter de angivne Fritidsinteresser.....	98	56. Domestiques réparties d'après les intérêts de loisir.
57. Husassistenternes Deltagelse i Foreningsliv.....	99	57. Participation des domestiques aux associations.
58. Husassistenterne fordelt efter Feriens Varighed.....	101	58. Domestiques réparties d'après la durée du congé annuel.
59. Feriens gennemsnitlige Længde efter Husassistenternes Ansættelsestid i Pladsen.....	102	59. Duréé moyenne du congé annuel, groupement par la durée de l'occupation dans la place actuelle.
60. Ydelse af Kostpenge i Ferien.....	103	60. Domestiques réparties d'après la valeur des frais de pension pendant le congé annuel.
61. Husassistenternes Løn. Absolute Tal	106	61. Salaires des domestiques. Chiffres absolus.
62. Husassistenternes Løn. Relative Tal	107	62. Salaires des domestiques. Chiffres relatifs.
63. Husassistenter i Byerne, der bor hos		63. Domestiques dans les villes, habitant

	Pag.	
Arbejdsgiveren, fordelt efter Løn, Alder og Stilling	109	chez l'employeur, réparties d'après le salaire, l'âge et la nature du travail.
64. Enepiger i Landbrugshjem fordelt efter Løn og Alder.....	110	64. Bonnes à tout faire dans les ménages ruraux, réparties d'après le salaire et l'âge.
65. Gennemsnitlig Løn i de forskellige Aldre. Husassistenter, der bor hos Arbejdsgiveren	111	65. Salaires moyens par âge. Domestiques habitant chez l'employeur.
66. Lønforskellen mellem Hovedstaden og Provinsbyerne.....	113	66. Différences entre les salaires de la capitale et ceux des villes de province.
67. Lønforskellen mellem de forskellige Arter af Husassistenter	114	67. Différences entre les salaires des divers groupes de domestiques. Groupement par la nature du travail.
68. Lønnens Variation med den daglige Bruttoarbejdstid. Enepiger, der bor hos Arbejdsgiveren	115	68. Variations des salaires avec la durée brute du travail quotidien. Bonnes à tout faire, habitant chez l'employeur.
69. Gennemsnitsløn for Enepiger efter Familieoverhovedets Indtægt	116	69. Salaires moyens des bonnes à tout faire réparties d'après le revenu de l'employeur.
70. Gennemsnitsløn for Enepiger, for hvilke baade Husassistent og Husmoder eller kun Husassistenten har svaret.....	118	70. Salaires moyens des bonnes à tout faire: 1) pour lesquelles et la domestique et la maîtresse de maison ont répondu au questionnaire, et 2) pour lesquelles seulement la domestique à donné une réponse.
71. Aldersfordeling for Enepigernes Husmødre.....	119	71. Répartition par âge des maîtresses de maison occupant des bonnes à tout faire.
72. Husmødrenes Erhvervsarbejde uden for Hjemmet. (Husmødre med Enepige).....	119	72. Travail professionnel des maîtresses de maison travaillant hors de la maison (occupant des bonnes à tout faire).
73. Husassistenternes Fremtidsplaner...	121	73. Projets d'avenir des domestiques.